

Saksanpaimenkoiraliitto ry

Saksanpaimenkoiran jalostuksen uusi tavoiteohjelma JTO 1.2.2024- 31.12.2028

Sisällysluettelo

1. Yhteenveto.....	1
2. Rodun tausta	3
3. Järjestöorganisaatio ja sen historia	4
4. Rodun nykytilanne	5
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	5
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	5
4.1.2 Jalostuspohja	10
4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	15
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta.....	15
4.2.2 Jakautuminen näyttely-, käyttö-, tms. -linjoihin	15
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen tai käyttöominaisuuksien testaus ja kuvaus.....	18
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	18
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	21
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen.....	29
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	32
4.3 Terveys ja lisääntyminen.....	34
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	34
4.3.2 Muut rodulla todetut sairaudet ja viat	41
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	50
4.3.4 Lisääntyminen.....	51
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	51
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	52
4.4 Ulkomuoto.....	52
4.4.1 Rotumääritelmä.....	52
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	54
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	55
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	56
5 Yhteenveto aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisesta	57
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	57
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	59
6 Jalostuksen tavoitteet ja toteutus	60
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	60

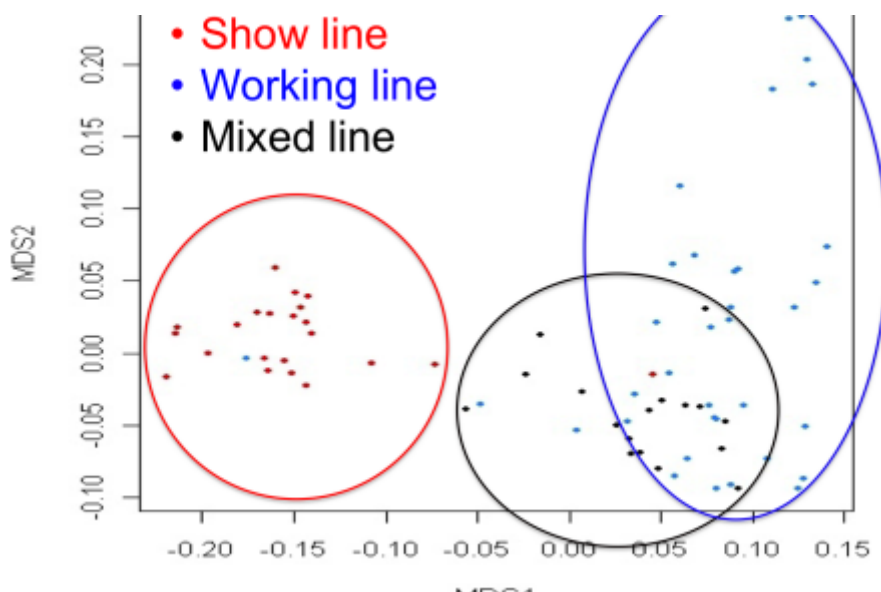
6.2	Suosituksset jalostuskoirille ja yhdistelmille	61
6.3	Rotujärjestön toimenpiteet.....	62
6.4	Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	65
6.5	Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta.....	70
7.	Liitteet.....	72
7.1	Liite x1 Rekisteröinnit vuosina 2010-9/2022	72
7.2	Liite x2. Koiranetin vuositilasto 2010–2022, jalostuspohja (lainattu 24.9.2022).....	73
7.3	Liite r1 Saksanpaimenkoiran rotumääritelmä	75
7.4	Liite y3 SPL-rodunomainen jalostuskoe; ohje ja lomake.....	79
7.5	Liite y4 SPL-jalostustarkastus; ohje ja lomake.....	89
7.6	Liite y1 SPL-arviointi; ohje ja lomake.....	108
7.7	Liite y2 Luonnetesti; rotuprofiili	116
7.8	Liite z2 HD- ja ED-tilastot	120
7.9	Liite z1 Terveyskysely v. 2022	121
7.10	Liite z3. Autoimmuuniset silmäsairaudet kasvava ongelma rodussamme (Vatanen)	133
8.	Lähteet.....	138

1. Yhteenveto

Saksanpaimenkoira rotuna nauttii edelleen suurta suosiota työ- ja harrastuskoirapiireissä. Rodun rekisteröinnit Suomessa ovat asettuneet n. 1500 yksilöön per vuosi. Rotujärjestön tehtävä on huolehtia siitä, että rotu kokonaisuudessaan säilyttää monipuolisuutensa niin harrastus- kuin työkoiranakin sekä kykenee täyttämään paikkansa myös koko perheen lemmikkinä.

Saksanpaimenkoira on rotuna jakautunut geneettisesti kahteen, jopa kolmeen linjaan.

Rotujärjestön ja samalla myös kasvattajien haaste on kyetä toimimaan koko rodun parhaaksi tässä jakautuneessa ympäristössä (alla kuva H. Lohi, K. Tiira, O. Hakosalo v. 2012 tekemästä tutkimuksesta eri saksanpaimenkoiralinjojen geneettisestä erilaisuudesta).

Vaikka saksanpaimenkoira on maailmanlaajuisesti suosittu rotu, perinnöllinen monimuotoisuus on uusimpien tieteellisten tutkimusten mukaan rodun linjojen sisällä hyvin vähäistä verrattuna rodun suosioon. Globalisaatio on iskenyt myös saksanpaimenkoirajalostukseen, ja ympäri maailman kasvatetaan pitkälti samoista saksalaisista linjoista peräisin olevilla koirilla. Viime aikoina kummankin päälinjan, eli näyttely- ja käyttölinjan, kasvatuksessa on suosittu liikaa joitakin sukuja.

Rodun sisällä puutteita nähdään yleisesti ottaen koirien luonteiden tasapainottomuudessa, mikä näkyy mm. yliaktiivisuutena, terävyytenä sekä puutteellisena hermorakenteena. Pääasiallisina ongelmina luonteiden jalostuksessa ovat käyttölinjan sisällä liian suuri keskittyminen korkeisiin viettiominaisuuksiin ja toisaalta taas näyttelylinjan jalostuksessa viettiominaisuuksien jääminen liian usein liian vähälle huomiolle. Kokonaisuutena kuitenkin saksanpaimenkoiran asema toimivana työ- ja virkakoirana on viettiominaisuuksien ja luonteen puolesta huomioitu myös virkakoiria käyttävien tahojen osalta, sillä työ- ja virkakoiriksi halutaan edelleen saksanpaimenkoiria

jopa enenevässä määrin. Huomioitavaa on kuitenkin, että työ- ja virkakoiriksi koulutetaan pääsääntöisesti vain käyttö- ja sekalinjan koiria. Saksanpaimenkoiran jalostus ei eri linjojenkaan sisällä saa keskittyä liikaa vain kilpailuissa tai näyttelyissä korkeasti palkittavien koiratyypin kasvattamiseen. Kaikkien kasvattajien tulee huomioida rotumääritelmässä mainitut luonneominaisuudet paremmin huomioiden rodun monikäyttöisyys. Koko rodussa tulee säilyttää tasapainoisen, työhön ja harrastamiseen soveltuvan käyttökoiran luonne ja ominaisuudet. Saksanpaimenkoiran tulee soveltua monenlaiseen käyttöön ja olla monessa asiassa hyvä, eikä pelkästään yhdessä asiassa erinomainen.

Rodun säilyttämiseksi monipuolisena ja monikäyttöisenä harrastuskoirana saksanpaimenkoirakasvattajille suunnataan valistustyötä mm. rotujärjestön vuosittaisilla kasvattaja- ja jalostusurospäivillä sekä erilaisilla lehtijulkaisuilla rotujärjestön omassa lehdessä. Luonnearvion saaminen pentuerekisteröinnin ehdoksi on antanut rotujärjestölle ja sitä kautta kasvattajille ja pennunostajille enemmän informaatiota jalostukseen käytettävien yksilöiden käyttö- ja luonneominaisuuksista.

Koirien rakenteissa alkaa esiintyä ongelmia, kun jalostuksessa suositaan äärityyppisiä. Käyttölinjan koirissa on esiintynyt rakenteen puutteita raajojen kulmauksissa sekä selän ja säären rakenteissa. Näyttelylinjassa on esiintynyt takaosaltaan ylikulmautuneita ja virheellisesti liikkuvia koiria. Pitkäkarvaisilla saksanpaimenkoirilla on esiintynyt myös puutteita etuosan korrektiudessa. Kokonaisuutena rodussa esiintyy myös liian suuria ja raskaita koiria. Kaikkiin mainittuihin rakenteen ongelmiin on alettu kiinnittämään huomiota, jotta ne eivät pääsisi yleistymään.

Perinnöllisistä sairauksista rodun suurimmat ongelmat ovat immunologiset sekä erilaiset luustoon liittyvät sairaudet. Immunologisista sairauksista yleisimpiä ovat allergiat, haiman vajaatoiminta, erilaiset kasvaimet, pannus ja perianaalifistelia. Luustosairauksista yleisimpiä ovat lonkkien ja kyynärien kasvuhäiriöt. Lisäksi jonkin verran esiintyy selkärakenteisiin liittyviä ongelmia sekä polvien ja olkien kasvuhäiriöitä. Muita rodulla jonkin verran tavattavia perinnöllisiä sairauksia ovat mahalaukun kiertymä ja sydänperäiset sairaudet.

Rodun käyttö- ja luonneominaisuuksien parantamiseksi PEVISA-ohjelmaa jatketaan Suomessa luonteen osalta vaatimalla jokin luonnetta mittaava osio rekisteröinnin ehtona; D- tai SPL-jalostustarkastus, koetulos lajista, joka pitää sisällään tottelevaisuusosion ja ampumisen, SPL-arviointi, SPL-rodunomainen jalostuskoe, virkakoirien tasantarkastuskoe, luonnetesti, MH-kuvaus tai jokin näitä vastaava ulkomainen testi/koe.

Rakenteen osalta rotujärjestö haluaa liittää PEVISA-ehtoihin joko näyttelystä saadun rakennearvostelun, D- tai SPL-jalostustarkastuksen tai AD-kokeen suorittamisen. Tällä muutoksella rotujärjestö pyrkii siihen, että se pystyy entistä paremmin tilastoimaan luonteen sekä rakenteen kehitystä koko rodussa ja näin ollen tekemään kasvattajille tarpeellisia ohjeistuksia rodun käyttö- ja luonneominaisuuksien sekä rakenteen säilyttämiseksi sellaisena, mitä toimiva ja monipuolinen käyttökoirarotu edellyttää.

2. Rodun tausta

Verein für Deutsche Schäferhunde (SV), joka on Verband für das Deutsche Hundewesenin (VDH:n) jäsen, on rodun perustajayhdistyksenä vastuullinen saksanpaimenkoiran rotumääritelmästä. Rotumääritelmä laadittiin yhdistyksen ensimmäisessä jäsenkokouksessa Frankfurt am Mainissa 20. syyskuuta 1899 A. Meyerin ja von Stephanitzin ehdotuksen mukaisesti. Saksanpaimenkoirien suunnitelmallinen jalostus aloitettiin yhdistyksen perustamisen jälkeen vuonna 1899. Rotu on jalostettu tuon aikaisista keski- ja etelä-saksalaisista paimenkoiratyyppeistä koirista päämääränä luoda palveluskoira, jolla on edellytykset fyysisesti ja henkisesti vaativiin suorituksiin. Tämän päämäärän saavuttamiseksi laadittiin rotumääritelmä, joka määrittää saksanpaimenkoiran ruumiinrakenteen, olemuksen ja luonneominaisuudet.

Saksanpaimenkoirasta tuli nopeasti kaikkialla maailmassa eniten käytetty palveluskoirarotu, jollainen se on maailmanlaajuisesti katsottuna edelleen. Rodun kotimaassa rekisteröidään vuosittain n. 7000 pentua.

Rodun kotimaassa aloitettiin heti 1900-luvun alussa suunnitelmallinen koetoiminta, jonka tarkoituksena oli palvella rodun jalostusta ja kehitystä. Tähän tarkoitukseen todettiin tuolloin parhaiten soveltuvaksi suojelukoe, joka oli riittävän monipuolinen ja antoi mahdollisuuden kaikkien rodussa tarvittavien ominaisuuksien toteamiseen. Tämän lisäksi rodun kotimaassa aloitettiin jalostustarkastukset jo 1920-luvulla. Rodun kotimaassa pentujen rekisteröinnin edellytyksenä on koulutustunnus suojelukokeesta sekä jalostustarkastus pentueen kummallakin vanhemmalla. Tällä hetkellä Suomessa SPL:n rodunomainen jalostuskoe palvelee suomalaisia kasvattajia parhaiten rodun käyttöominaisuuksien toteamisessa ja vaalimisessa.

Suomeen ensimmäiset saksanpaimenkoirat tulivat viranomaiskäyttöön 1910-luvulla. Saksanpaimenkoira on myös Suomessa ollut alusta saakka suosituin palveluskoirarotu, ja 1970–90-luvuilla rodun rekisteröinnit nousivat jopa liian suuriksi. 2000-luvun puolella rekisteröintimäärät ja pentujen kysyntä ovat olleet likipitään tasapainossa.

Niin Suomessa kuin kaikkialla muuallakin maailmassa on havaittavissa saksanpaimenkoiran jakautuminen kahteen eri linjaan; kilpailu- ja työkoiratoimintaan keskittyvään käyttölinjaan sekä ulkomuotoon ja näyttelytoimintaan keskittyvään näyttelylinjaan. Linjojen jakautuminen alkoi entisessä Länsi-Saksassa jo 1960-luvulla, ja 80-luvun jälkeen linjojen sekoittuminen keskenään on ollut Saksassa vähäistä.

Suomessa on kasvatettu jonkin verran kumpaakin linjaa yhdistellen myös ns. sekalinjaisia saksanpaimenkoiria.

3. Järjestöorganisaatio ja sen historia

Rodun suomalainen rotujärjestö Saksanpaimenkoiraliitto ry on perustettu vuonna 1956 Helsingissä. Se on sittemmin hyväksytty SKL-FKK:ssa rodun viralliseksi rotujärjestöksi. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää saksanpaimenkoirarotua Suomessa ja toimia rotua harrastavien henkilöiden yhdysseurana. Yhdistyksen tarkoitus on huolehtia saksanpaimenkoiran ominaisuuksien säilymisestä. Tähän tavoitteeseen se pyrkii järjestämällä jäsenilleen kokeita, erikoisnäyttelyitä, jalostustarkastuksia sekä näihin liittyvää koulutusta. Yhdistyksen jäsenmäärä oli korkeimmillaan 6 000, mutta rodun rekisteröintimäärien pienentyessä jäsenmäärä on viime vuosina asettunut n. 3000 jäsenen tasolle. Yhdistyksellä on tällä hetkellä 45 paikallista alaosastoa.

Saksanpaimenkoiraliitolla on jalostustoimikunta, jonka tehtäviin kuuluu huolehtia rodun luonne- ja käyttöominaisuuksista sekä terveestä rakenteesta.

Jalostustoimikunnan tehtävä on myös tukea liiton vahvinta voimavaraa eli kasvattajia. Tähän tehtävään on myös perustettu erillinen alatoimikunta, kasvattajatoimikunta. Kasvattajatoimikunta on järjestänyt vuosittain yleiset kasvattajapäivät ja jalostusurospäivät sekä joka kolmas vuosi kasvattajakurssin. Kasvattajakurssi sisältää neljä lähiopetusjaksoa etätehtävineen ollen kestoltaan noin vuoden mittainen koulutus, joka sisältää laajalti saksanpaimenkoiran jalostukseen ja kasvattamiseen liittyvää opetusta. Kasvattajakurssin hyväksytysti läpikäyneet kasvattajat saavat SPL-kasvattajastatuksen, josta kiinni pitääkseen on kasvattajan ylläpidettävä koulutustasoaan osallistumalla kasvattajapäiville vähintään joka toinen vuosi.

SV:n hyväksymiä D-jalostustarkastuksia järjestetään erikoisnäyttelyiden yhteydessä ja SPL –jalostustarkastuksia erillisinä tapahtumina.

Jalostustoimikunta on laatinut minimivaatimukset jalostukseen käytettäville koirille (PEVISA). Saksanpaimenkoiraliiton jalostustoimikunta ei anna ns. urossuosituksia.

Jalostukseen liittyviä artikkeleita ja tiedostoja on julkaistu liiton julkaisussa sekä liiton internetsivuilla. Jalostustoimikunnan lisäksi liitossa toimii sääntöjenmukaisina toimikuntina koulutus-, koe-, näyttely-, tiedotus-, tietohallinto- ja taloustoimikunta.

Saksanpaimenkoiraliitto on yhtenä perustajajäsenenä Saksanpaimenkoiraliittojen maailmanunionissa (Weltunion der Vereine für Deutsche Schäferhunde eli WUSV), joka on maailman suurin yhden rodun järjestö. Järjestöön kuuluu jäsenyhdistyksiä lähes 80 maasta. WUSV on toiminut vuodesta 1967 alkaen. 1990-luvun lopulta alkaen järjestö on toiminut todellisena aktiivisena vaikuttajana. WUSV toimii yhteistyössä FCI:n kanssa.

Lisää aiheesta löytyy liiton nettisivuilla osoitteessa <http://spl.fi/>

4. Rodun nykytilanne

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Kappale perustuu Katariina Mäen kirjoittamaan ja Kennelliiton [www](http://www.kennelliiton.fi)-sivuilla julkaistuun tekstiin populaation rakenteesta ja sukusiitoksesta.

Perinnöllinen monimuotoisuus

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita, sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2–3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröintiin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1 000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20–50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin 100 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4–6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröintiin.

Sukusiitos

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä–tytärparituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten

geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Suositellaan, että neljän-viiden sukupolven perusteella laskettu sukusiitosaste pysyy alle 6,25 %.

Saksanpaimenkoiran tilanne

Saksanpaimenkoira on kautta aikojen ollut yksi Suomen suosituimmista koiraroduista. Rodun huippuosio romahti 90-luvun puolivälissä ja vuosittaiset rekisteröintimäärät ovat viime vuosina olleet alle 1 500 saksanpaimenkoiraa/vuosi (kuva x1, liite x1). Tuontikoirien osuus rekisteröinneistä on ollut vuosittain noin 5 %. Kasvattajilta saadun tiedon perusteella rekisteröintimäärät ja kysyntä vastaavat nykyään pääpiirteittäin toisiaan.

Tuontiurosten ja ulkomaisten urosten merkitys saksanpaimenkoiran jalostuksessa Suomessa on merkittävä. Jopa 30–50 % jalostukseen käytetyistä uroksista on ulkomaista alkuperää (kuva x2). Vastaavasti narttujen kohdalla tuontikoirien osuus on ollut pienempi vaihdellen 11 ja 24 %:n välillä (liite x1). Tuontikoirista suurin osa tuodaan Saksasta. Näyttelylinjan tuonneissa myös naapurimaat Ruotsi ja Viro ovat suosittuja, kun taas käyttölinjassa Tsekki, Slovakia, Ruotsi ja Belgia. Viimeisen kymmenen vuoden ajan on ollut viitteitä saksalaisten urosten käytön vähenemisestä ja suomalaissyntyisten urosten käytön lisääntymisestä.

Urosten keskimääräinen jalostuskäytön ikä on ollut vuosina 2010–2022 noin neljästä viiteen vuotta. Viimeisen viiden vuoden keskiarvo on 4 vuotta 7 kk. Nartuilla jalostuskäytön keskimääräinen ikä on ollut neljän vuoden paikkeilla (liite x1). Merkittävää muutosta jalostuskäytön keski-ikässä ei ole tapahtunut.

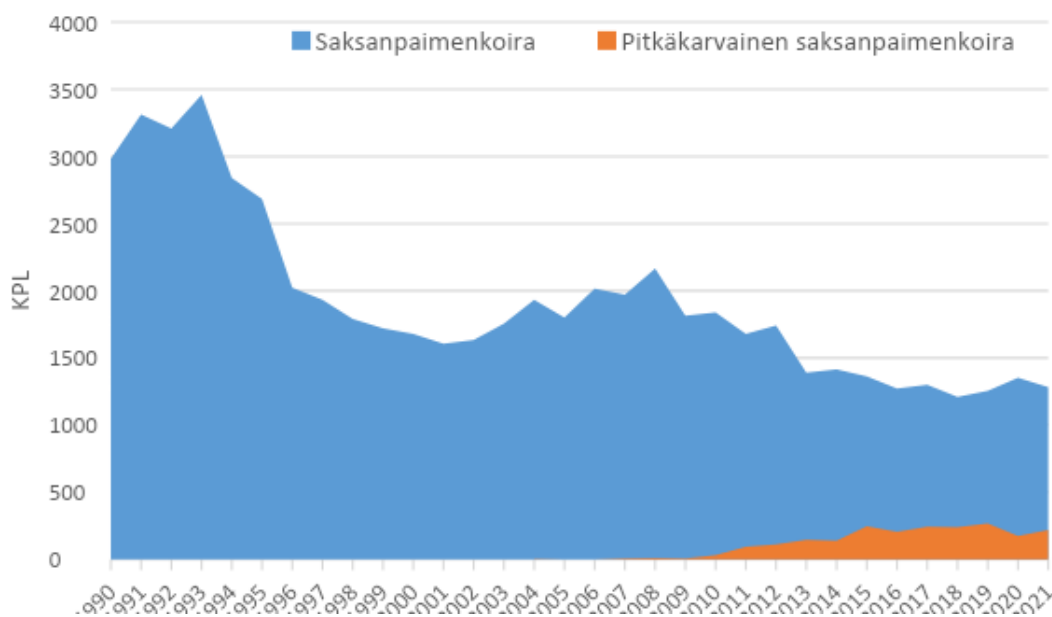
Jalostustoimikunta on suositellut rajoittamaan nuorten alle 5-v urosten jalostuskäytön maksimissaan viiteen pentueeseen. Suosituksen taustalla on useat perinnölliset sairaudet, jotka puhkeavat vasta vanhemmalla iällä (esim. autoimmuunisairaudet). Suosituksesta huolimatta muutamat jalostusurokset astuvat edelleen nuorena selvästi suositeltua enemmän pentueita. Esimerkiksi vuonna 2022 eräs näyttelylinjainen uros on astunut alle 5-vuotiaana viiden kuukauden aikana 16 pentuetta.

Sukusiitosasteessa on tapahtunut vuosittaista heiluntaa (vaihteluväli 0,92–1,44 %), mutta merkittävää muutosta ei ole tapahtunut (kuva x3, liite x1).

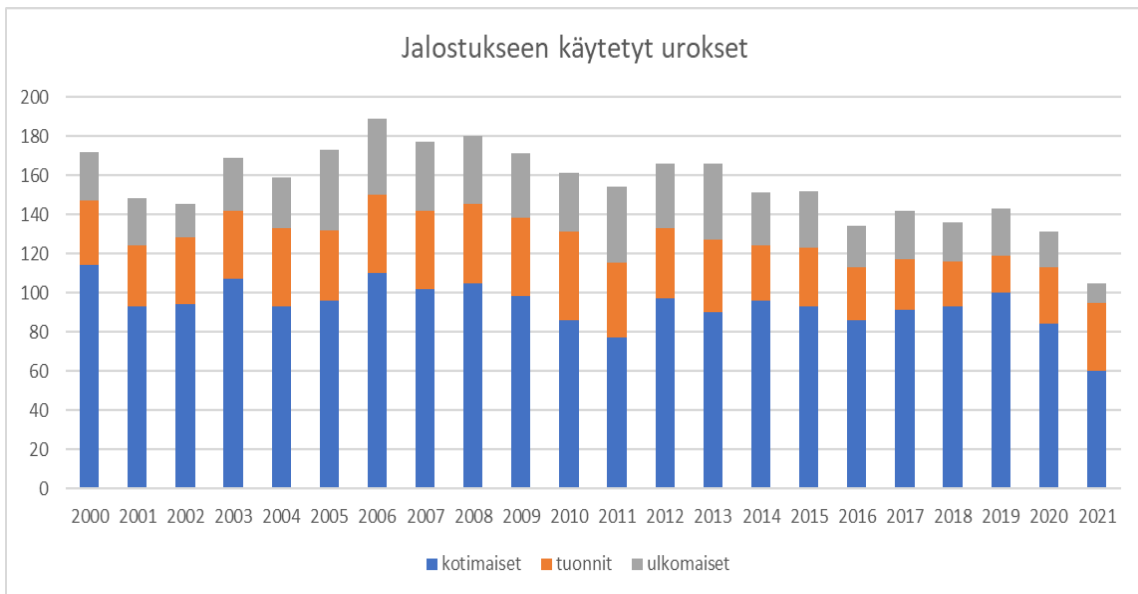
Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä. Valitettavasti Kennelliiton jalostuskoiranetin sukutaulut ovat varsin puutteellisia ulkomaisten saksanpaimenkoirien osalta. Sukusiitosaste olisi jonkun verran huonompi, mikäli laskennassa olisi mukana useampia sukupolvia.

Saksanpaimenkoirapentueiden keskikoko on pysynyt jo pitkään noin kuudessa pennussa (kuva x4, liite x1).

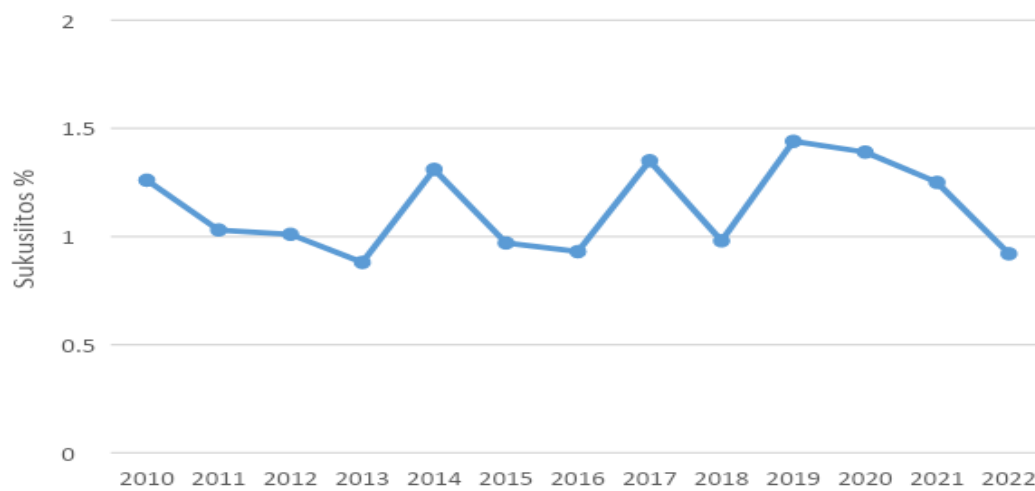
Jalostustoimikunnan tietoon ei ole tullut selviä merkkejä sukusiitostaantumalle tyypillisistä muutoksista esimerkiksi lisääntymisessä, pentukuolleisuudessa tai pentujen epämuodostumien kasvussa. Vastustuskyvyn ja tulehdusalttiuden osalta tilanne on vaikeammin lähestyttävä.

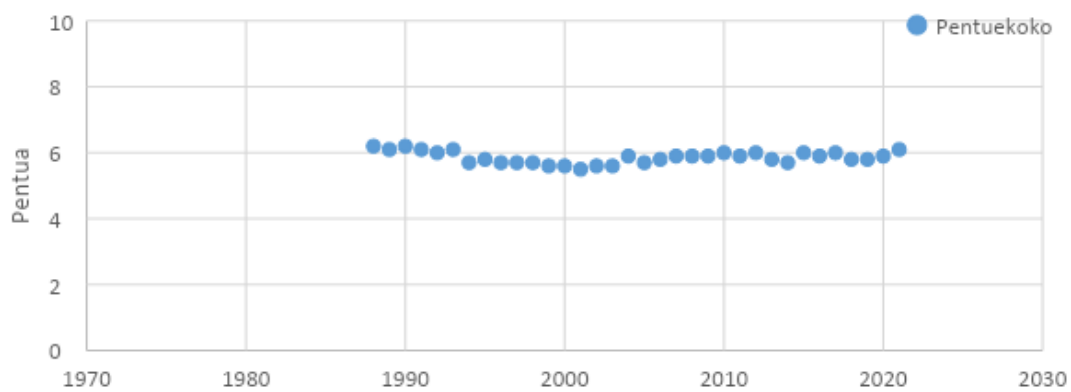
Kuva x1. Saksanpaimenkoiran rekisteröinnit vuosina 1990–2021.

Kuva x2. Jalostukseen käytettyjen urosten alkuperä.

Kuva x3. Saksanpaimenkoiran sukusiitos-% vuosina 2010–2022.

Kuva x4. Saksanpaimenkoiran pentuekoko vuosina 1988–2021.

Saksanpaimenkoira on rotuna suuri sekä Suomessa että muualla maailmassa, mutta rodun sisällä käyttö- ja näyttelylinjat ovat eriytyneet. Käyttö- ja näyttelylinjan lisäksi Suomessa on myös sekalinjaisia koiria. Sekalinjaiset ovat tyypillisesti käyttölinjaan painottuneita, jolloin näyttelylinja esiintyy sukutaulussa kauempana. Viime vuosina käyttö- ja näyttelylinjan osuus rekisteröidyistä pentueista on ollut reilu kolmasosa, sekalinjan vastaavasti neljäsosa (kuva x5). Eri linjojen on todettu myös eroavan geneettiseltä perimältään selvästi toisistaan (Lohi ym. 2012) ja siten lisäävän rodun monimuotoisuutta. Monimuotoisuuden lisääntyminen on kuitenkin osittain näennäistä, sillä suorien käyttö- ja näyttelylinjaisten koirien yhdistelmät ovat varsin harvinaisia niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Linjojen jalostusvalintojen seurauksena sekä ulkomuoto että käyttöominaisuudet ovat kaukana toisistaan, eivätkä suorat linjojen risteytykset välttämättä sovellu aina käyttötarkoitukseensa.

Rotujärjestö suosittelee monimuotoisuuden kasvattamiseksi käyttämään laajemmin useampia eri yksilöitä jalostukseen linjasta riippumatta.

Kuva x5. Vuonna 2020 rekisteröidyt pentueet jalostuslinjoittain.

Geenitestien perusteella saksanpaimenkoiran monimuotoisuus on melko alhainen. Suomessa suosituimman geenitestin (MyDogDNA, nykyisin Wisdom panel) perusteella saksanpaimenkoiran geneettinen monimuotoisuus vaihtelee tyypillisesti 28 % ja 34 % välillä.

Jokisen (2011) mukaan Briteissä on tutkittu haplotyypit DLA-geeneistä DRB1, DQA1 ja DQB1 322 saksanpaimenkoiralta. Näiltä koirilta löydettiin 10 haplotyyppiä, joita voidaan pitää tyypillisinä saksanpaimenkoirille. Lisäksi löydettiin 21 haplotyyppiä, jotka ovat yleisiä muilla roduilla, mutta esiintyivät vain muutamalla saksanpaimenkoiralla, mistä pääteltiin, että ne voivat olla peräisin rotujen risteytymisistä lähimenneisyydessä. Suomessa koirien DLA-haplotyyppiä on tutkittu pannus- ja perianaalifisteliatutkimusten yhteydessä (taulukko x2). Suomalaisten koirien kohdalla kyse ei ole satunnaisotannasta, koska osa on sairaita ja osa terveitä kontroleja, joten suomalaisten koirien tulos siitä sekä lukumäärän vähäisyyden takia ei vastaa todellisuutta, vaan kyseisten sairauksien riskihaplotyypit ovat yliedustettuina. Kuitenkin taulukosta voi havaita, että populaatioissa ei näyttäisi olevan juurikaan eroja eri maiden välillä, mikä johtuu samojen sukujen suosimisesta ympäri maailman. Haplotyyppien jakauma on

hyvin epätasainen. Jokinen ym. (2010) toteavat, että haplotyyppien epätasainen jakautuminen rodussa on viite hyvin vähäisestä perinnöllisestä monimuotoisuudesta rodussa. Monilla muilla aiemmin tutkituilla roduilla haplotyyppien jakautuminen on ollut tasaisempaa. Vähentynyt perinnöllinen monimuotoisuus voi johtua historiallisista pullonkauloista tai jalostusmenetelmistä.

DRB1 DQA1 DQB1	Briteissä (322 koiraa)	Suomessa (82 koiraa)	Huom.
01101 00201 01302	37 %	40 %	Pannuksen riskihaplotyyppi Perianaalifistelian riskihaplotyyppi
01501 00601 00301	21 %	34 %	
00101 00101 00201	11 %	14 %	
00102 00101 00201	6,9 %	2,4 %	
01501 00601 02301	6,5 %	1,2 %	
01201 00401 013017	3,8 %	1,8 %	
00201 00901 00101	2,1 %	2,4 %	
01502 00601 02301	2,1 %	1,2 %	
01502 00601 00301	1,5 %	0 %	
00601 005011 00701	1,2 %	0 %	
Muut	7,2 %	3,0 %	

Taulukko x2. Eri DLA-haplotyyppien yleisyys saksanpaimenkoirilla (Jokinen 2011, Kennedy ym. 2008).

Syy saksanpaimenkoiran vähäiselle perinnölliselle monimuotoisuudelle selviää perehtymällä saksanpaimenkoirien historiaan ja sukutauluihin. Rotu luotiin varsin voimakkaalla sisäsiitoksella, minkä lisäksi saksanpaimenkoiria kuoli sodissa runsaasti. Toisen maailmansodan jälkeen tilanne alkoi kohentua, kunnes näyttely- ja käyttölinjan eriytyminen tapahtui. Tiettyjä sukuja alettiin suosia liian paljon jalostuksessa, ja sukusiitoksesta tuli jälleen hallitseva jalostusmenetelmä. Kehitys tapahtui ensin näyttelylinjassa, mutta vastaavaa kehitystä on tapahtunut myös käyttölinjassa.'

4.1.2 Jalostuspohja

Kappale perustuu Katariina Mäen kirjoittamaan ja Kennelliiton www-sivuilla julkaistuun tekstiin tehollisesta populaatiokoosta.

Tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä koira. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään vuotta ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen erisukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = 4 * Nu * Nn / (2 * Nu + Nn)$, jossa

- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantumisen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50–100, rodusta häviää geenimuotoja niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä mahdollisimman useaa eri koiraa jalostukseen ja huolehtimalla, että niiden jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

Saksanpaimenkoiran tilanne

Saksanpaimenkoiran tehollisessa populaatiossa on ollut havaittavissa selvää laskua vuosien 2010 ja 2020 välillä (liite x2). Vuosikohtainen tehollinen populaatio on laskenut noin 50:llä ja sukupolvi-kohtainen (4-vuotta) tehollinen populaatio vastaavasti noin 200:lla. Edelleen sekä sukusiitosastetta että tehollista populaatiota voidaan pitää kuitenkin varsin hyvänä ja niiden perusteella jalostuksellista vaihtelua riittävänä. Jalostuksellisen haasteen muodostaa kuitenkin rodun sisällä tapahtuva vähäinen geneettinen monimuotoisuus.

Jalostukseen käytetään vuosittain noin 6 % rekisteröidyistä uroksista ja vastaavasti noin 16 % nartuista (liite x2). Erityisesti jalostukseen käytettyjen urosten osuus on pieni, kun huomioidaan, että saksanpaimenkoiran pentuekoon (6) mukaan laskettuna noin kolmasosa tulisi käyttää jalostukseen. Kun jalostusurosten lukumäärä jaetaan jalostusnartuilla, saadaan suhdeluku, joka kuvastaa jalostuskäytön monipuolisuutta ja sitä kautta myös tehollisen kannan kokoa. Kun suhde on yksi, eli uroksia käytetään yhtä paljon kuin narttuja, säilyy monimuotoisuus tehokkaimmin. Saksanpaimenkoirilla suhdeluku on vuosina 2010–2022 ollut keskimäärin 0,59, eikä selvää muutossuuntaa ole ollut havaittavissa (liite x2).

Käytetyimpien jalostusurosten pentumäärät ovat kautta aikojen olleet liian suuria. Erityisesti jos tarkastelussa huomioidaan linjojen eriytyneisyys. Suuntaa antavien linjakohtaisten laskelmien (Vatanen, excel-tiedosto) mukaan useat eniten käytetyt jalostusurokset ylittävät 2. sukupolven jälkeläisten määrässä 8 % tason neljän vuoden rekisteröinteihin suhteutettuna. Näyttelylinjaisissa suurimmat osuudet

ovat 17 %:n luokkaa ja käyttölinjaisissa vastaavasti noin 15 %. Myös esitetty 100 jälkeläisen raja ylittyy vuosina 2018–2022 jalostukseen käytettyjen urosten kokonaispentumäärien osalta 14 kohdalla (101–214 pentua). Näistä uroksista näyttelylinjaisia on seitsemän, käyttölinjaisia neljä ja sekalinjaisia kolme.

Vuosina 2018–9/2022 kahdestakymmenestä (20) eniten jalostukseen käytetystä uroksesta tuontikoiria oli 12 kpl (60 %) (taulukko x3). Urosten joukossa on näyttelylinjaiset veljekset Europe ja Evok von Fenrir. Lisäksi useamman näyttelylinjaisen uroksen tausta menee samoihin uroksiin, joita ovat mm. Vegas Du Haut Mansard ja Remo vom Fichtenschlag. Sekalinjaisissa eniten käytetyissä uroksissa on isä ja poika, Evergrey´s EroI ja Evergrey´s Eroiz (taulukko x3). Käyttölinjaisten osalta eniten käytetyissä uroksissa läheisiä sukulaisuussuhteita ei ole havaittavissa.

Saksanpaimenkoirarodun piirissä jälkeläismääriin ei ole juurikaan kiinnitetty huomiota. On ajateltu, että rodun suuret ulkomaiset populaatiot ja tuontikoirien iso osuus jalostuksessa kompensoivat tilannetta.

	Tilastointiaikana v. 2018-09/2022				Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueit a	Pentuj a	%- osuus	kumulat. %	Pentueit a	Pentuj a	Pentueit a	Pentuj a
Uros								
GISMO VOM WILDEN HEXENKESSEL	22	140	2,10 %	2 %	0	0	22	140
GONDOR VOM PATERSWEG	21	124	1,86 %	4 %	1	8	21	124
SENSEN MANN YAXHAM	20	123	1,85 %	6 %	31	199	36	214
SENSEN MANN USA	16	122	1,83 %	8 %	5	28	16	122
EUROPE VON FENRIR	18	101	1,52 %	9 %	3	17	18	101
EX V.D. KROMME ELLEBOOG	15	97	1,46 %	11 %	4	20	15	97
ZERNII TAVARIZ OF ANGRY BRIGADE	14	92	1,38 %	12 %	5	24	17	110
EVERGREY'S EROI	16	87	1,31 %	13 %	28	191	21	114
ŠEJN EQIDIUS	13	81	1,22 %	15 %	2	14	16	103
HELEROS DRAGON	13	76	1,14 %	16 %	0	0	13	76
BORIS Z KRALICKÉ TISKÁRNY	11	75	1,13 %	17 %	0	0	11	75
RUSTØL'S GOLIATH	13	75	1,13 %	18 %	3	14	13	75
POWERPFOTE DIO	11	70	1,05 %	19 %	4	28	12	76
EBAFARMENS NUKK	15	70	1,05 %	20 %	2	6	15	70
EVOK VON FENRIR	14	70	1,05 %	21 %	1	4	14	70
BAR-WAXAN HOSS BOSS	12	68	1,02 %	22 %	1	6	14	82
KARKMODORF JAVELIN	11	68	1,02 %	23 %	5	29	12	75
ESTRELLEST I AM PHILIPP MORRIS	11	68	1,02 %	24 %	1	9	11	68
LEO VOM WIERATAL	9	68	1,02 %	25 %	0	0	9	68
EVERGREY'S EROI	11	65	0,98 %	26 %	3	10	11	65

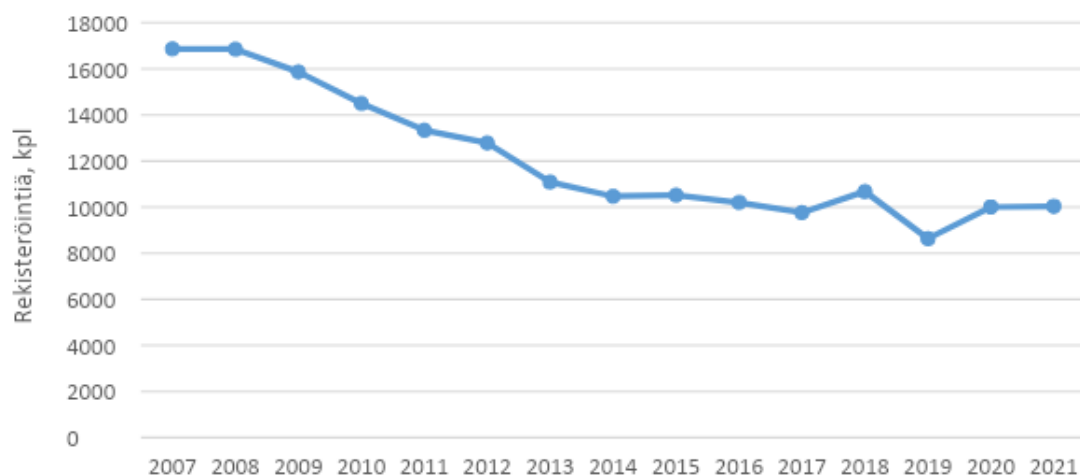
Taulukko x3. Rekisteröintivuosi 2018–9/2022 mukaan käytetyimmät jalostusurokset linjakohtaisesti eriteltynä. Käyttölinjaiset merkitty harmaalla ja näyttelylinjaiset ruskealla. Tuonnit lihavoitu ja sisarukset sekä isä ja poika kursivoitu.

Narttujen osalta vastaavaa liikakäytön vaaraa ei luonnollisesti ole, sillä yksittäisen nartun pentumäärää säädelään. Pentumäärät myös toisessa sukupolvessa ovat olleet maltillisia.

Saksanpaimenkoira on ensisijaisesti käyttökoirarotu. Rodun piirissä oli pitkään tilanne, jossa iso osa jalostuskoirista ei omannut mitään näyttöä koulutettavuudesta tai arviota luonteesta. Rodulle tärkeiden käyttö- ja luonneominaisuuksien takia rodun PEVISA:ssa on mukana vaatimus luonteen arvioinnista. Pentuerekisteröinnin ehtona on jokin seuraavista: SPL-jalostustarkastus, D-jalostustarkastus, koetulos (lajista, johon sisältyy tottelevaisuusosio ja ampuminen), SPL-rodunomainen jalostuskoe, SPL-arviointi, virkakoirien tasantarkastuskoe, luonnetesti, MH-kuvaus tai jokin näitä vastaava ulkomainen koe/testi. Rotujärjestö pitää näistä saksanpaimenkoiralle käyttökoirarotuna tärkeimpänä käyttöominaisuuksia sekä koulutus- ja viettikestävyyttä mitattaessa SPL-rodunomaista jalostuskoetta.

4.1.3 Rodun populaatio muissa maissa

Saksanpaimenkoira on hyvin suosittu rotu ympäri maailman. Rodun kotimaassa Saksassa saksanpaimenkoiria rekisteröitiin 1970-luvulla yli 60 000 kpl. Rodun suosio on tullut tästä kuitenkin runsaasti alaspäin ja vuonna 2003 rekisteröinnit laskivat alle 20 000 kpl. Viimeiset vajaa kymmenen vuotta rekisteröintimäärät ovat olleet noin 10 000 saksanpaimenkoiraa/vuosi (kuva x6)

Kuva x6. Saksanpaimenkoiran rekisteröintimäärät rodun emämaassa Saksassa.

Saksalaisten käyttö- ja näyttelylinjojen lisäksi geneettisesti merkittäviä linjoja ovat entisen Itä-Saksan (DDR) ja entisen Tsekkoslovakian linjat, joita on jonkin verran hyödynnetty käyttölinjaisten jalostuksessa. Lisäksi Suomessa ja Ruotsissa on rabiesrajojen aikana ollut eriytynyttä jalostusta. Rodun jalostuksen globalisoitumisen takia edellä mainitut linjat ovat pääosin sekoittuneet valtalinjoihin ja uuden geneettisen materiaalin löytäminen on nykyisin vaikeaa.

Suurikokoisia, mutta suomalaisen saksanpaimenkoirajalostuksen kannalta täysin merkityksettömiä populaatioita ovat Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen omat näyttelylinjat. Ne kuitenkin poikkeavat ulkomuodoltaan rotumääritelmästä eivätkä täten pärjää täällä näyttelyissä.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Saksanpaimenkoiran rekisteröinnit ovat olleet jo pitkään laskusuunnassa niin kotimaassa kuin rodun emämaassa Saksassakin. Koirien laskeva määrä asettaa haasteensa jalostuspohjalle. Edelleen saksanpaimenkoira on kuitenkin rotuna määrällisesti suuri ja Suomessakin 6. suosituin koirarotu.

Jalostuspohjaan liittyvät haasteet ovat seurausta geeniperimän samankaltaisuudesta. Koiranetistä laskettu rodun sukusiitosprosentti on melko alhainen ja tehollinen populaatiokoko kohtalainen. Tästä huolimatta geneettinen monimuotoisuus on geenitestien perusteella alhainen (tyypillisesti 28–34 %, MyDog DNA). Tämä on seurausta rodun historiallisista pullonkauloista, sukusiitoksesta, eriytyneistä linjoista ja yksittäisten urosten liiallisesta käytöstä. Esimerkiksi Saksassa suosituimmilla uroksilla on edelleen sekä käyttö- että näyttelylinjassa yli 1 000 jälkeläistä. Suomessakin useiden paljon käytettyjen urosten jälkeläismäärät ylittävät 100 jälkeläistä.

Suurimmalla osalla saksanpaimenkoirista samat matadorurokset toistuvat sukutauluissa. Käyttölinjaisista on vaikea löytää yksilöä, jolla sukutaulussa ei esiintyisi useita kertoja Fero vom Zeuterner Himmelreich, Mink vom Haus Wittfeld tai Tom Leefdalhof. Näyttelylinjaisissa vastaavasti käytännössä kaikkien taustasta löytyy useita kertoja Palme vom Wildsteigerlandin pojat Quando vom Arminius ja Uran vom Wildsteiger Land tai Canto vom Arminius.

Saksanpaimenkoiran isät/emät -suhde on vuosina 2010–2022 ollut keskimäärin noin 0,59. Kuten jo aiemmin tehollisesta populaatiokoosta puhuttaessa todettiin, suhdeluvun ollessa yksi (1) säilyy rodun monimuotoisuus tehokkaimmin. Uroksia pitäisi, kuten jo aiemmin todettu, saada monipuolisemmin jalostuksen piiriin. Rotujärjestö on pyrkinyt saamaan tähän parannusta järjestämällä viime vuosina vuosittain jalostusurospäivät, joihin on voinut tuoda näytille matalalla kynnyksellä PEVISA:n terveysvaatimukset täyttäviä uroksia. Kasvattajien kiinnostus jalostusurospäiviin on ollut kuitenkin toistaiseksi valitettavan alhaista. Työ jalostusurospäivien profiiliin ja arvostuksen nostamiseksi jatkuu rotujärjestössä edelleen.

Sen lisäksi, että saisimme jalostuksen piiriin yhä useamman PEVISA-ehdot täyttävän yksilön, rodun piirissä esiintyvien myöhemmällä iällä puhkeavien usein immunologisten sairauksien takia jalostusurosten keskimääräistä ikää tulisi saada nostettua. Jalostustoimikunta on suositellut alle 5-vuotiaille jalostusuroksille maksimissaan viiden pentueen tai 35 pennun rajoitusta. Kyseessä on kuitenkin ollut vain suositus, ja tästä suosituksesta huolimatta edelleen muutama uros on astunut alle 5-vuotiaana selvästi enemmän.

4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmän mukaan saksanpaimenkoiran tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, vahvahermoinen, itsevarma, hyvin säyseä (paitsi ärsytettynä), tarkkaavainen ja ohjattavissa oleva. Saksanpaimenkoiralla tulee olla luontaiset vietit, hyvä stressinsietokyky sekä itsevarmuutta, mitä seura-, vahti-, suojele-, palvelus- ja paimenkoiralta edellytetään. Edelleen rotumääritelmän mukaan saksanpaimenkoiran tulisi olla monipuolinen käyttö-, paimen- ja palveluskoira. (Liite R2)

Hylkääviä virheitä luonteen osalta: Arkuus, vihaisuus ja pureminen.

4.2.2 Jakautuminen näyttely-, käyttö-, tms. -linjoihin

Saksanpaimenkoirapopulaatio on jakautunut käyttö- ja näyttelylinjaan sekä näitä eriasteisesti risteyttävään sekalinjaan. Linjojen erot ovat havaittavissa ulkomuodon lisäksi myös luonteen ja käyttöominaisuuksien osalta.

Yleisellä tasolla voidaan sanoa, että näyttelylinjaiset kasvattajat ovat keskittyneet rakenteen/ulkomuodon kehittämiseen. Tämä on johtanut luonteen ja käyttökoiraominaisuuksien heikkenemiseen. Suomessa näyttelylinjaisia saksanpaimenkoiria osallistuu rodunomaiseen IGP-kokeeseen vain muutama vuodessa. Erikoisnäyttelyssä parhaan arvosanan aikuisten luokassa (käyttöluokka) saadakseen tulee koiralla olla koulutustunnus palveluskoirakokeesta. Tämän takia näyttelylinjaisia koiria lähetetään jonkun verran koulutettavaksi ulkomaisille ammattikouluttajille mm. Saksaan. Valitettavasti tieto koiran ominaisuuksista koulutuskaaren aikana ei ostopalveluna toteutettaessa usein siirry koiran omistajalle.

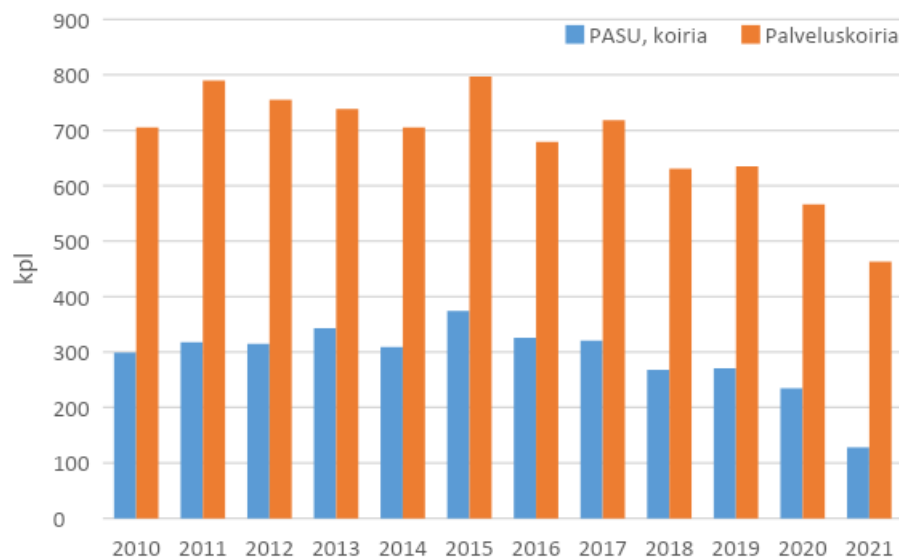
Vastaavasti käyttölinjaisten kasvattajien mielenkiinnon kohteena on ollut koiran luonne ja viettiominaisuudet, jolloin rakenteellisiin asioihin ei ole aina kiinnitetty riittävää huomiota. Palveluskoirakokeissa ja koulutustavoissa tapahtunut kehitys on myös vaikuttanut koiratyypin muokkautumiseen yhä viettivoimakkaampaan suuntaan, jolloin koirien hermorakenne ja siten myös keskittymiskyky on jäänyt viettien varjoon. Saksanpaimenkoirien keskuudessa valitettavan useasti ilmenevä ääntelyherkkyys on myös suora seuraus heikentyneestä hermorakenteesta suhteessa viettien voimakkuuteen. Suojelukokeeseen osallistuvat saksanpaimenkoirat ovat lähes kokonaan joko käyttölinjaisia tai käyttölinjaan painottuneita sekalinjaisia. Esimerkiksi rodun emämaan suojelumestaruuskilpailuihin tai kotimaan SPL-mestaruuskilpailuihin osallistuu todella harvoin näyttelylinjaisia koiria, vaikka niiden osuus rekisteröinneistä on vähintään käyttölinjaa vastaava.

Saksanpaimenkoiran jalostuksessa tulee painottaa ns. ´tasapainoinen koira´ - ajattelua ja ääripäiden välttämistä sekä urheilukoiran että näyttelykoiran osalta. Hyvä saksanpaimenkoira on yleiskoira, joka soveltuu monipuolisesti eri käyttötarkoituksiin. Valitettavasti idea ´tasapainoisesta koirasta´ ei ole toteutunut ja rodun linjojen erkaantuminen on jatkunut. Näyttely- ja käyttölinjoja yhdistää toisiinsa 1. sukupolvessa vain todella pieni osa kasvattajista. Suurin osa sekalinjaisista koirista on käyttöpainotteisia, jolloin näyttelylinja on sukutaulussa kauempana.

Linjojen jakautuminen tuo haasteita myös luonne- ja terveystilastojen laatimiseen. Eriytyneet jalostuslinjat poikkeavat siinä määrin toisistaan, etteivät Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä saatavat yleistilastot palvele hyvin kumpaakaan linjaa. Jalostustoimikunnassa on linjakohtaisia erittelyjä jonkun verran tehty, mutta kattaviin linjamäärittelyihin ei ole ollut mahdollisuutta. Suuressa rodussa tämä vaatisi kymmeniä tuhansia sukutauluun perustuvia linjamäärittelyjä ja suuria tietokantoja

Luonteen arviointi suomessa

Suomessa saksanpaimenkoirien suojelukoetsuoritukset tai ylipäättään palveluskoirakoetsuoritukset ovat suhteessa rekisteröintimääriin aivan liian vähäiset, jotta jalostus voisi perustua pelkästään niihin. Lisäksi sekä IGP että muiden palveluskoirakokeiden käyntimäärät ovat vähentyneet viime vuosina huomattavasti (kuva y1). Jalostustarkastus ei toistaiseksi ole Suomessa saanut suosiota ja sen suorittaa vuosittain vain muutamia yksilöitä. Saksanpaimenkoiraliitossa on sekä suojelukokeeseen että jalostustarkastukseen kehitetty erillinen VIK-arviointijärjestelmä, joka tukee rodun viettikäyttäytymisen yksityiskohtaista dokumentointia (liite y3).

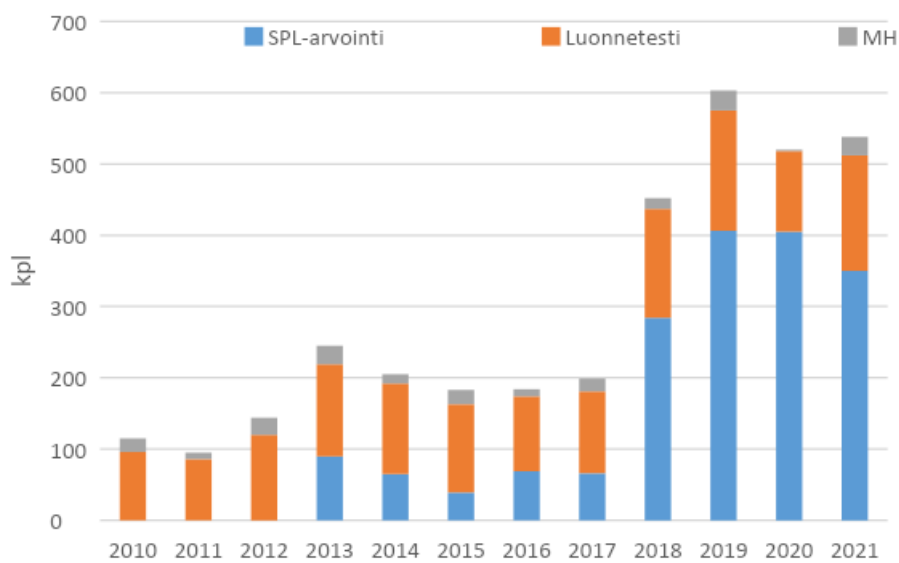

Kuva y1. Vuosittain yleisesti palveluskoirakokeen ja suojelukokeen (IPO/IGP) suorittaneiden saksanpaimenkoirien lukumäärä.

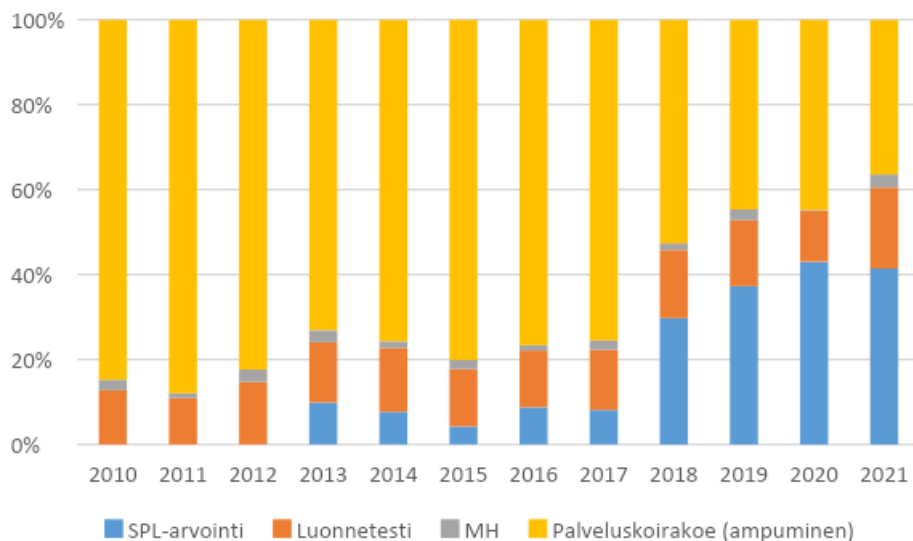
Palveluskoirakokeiden lisäksi luonnetta voidaan arvioida/kuvata myös erilaisilla testeillä ja arvioinneilla. Kaikille roduille käytössä olevia vakiintuneita testejä ovat luonnetesti ja MH-kuvaus. Vastaavasti rotujärjestöllä on käytössä vuonna 2013 käyttöön otettu SPL-arviointi, joka keskittyy muita testejä enemmän viettirakenteen ja -voimakkuuden arviointiin (liite y4). Kaikissa edellä mainituissa testeissä arvioidaan mm. koiran käyttäytymistä vieraan käsittelyssä (id-merkinnän tarkastus) sekä reagointia ampumiseen. Jonkinlainen käsitys saadaan myös koiran hermorakenteesta, itsevarmuudesta ja temperamentista.

Jalostustoimikunta kuitenkin painottaa, että saksanpaimenkoiran kouluttaminen on paras tapa hankkia tietoa koiran luonteesta ja sen käyttöominaisuuksista. Koulutuskaaren aikana koiran luonteen ja ominaisuuksien heikkoudet ja vahvuudet tulevat esille, mikä mahdollistaa sen, että näitä koulutuskaaren aikana ilmeneviä puutteita voidaan seuraaviin sukupolviin parantaa jalostusvalinnoilla.

Luonteen arviointi lisättiin saksanpaimenkoiran PEVISA-ohjelmaan vuodesta 2018 eteenpäin. Luonnearvion lisäämisen myötä SPL-arvioinnin suosio kasvoi selvästi ollen vuosina 2019 ja 2020 noin 400 käyntikertaa vuodessa (kuva y2). Luonnetestissä vuosittain käyvien saksanpaimenkoirien määrä on ollut viimeisten viiden vuoden aikana keskimäärin 142 kpl. MH-kuvauksen suorittaneiden koirien määrä on vähäinen (vuosina 2017–2021 keskimäärin 18 kpl). Suurin osa saksanpaimenkoirista täyttää PEVISA:n luonnevaatimuksen palveluskoirakokeen tai SPL-arvioinnin suorittamalla (kuva y3). Lisäksi PEVISA:n luonnevaatimuksen täyttävät tasontarkastetut virkakoirat. Esimerkiksi poliisilla, puolustusvoimilla ja rajavartiolaitoksella on runsaasti saksanpaimenkoiria virkakoirina, mutta niiden suoritettuja tasontarkastuksia ei ainakaan toistaiseksi pystytä siviilipuolella tilastoimaan eikä niitä siten ole alla olevissa tilastolaskelmissa mukana.

Kuva y2 (yllä). SPL-arvioinnin, luonnetestin tai MH-kuvauksen vuosittain suorittavien saksanpaimenkoirien lukumäärä.

Kuva y3. PEVISA:n luonnevaatimuksen vaihtoehtoisten kokeiden/testien prosentuaalinen osuus. Huom. virkakoirat puuttuvat tarkastelusta.

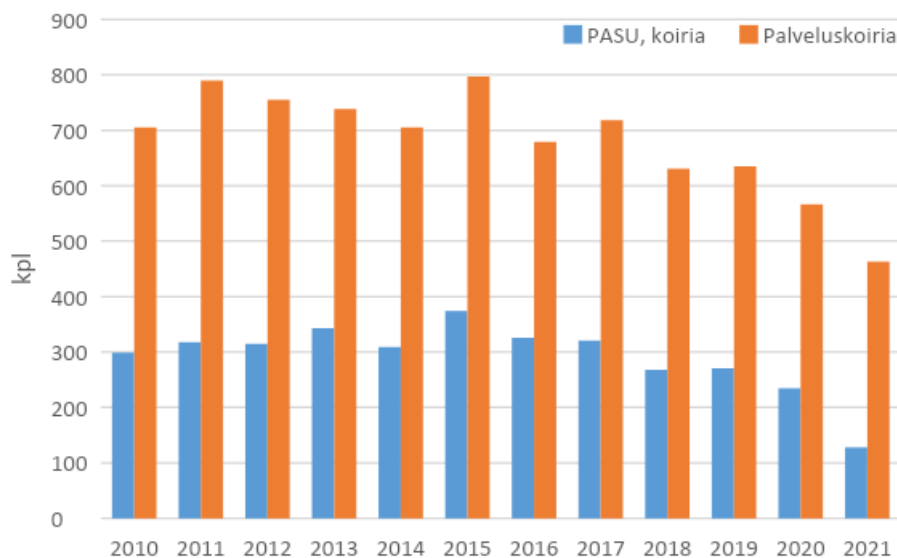
Koiran luonteeseen vaikuttavat geeniperimän lisäksi myös sen saamat kokemukset varsinkin pentu- ja nuoruusaikana. Merkittävässä asemassa ovat ensin kasvattajat ja luovutusiän jälkeen koiran omistajat. Koiran luonne muokkautuu geneettisen perimän ja saatujen kokemusten kautta. Saksanpaimenkoiraliitto on kasvattajakoulutuksessaan painottanut kasvattajan roolia pienpentuvaiheessa. Ylipäätään tiedon lisääminen terveydestä, luonteesta ja rakenteesta on keskeinen osa Saksanpaimenkoiraliiton toimintaa.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen tai käyttööminäisyyksien testaus ja kuvaus

Saksanpaimenkoirien PEVISA-ohjelmaan kaudelle 1.1.2019-31.12.2023 lisättiin jokin luonnetta mittaava tulos jalostukseen käytettäville koirille. Luonteen osalta ohjelma astui voimaan 1.1.2020. Tulos tai arviointi seuraavista: Hyväksytyt SPL-jalostustarkastus, Suoritettu SPL-arviointi, Kennelliiton hyväksymä palveluskoirakoe, jossa on tottelevaisuusosio sekä laukausvarmuustestaus (PAJÄ, PAEK, PAHA, PAVI, IGP, PASU, IPO tai PAMR-tulos), Hyväksytyt kennelliiton luonnetestitulokset, Suoritettu Kennelliiton hyväksymä MH-luonnekuvaus, tai kyseessä virkakoira.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Suomessa saksanpaimenkoirien suojelukoesuoritukset tai ylipäätään palveluskoirakoesuoritukset ovat suhteessa rekisteröintimääriin aivan liian vähäiset, jotta jalostus voisi perustua pelkästään niihin. Lisäksi sekä IGP että muiden palveluskoirakokeiden käyntimäärät ovat vähentyneet viime vuosina huomattavasti (kuva y1). Jalostustarkastus ei toistaiseksi ole Suomessa saanut suosiota ja sen suorittaa vuosittain vain muutamia yksilöitä. Saksanpaimenkoiraliitossa on sekä suojelukokeeseen että jalostustarkastukseen kehitetty erillinen VIK-arviointijärjestelmä, joka tukee rodun viettikäyttäytymisen yksityiskohtaista dokumentointia (liite y3).

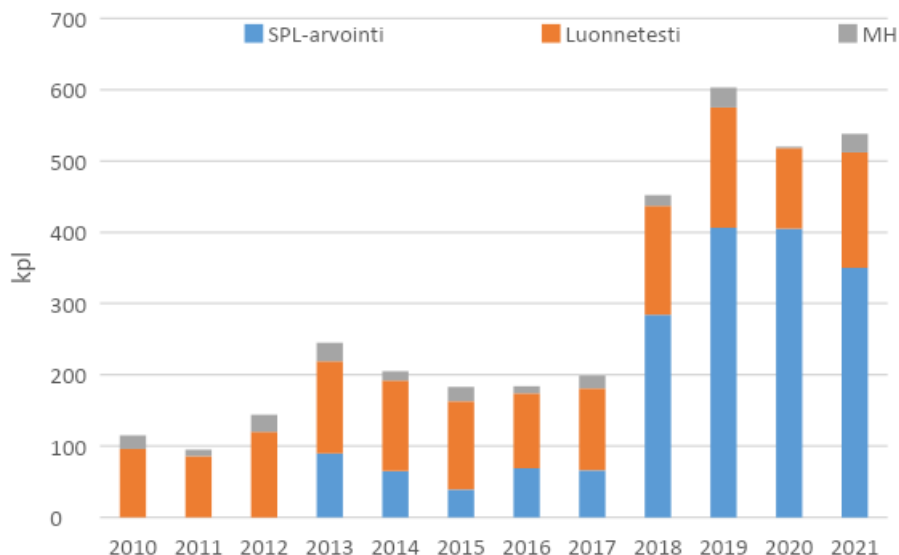

Kuva y1. Vuosittain yleisesti palveluskoirakokeen ja suojelukokeen (IPO/IGP) suorittaneiden saksanpaimenkoirien lukumäärä.

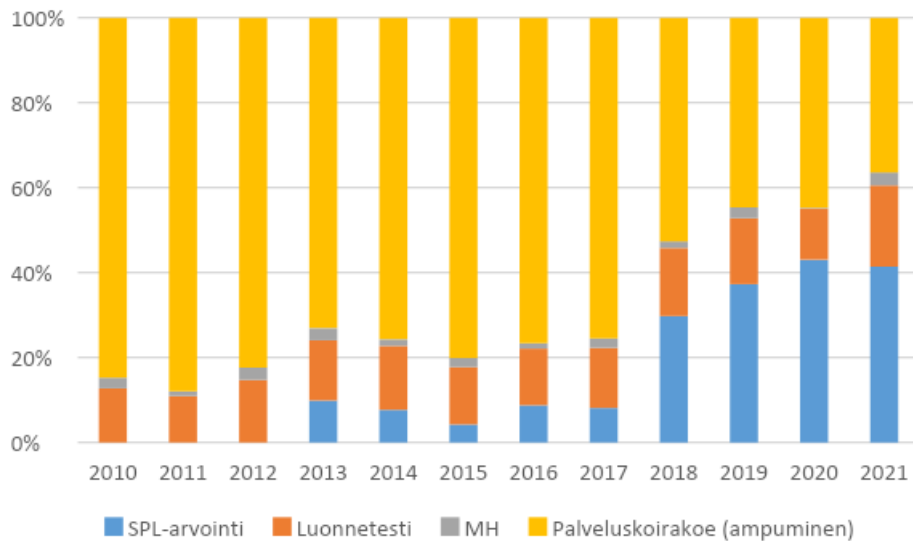
Palveluskoirakokeiden lisäksi luonnetta voidaan arvioida/kuvata myös erilaisilla testeillä ja arvioinneilla. Kaikille rodulle käytössä olevia vakiintuneita testejä ovat luonnetesti ja MH-kuvaus. Vastaavasti rotujärjestöllä on käytössä vuonna 2013 käyttöön otettu SPL-arviointi, joka keskittyy muita testejä enemmän viettirakenteen ja -voimakkuuden arviointiin (liite y4). Kaikissa edellä mainituissa testeissä arvioidaan mm. koiran käyttäytymistä vieraan käsittelyssä (id-merkinnän tarkastus) sekä reagoimista ampumiseen. Jonkinlainen käsitys saadaan myös koiran hermorakenteesta, itsevarmuudesta ja temperamentista.

Jalostustoimikunta kuitenkin painottaa, että saksanpaimenkoiran kouluttaminen on paras tapa hankkia tietoa koiran luonteesta ja sen käyttöominaisuuksista. Koulutuskaaren aikana koiran luonteen ja ominaisuuksien heikkoudet ja vahvuudet tulevat esille, mikä mahdollistaa sen, että näitä koulutuskaaren aikana ilmeneviä puutteita voidaan seuraaviin sukupolviin parantaa jalostusvalinnoilla.

Luonteen arviointi lisättiin saksanpaimenkoiran PEVISA-ohjelmaan vuodesta 2018 eteenpäin. Luonnearvion lisäämisen myötä SPL-arvioinnin suosio kasvoi selvästi ollen vuosina 2019 ja 2020 noin 400 käyntikertaa vuodessa (kuva y2). Luonnetestissä vuosittain käyvien saksanpaimenkoirien määrä on ollut viimeisten viiden vuoden aikana keskimäärin 142 kpl. MH-kuvauksen suorittaneiden koirien määrä on vähäinen (vuosina 2017–2021 keskimäärin 18 kpl). Suurin osa saksanpaimenkoirista täyttää PEVISA:n luonnevaatimuksen palveluskoirakokeen tai SPL-arvioinnin suorittamalla (kuva y3). Lisäksi PEVISA:n luonnevaatimuksen täyttävät tason tarkastetut virkakoirat. Esimerkiksi poliisilla, puolustusvoimilla ja rajavartiolaitoksella on runsaasti saksanpaimenkoiria virkakoirina, mutta niiden suoritettuja tason tarkastuksia ei ainakaan toistaiseksi pystytä siviilipuolella tilastoimaan eikä niitä siten ole alla olevissa tilastolaskelmissa mukana.

Kuva y2 (yllä). SPL-arvioinnin, luonnetestin tai MH-kuvauksen vuosittain suorittavien saksanpaimenkoirien lukumäärä.

Kuva y3. PEVISA:n luonnevaatimuksen vaihtoehtoisten kokeiden/testien prosentuaalinen osuus. Huom. virkakoirat puuttuvat tarkastelusta.

Koiran luonteeseen vaikuttavat geeniperimän lisäksi myös sen saamat kokemukset varsinkin pentu- ja nuoruusaikana. Merkittävässä asemassa ovat ensin kasvattajat ja luovutusiän jälkeen koiran omistajat. Koiran luonne muokkautuu geneettisen perimän ja saatujen kokemusten kautta.

Saksanpaimenkoiraliitto on kasvattajakoulutuksessaan painottanut kasvattajan roolia pienpentuvaiheessa. Ylipäättään tiedon lisääminen terveydestä, luonteesta ja rakenteesta on keskeinen osa Saksanpaimenkoiraliiton toimintaa.

Linkki SPL-jalostustarkastuksen ohjeeseen:

https://drive.google.com/file/d/1cTNbbPDOPrO1hh3vrhAQQHBfjmmAgNc1/view?usp=share_link

Linkki SPL-jalostustarkastus videoon:

<https://youtu.be/gtowhRJSS4Q>

Linkki SPL-jalostustarkastuslomakkeeseen:

<https://jalostusnetti.spl.fi/index.php?r=splTarkastuskaynnit/view&id=0&d=pdf>

Linkki SPL-arviointeihin:

<https://jalostusnetti.spl.fi/index.php?r=splArvioinnit/index>

Taulukko saksanpaimenkoirien näyttelykäynneistä vuosina 2012–2022 (SKL tietokanta)

EVA		HYL	Yhteensä tuloksia
Junioriluokka	17 tulosta	25 tulosta	1929 tulosta
Nuorten luokka	4 tulosta	17 tulosta	1079 tulosta
Avoin luokka	15 tulosta	26 tulosta	2751 tulosta
Käyttöluokka	2 tulosta	7 tulosta	578 tulosta
Valioluokka	0 tulosta	1 tulosta	399 tulosta
Veteraaniluokka	2 tulosta	2 tulosta	423 tulosta
Yhteensä	40 tulosta	78 tulosta	8685 tulosta

Taulukko kuolinsyytilastosta luonteen tai käytös häiriöiden vuoksi lopetettujen osuus ajalta 2012–06/2023

Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 0 kuukautta	129 kpl
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 1 kuukautta	36
Muu käytösongelma	3 vuotta 3 kuukautta	20
Pelokkuus	3 vuotta 6 kuukautta	10
Pitovaikeudet	3 vuotta 11 kuukautta	2
Salakavaluus tai arvaamattomuus	4 vuotta 1 kuukautta	32
Vihaisuus	4 vuotta 4 kuukautta	26
Yksinolo-ongelmat	5 vuotta 1 kuukautta	1
Käyttökoira ei sovellu käyttötarkoitukseensa	1 vuotta 7 kuukautta	2

Tilastointiajalta on ilmoitettu kaikkiaan 129 koiraa, joille on ilmoitettu kuolinsyyksi käytös- tai käyttäytymishäiriö. Lopetettujen koirien osalta keski-ikä on 4 vuotta.

Sukupuolen välisiä luonne eroja on, niin kuin kuuluukin olla. Epänormaali käytös, joka johtaa ongelmiin ja jossa joudutaan koirasta luopumaan ei pysty tilastojen valossa sanoa kummassa sukupuolella olisi epänormaalia käytöstä enemmän.

Saksanpaimenkoira on käyttökoira ja siksi sen kouluttaminen on ensisijaisen tärkeää. Seurakoiran asemassa oleva saksanpaimenkoira, joka ei pääse toteuttamaan luontaisia viettejään ja käyttäytymistään ja jolle ei ole asetettu rajoja purkautuu usein huonona käyttäytymisenä. Kaikissa linjoissa (käyttö-, näyttely ja sekalinjaisissa) esiintyy käyttäytymis- ongelmia, joita tilastossa kirjattu. Harmillisen usein ongelman juurisyy löytyy sieltä hihnan toisesta päästä.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Saksanpaimenkoiran rotumääritelmän mukaista luonnetta mittaa rotujärjestön näkemyksen mukaan parhaiten IGP-koe (kansainvälinen käyttökoirakoe => suojelukoirakoe) sekä SPL- rodunomainen jalostuskoe, josta saatava informaatio on kattavampaa kuin nykymuotoisen IGP-kokeen. Saksanpaimenkoiraliitto on noudattanut alusta asti rodun kotimaan rotujärjestön SV:n ja Saksanpaimenkoirajärjestöjen maailmanunioni WUSV:n ohjetta, jonka mukaan suojelukoe tulee säilyttää rodunomaisena kokeena. Alkuperäisessä rotumääritelmässä on määritelmä ”käyttökoe vaaditaan”. Tällä on pyritty varmistamaan, että saksanpaimenkoira myös säilyy ominaisuuksiltaan saksanpaimenkoirana. Saksassa SV:n piirissä kaikki jalostukseen käytetyt koirat on jalostustarkastettu. Ennen jalostustarkastukseen osallistumista koiralla pitää

olla suoritettuna suojelu- ja kestävyyskoe (IGP ja AD-koe) sekä näyttelystä vähintään arvosana G/H.

Saksanpaimenkoiran alkuperäinen käyttötarkoitus oli paimenkoira, joka pystyy puolustamaan laumaa niin neli- kuin kaksijalkaisiakin vastaan. Luonteen piti olla tähän tehtävään soveltuva. Rodunomainen koe kehitettiin, koska alkuperäinen käyttötarkoitus väheni, mutta haluttiin kuitenkin säilyttää arvokkaat luonne- ja käyttöominaisuudet rodussa ja kehittää siitä monipuolinen työkoira.

Saksanpaimenkoiran käyttäminen paimenkoirana on nykyään erittäin harvinaista. Suomessakin saksanpaimenkoira voi osallistua FCI:n sääntöjen mukaisesti järjestettyyn paimennuskokeeseen ja Saksassa on edelleen myös olemassa paimennuskoe (HGH). Osallistujamäärät ovat kuitenkin pieniä, eikä saksanpaimenkoiraa voi nykyään pitää paimenkoirana sanan varsinaisessa merkityksessä.

Saksanpaimenkoiralla korostuu monesti sen nopea oppimiskyky. Luontaisesti saksanpaimenkoiralla on halu miellyttää ohjaajaansa ja näin ollen halu oppia/omaksua, mitä ohjaaja siltä edellyttää.

‘Täydellinen ruumis, täydelliset ominaisuudet’ olivat rodun perustajan ratsumestari Max von Stephanitzin määreet saksanpaimenkoiralle. ”Saksanpaimenkoirajalostus on käyttökoirajalostusta, sen täytyykin jäädä aina käyttökoirajalostukseksi, muutoin se ei ole enää mitään saksanpaimenkoirajalostusta”, von Stephanitz kirjoitti ja näistä asioista Saksanpaimenkoiraliitto tulee omalta osaltaan pitämään kiinni.

Käyttökoira vaatii koulutusta

Saksanpaimenkoira tarvitsee ehdottomasti määrätietoisien ja johdonmukaisen kotikasvatuksen, jolloin eläminen koiran kanssa on helppoa. Koska kyseessä on kuitenkin käyttökoira, on erittäin tärkeää, että sille taataan mahdollisuus toteuttaa rodunomaista käyttäytymistä myös viettien osalta. Riittävän rodunomaisen viettikäytännön tarjoaminen koiralle koulutuksen ohessa vähentää huomattavasti ei-toivottua käyttäytymistä.

Saksanpaimenkoiraliitto on järjestänyt koulutusta uusille pennunomistajille vuodesta 2012 lähtien. SPL-koulutusohjaajat ovat toteuttaneet alaosastoissa valtakunnallisesti joka kevät sekä pentukurssseja että arjen hallintakurssseja. Rodunomaista suojelukoulutusta varten liitto on luonut v. 1983 maalimieskoulutusjärjestelmän ja 1990-luvun puolella tuomarijärjestelmän.

Syksystä 2021 lähtien Saksanpaimenkoiraliiton omat suojelukokeet on järjestetty pelkästään SPL:n omakoejärjestelmän alaisuudessa.

Saksanpaimenkoirien käytöskysely, eli kysely, johon kaikki saksanpaimenkoiran omistajat ovat voineet vastata koskien koiriensa käyttäytymistä, on toteutettu edellisen kerran vuonna 2018 ja julkaistu edellisessä JTO:ssa.

Saksanpaimenkoiran luonteen ja käyttöominaisuuksien arviointiin on rotujärjestössä kiinnitetty huomiota ja tiedostettu sen tärkeys jo pitkään. Rodunomainen koe (SchH => IPO => IGP) esiteltiin Suomessa jo 90-luvun alussa. Kokeeseen sisältyvien kolmen osa-alueen (jälki, tottelevaisuus, suojelu) kouluttaminen on työlästä, edellyttää taitoa ja vaatii myös aktiivisen ja osaavan harrastusporukan. Edellä mainittujen syiden vuoksi sitä ei voida edellyttää kaikilta saksanpaimenkoiranomistajilta. Luonne- ja käyttöominaisuuksien arviointiin tarvitaan IGP- ja SPL rodunomaisen kokeen lisäksi edellä mainittujen syiden

vuoksi testejä, joissa osallistumiskynnys on riittävän matalalla. Tärkeää olisi, että mahdollisimman suuri osa populaatiosta pystyttäisiin testaamaan ja siten saataisiin tärkeää tietoa rodusta ja jalostukseen käytettävistä yksilöistä mahdollisimman kattavasti. Testeissä, jotka eivät edellytä harjoittelua, tämä toteutuu parhaiten. Mm. tätä tarkoitusta varten kehitetyn SPL-arvioinnin on todettu täyttäneen hyvin roolinsa tällaisena matalan kynnyksen testinä, jossa pystytään ilman etukäteiskoulutusta arvioimaan koiran geneettisiä käyttöominaisuuksia ja siten valmiuksia tulla koulutetuksi saksanpaimenkoiran rodunomaiseen kokeeseen.

Seuraavissa kappaleissa on lyhyesti käsitelty saksanpaimenkoiran luonne- ja käyttöominaisuuksia eri kokeista ja testeistä saatavien tietojen pohjalta.

Palveluskoirakokeet ja AD-koe

Saksanpaimenkoirajalostuksen näkökulmasta palveluskoirakokeet voidaan jakaa kahteen ryhmään:

IGP-kokeen (kansainvälinen käyttökoirakoe = suojelukoe = rodunomainen koe) kolme osa-aluetta (jälki, tottelevaisuus ja suojelu) mittaavat kattavasti rotumääritelmän edellyttämiä ominaisuuksia. Jälkiosuus kertoo nenäkäytöstä, keskittymiskyvystä, viettikestävydestä sekä itsenäisestä työskentelystä. Tottelevaisuus kertoo yhteistyökyyvystä ohjaajan kanssa, viettikestävydestä sekä koiran fyysisistä ominaisuuksista (hyppy- ja A-este). Suojeluosuus kertoo koiran vietti ominaisuuksista, viettikestävydestä, itsevarmuudesta ja kuormitettavuudesta. IGP-kokeeseen kuuluu vietti ominaisuusarvio (VIK), johon sisältyvät vietti ominaisuudet, itsevarmuus ja kuormitettavuus, ja joka jaotellaan kolmeen osaan; "e" erinomainen, "o" olemassa oleva ja "p" puutteellinen. SPL-rodunomaisessa jalostuskokeessa arvosanojen lyhenteet ovat saksalaisittain erinomainen "a", olemassa oleva "vh" ja puutteellinen "ng". Lisäksi SPL-kokeessa arvosana erinomainen "a" on vielä jaettu kolmeen osaan asteikolle 3–5, jotta koiran vietti ominaisuuksia pystytään kuvaamaan vielä tarkemmin. VIK-arvosana on suojelukokeessa eritelty hyökkäyskäyttäytymisen, oteikäyttäytymisen, aggressiokäyttäytymisen ja yleisen vietikäyttäytymisen osalta. SPL-rodunomaisen jalostuskokeen arvostelulomake antaa laajan ja kattavan informaation kaikista suojelukokeessa suoritettavista kolmesta osa-alueesta, sillä siinä on VIK-arvostelu erikseen jokaiselle osa-alueelle (Liite arvostelulomake).

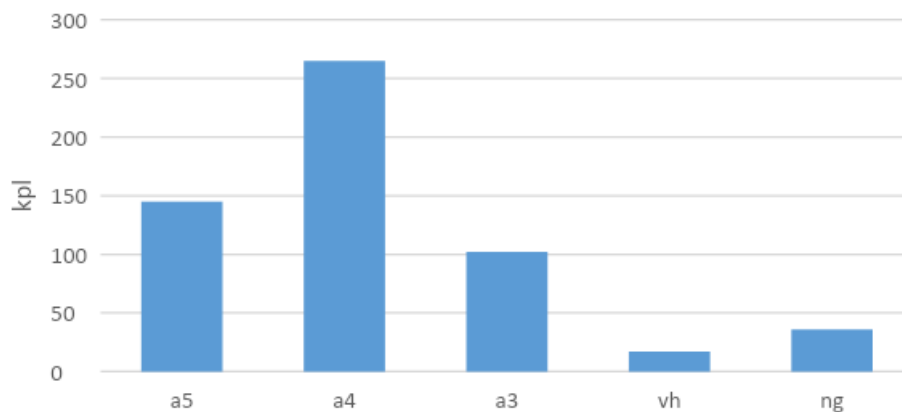
Kansalliset kokeet (jälki-, haku-, viesti- ja etsintäkoet) ja eri pelastuskoirakokeen muodot ovat erinomaisia tapoja harrastaa saksanpaimenkoiran kanssa. Näissä harrastuslajeissa mitataan koiran kykyä nenätyöskentelyyn ja yhteistyöhön ohjaajan kanssa ja ne sisältävät myös ampumisen. Mitä pidemmälle koira näissä lajeissa koulutetaan, sitä enemmän myös koiran vietti ominaisuudet ja viettikestävyys tulevat ilmi. Rotujärjestön näkökulmasta saksanpaimenkoirajalostuksen kannalta tärkeimmät ominaisuudet, eli koiran itsevarmuus ja kuormitettavuus sekä rohkeus ja kovuus, jäävät näissä lajeissa kuitenkin mittaamatta.

Rodunomainen koe ja AD

Vuosina 2017–2021 IGP-kokeeseen on osallistunut keskimäärin 245 saksanpaimenkoiraa vuodessa. SPL-kokeiden osallistujamäärä on ollut tästä yli 60 %.

Koe/vuosi	2017	2018	2019	2020	2021
IGP1	45	35	37	69	51
IGP2	26	28	27	49	34
IGP3	101	72	61	68	62
SPL-mestaruus, IGP	70	47	36	32	31
AD	69	42	21	1	22

Taulukko y1. SPL-suojelu ja -AD kokeiden koiramäärä vuosina 2017–2021.

Kuva y4. SPL-suojelukokeiden vik-arvosanat vuosina 2017–2021.

Vuosina 2017–2021 koesuorituksien perusteella 27 % koirista on saanut viettiominaisuuksista, itsevarmuudesta ja kuormitettavuudesta ylimmän mahdollisen arvosanan (a5) (Kuva y4). Puutteellisen (ng) arvosanan on saanut 6 % osallistujista (Kuva y4). Kokeisiin osallistuneet koirat ovat painottuneet käyttö- ja sekalinjaisiin, joten VIK-arvosanjakauma ei edusta näyttelylinjaisten populaatiota. On hyvä myös huomioida, että suojelukoe on lajityyppinä niin vaativa, että kaikki harrastuksen aloittaneet koirakot eivät koskaan päädy kokeeseen.

Saksanpaimenkoiraliitto järjestää myös kestävyyskokeita (AD) rodun emämaassa laadittujen sääntöjen pohjalta. AD-kokeen hyväksytyt suorittaminen on edellytyksenä SPL- ja D-jalostustarkastukseen osallistumiselle.

Kestävyyskokeessa koiran tulee kulkea 20 km:n matka ravaten 12–15 km/h vauhtia. Kestävyyskokeen tarkoitus on todentaa, että koira pystyy suoriutumaan fyysisestä rasituksesta osoittamatta jälkeensä huomattavia väsymyksen merkkejä. Kokeen aikana ja sen jälkeen koiran väsymystilaa ja polkuanturoiden kulumista tarkkaillaan, ja mikäli koira ei pysy määrättyssä nopeudessa mukana tai sen tassuissa havaitaan hiertymistä, sen koesuoritus keskeytetään. AD-kokeen merkitys voisi olla Suomen saksanpaimenkoirajalostukselle suurempikin. Kokeen suorittaminen hyväksytysti osoittaa, että koiralla on käyttökoiralle soveltuva rakenne. Rakenteeltaan terveelle ja normaalikuntoiselle saksanpaimenkoiralle AD-kokeen suorittaminen ei ole ongelma.

SPL-jalostustarkastus

Saksanpaimenkoiraliitto on järjestänyt SPL-jalostustarkastuksia vuodesta 2015 alkaen. SPL-jalostustarkastuksessa rodun tuntevat ulkomuoto- ja koetuomarit

arvioivat yksityiskohtaisesti rakenteen ja käyttöominaisuudet. Lisäksi arvioidaan koiran luonnetta/käyttäytymistä yleisesti ja koiran suhtautumista ampumiseen.

Rakenneosiossa koiran rakennetta verrataan rotumääritelmään. Koira mitataan ja punnitaan, ja mittaukset tehdään liukkaan alustan päällä, jolloin myös suhtautuminen liukkaaseen alustaan saadaan jalostustarkastuksen yhteydessä dokumentoitua.

Luonneosiossa arvioidaan koiran vartiointi piilolla, piilosta hyökkäyksen torjunta, liikkuvan avustajan hyökkäyksen torjunta sekä uudelleen hyökkäyksen torjunta. Tärkeimpänä luonne-/käyttöominaisuuksien arvioinnissa on yksityiskohtainen VIK arviointi (viettiominaisuudet, itsevarmuus ja kuormitettavuus), jossa käytetään samanlaista arviointiskaalaa kuin SPL-rodunomaisessa jalostuskokeessa ("a" asteikolla 3–5, "vh", "ng").

Jalostustarkastus voi olla hyväksytty, keskeytetty tai hylätty. Koiria ei siis aseteta paremmuusjärjestykseen eikä tarkastuksessa ole kilpailullista aspektia. Kaikki tarkastuksessa dokumentoidut tiedot kirjataan reaaliaikaisesti liiton omaan jalostustietojärjestelmään, josta ne ovat kaikkien tarkasteltavissa.

SPL-jalostustarkastusohje ja siellä käytettävä jalostustarkastuslomake on esitelty liitteessä y.

SPL-jalostustarkastukseen on vuosina 2017 ja 2021 osallistunut yhteensä 13 koiraa. Vuosina 2018–2020 SPL-jalostustarkastuksia ei järjestetty ollenkaan osanottajien puuttumisen takia.

Vähäisen osallistujamäärän takia SPL-jalostustarkastuksella ei ole tällä hetkellä merkitystä suomalaisessa saksanpaimenkoirien jalostuksessa.

Jalostustoimikunta on kuitenkin pitänyt ja pitää edelleen SPL-jalostustarkastusta tärkeänä osana Suomen saksanpaimenkoirajalostusta ja on pyrkinyt ja pyrkii edelleen yhteistyössä eri toimikuntien kanssa löytämään ratkaisuja sen suosion ja arvonn nostamiseksi. Tulevalla kaudella nähdään, onko työ tuottanut hedelmää ja saadaanko kävijämäärät nousemaan.

SPL-jalostustarkastuksien lisäksi Suomessa järjestetään myös Saksassa käytössä olevia D-jalostustarkastuksia, jotka pidetään erikoisnäyttelyiden yhteydessä.

SPL-arviointi

SPL-arviointien kävijämäärä on PEVISA:n myötä noussut suureksi. Vuosina 2019 ja 2020 se on ollut jopa noin 400 suoritusta vuodessa. Tähän mennessä aineistoa on kertynyt yli 2 000 koirasta, joiden tulokset on tallennettu rotujärjestön julkiseen tietokantaan. Vuodesta 2021 lähtien SPL-arvioinnin kaavakkeet on voitu tallentaa myös Kennelliiton hallinnoimaan Koiranettiin.

Suoritettujen SPL-arviointien perusteella tyypillinen saksanpaimenkoira on henkilöryhmään tuotaessa varma (98 %) ja suhtautuu id-merkinnän tarkastamiseen neutraalisti (93 %). Temperamentiltaan suurin osa arvioiduista saksanpaimenkoirista on ollut tasapainoisia (88 %), mutta yliaktiivisia koiria on esiintynyt kuitenkin 10 %.

Vain 0,3 % testatuista koirista suhtautui laukauksiin pelokkaasti.

Sisätilaan vietäessä 93 % ei reagoanut ympäristön muutokseen. Liukkaalla pinnalla kuljettaessa 93 % ei reagoanut poikkeavaan alustaan.

Suojeluharjoituksessa 52 % saksanpaimenkoirista oli aggressioalueella itsevarmoja ja 53 % vaihtoi viettä nopeasti aggression ja saalisvietin välillä. Testatuista saksanpaimenkoirista 63 %:lla oli voimakas saalisvietti ja 73 %:lla varma hyökkäyskäyttäytyminen. Oteikäyttäytymiseltään 73 % oli voimakkaita ja 65 % rauhallisia. Kamppailuvaiheessa 73 % oli varmoja ja 2 % dominoivia. Kanavointi oli pääosin rauhallista (61 %) ja suurin osa koirista rauhoittui nopeasti (91 %) maalimiehen poistuessa näkyvistä.

Sisätilassa tehdyssä harjoituksessa 90 % koirista kykeni liikkumaan liukkaalla alustalla normaalisti ja 79 % oli liukkaalla alustalla varmoja myös maalimiehen kanssa työskennellessään. Sisätilaharjoituksessa 5 %:lla testatuista koirista oli kuitenkin siinä määrin puutteita toimintakyvyssä, etteivät ne kyenneet toimimaan sisätilassa liukkaalla alustalla maalimiehen kanssa.

Jotta SPL-arviointiaineistoa voitaisiin kunnolla hyödyntää suomalaisessa saksanpaimenkoirajalostuksessa, tulisi yhteenvetoja tehdä linjakohtaisesti (käyttö- ja näyttelylinja) ja jopa jalostuskoirakohtaisesti. Linjakohtaiset tulosten yhteenvedot jäävät seuraavan jalostustoimikunnan laadittavaksi.

SPL-arvioinnin ohje ja rotuprofiili on esitelty liitteessä y1.

Luonnetesti

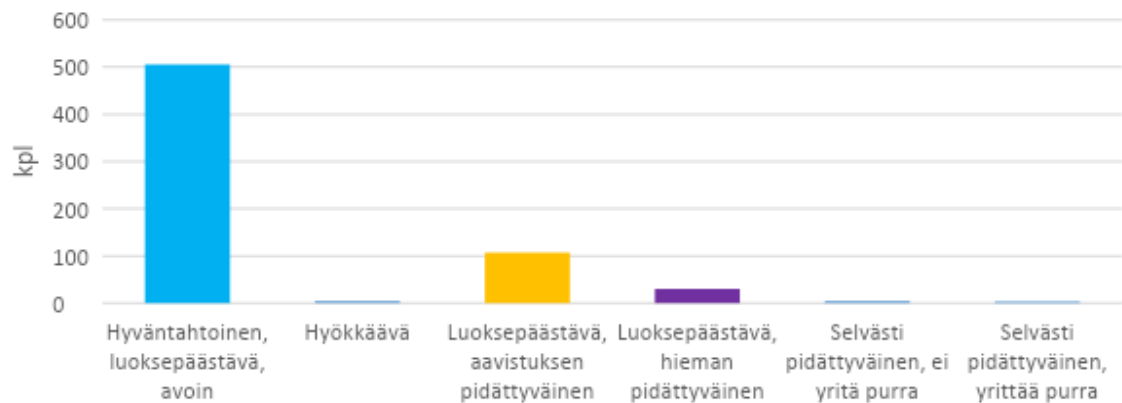
Luonnetesti on vanhin testi, jota käytetään kaikkien koirarotujen luonteiden kuvaamiseen. Se on otettu käyttöön vuonna 1976 ja perustuu Ruotsin armeijan työkoirien soveltuvuustesteihin. Luonnetestillä on vakiintunut paikka suomalaisessa koiramaailmassa, ja moni rotuyhdistys käyttää sitä pääasiallisena tapana tallentaa tietoja koirien luonneominaisuuksista.

Luonnetestissä käy vuosittain keskimäärin vajaa 150 saksanpaimenkoiraa. Yhteensä vuosina 2017–2021 luonnetestissä on käynyt 712 saksanpaimenkoiraa. Kävijämäärissä on ollut pienimuotoista kasvua viime vuosina.

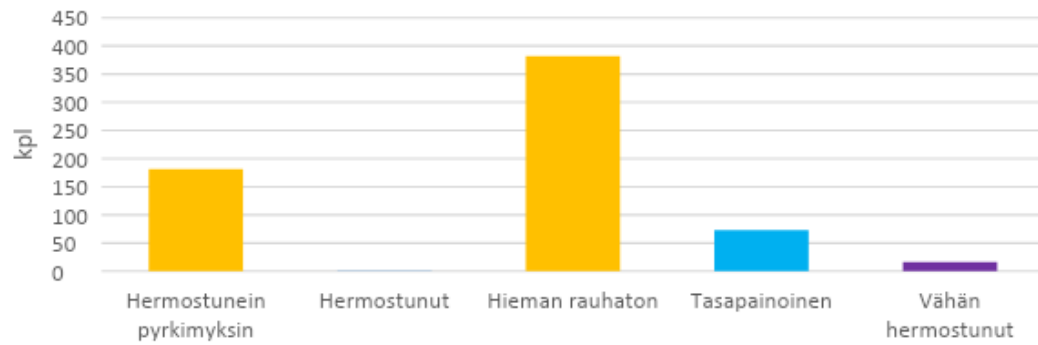
Saksanpaimenkoiran luonnetesteihin perustuva rotuprofiili on esitelty liitteessä y2.

Valtaosa luonnetestatuista saksanpaimenkoirista (77 %) on rotumääritelmän mukaisesti erittäin avoimia, eli luokassa ´hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin (kuva y5-1). Sen sijaan testatuista koirista vain 11 % saksanpaimenkoirista on hermorakenteeltaan rotuihanteen mukaisesti tasapainoisia (kuva y5-2). Peräti 86 % saksanpaimenkoirista kuuluvat luokkiin ´hieman rauhaton´ tai ´hermostunein pyrkimyksin´. Myös toimintakyvyssä ja kovuudessa on selvä poikkeama rotuihanteesta (kuva y5-3). Vain 27 %:lla saksanpaimenkoirista on ihanteen mukaisesti hyvä toimintakyky ja 36 % kuuluu rotuihanteen mukaiseen luokkaan ´kohtuullisen kova´ (kuva y5-4).

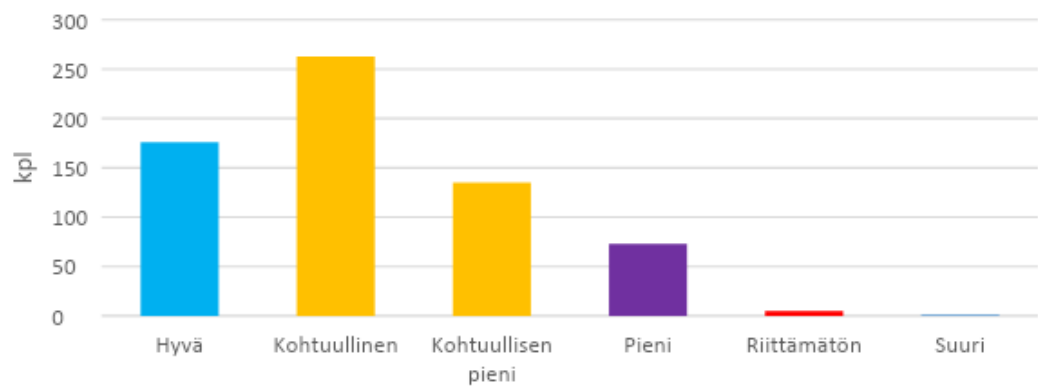
Laukasalttiiden osuus saksanpaimenkoirista on suoritetuissa luonnetesteissä ollut vain vajaa 2 %.

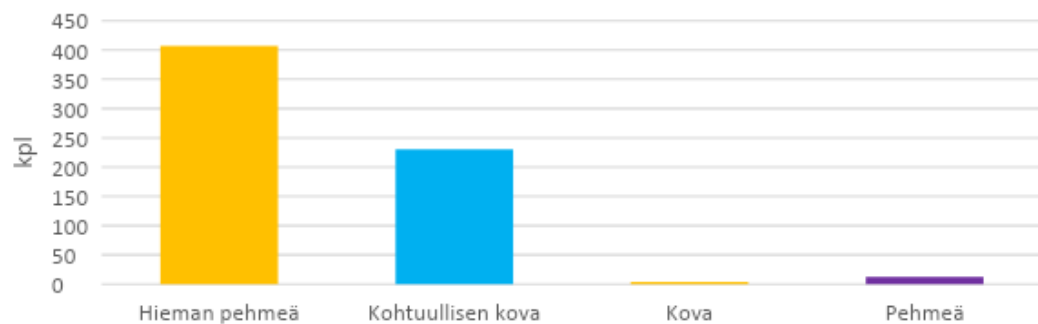
Kuva y5-1. Saksanpaimenkoiran luoksepäästävyys suoritettujen luonnetestien perusteella.

Kuva y5-2. Saksanpaimenkoiran hermorakenne suoritettujen luonnetestien perusteella.

Kuva y5-3. Saksanpaimenkoiran toimintakyky suoritettujen luonnetestien perusteella.

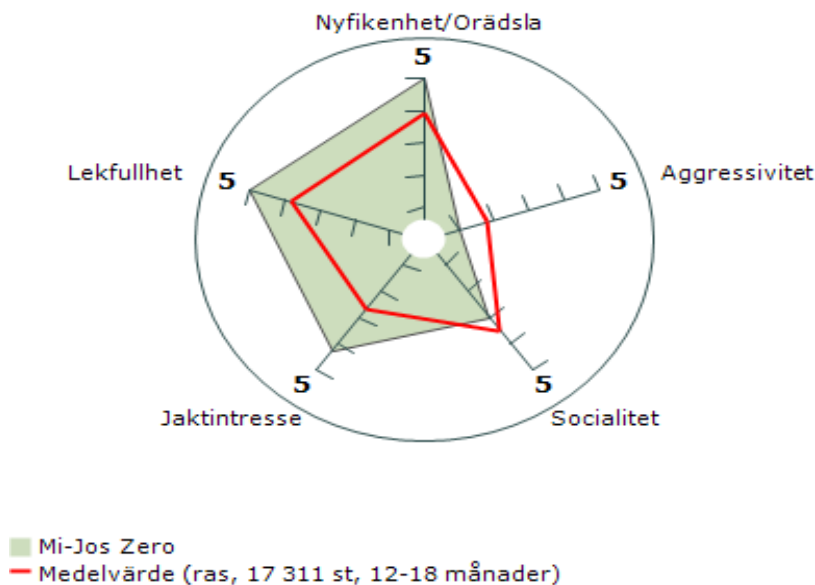
Kuva y5-4. Saksanpaimenkoiran kovuus luonnetestien perusteella.

MH-kuvaus

Suomessa MH-kuvauksessa vuosittain käyvien koirien määrä on marginaalinen ja siten sen hyödyntäminen suomalaisessa saksanpaimenkoirajalostuksessa on hankalaa.

Mielenkiintoista on, että Ruotsissa MH-kuvaus on saanut sikäläisten saksanpaimenkoirakasvattajien keskuudessa suurta suosiota. Tyypillistä on, että aktiiviset kasvattajat MH-kuvauttavat kokonaisia pentueita saadakseen luonnekuvauksen koiristaan. Ruotsalaisen laajan aineiston pohjalta on muodostettu selkeä käsitys saksanpaimenkoiran luonteesta Ruotsissa suoritettujen MH-kuvauksen pohjalta (kuva y6). Suomessa MH-kuvattuja saksanpaimenkoiria on vuosittain vain parikymmentä.

Egenskapsvärden

Kuva y6. Esimerkki Ruotsin MH-kuvausten diagrammista. Punaisella viivalla on rajattu 12–18 kk iässä testattujen saksanpaimenkoirien keskiarvoiset tulokset. Vihreällä pohjalla esimerkkinä MH-kuvattu koira Mi-Jos Zero.

Muut vastaavat ulkomaiset kokeet ja testit

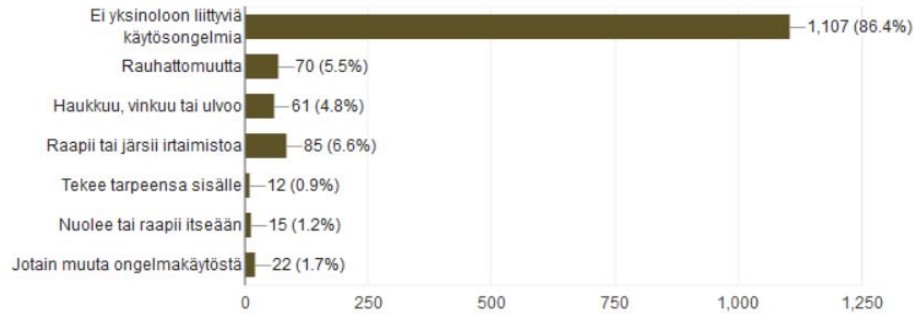
Luonneosiossa mainittuja vastaavia ulkomaisia kokeita ovat ulkomaiden virkakoira-kokeet. Vastaavia testejä ovat esimerkiksi SV:n Wesenstest ja RSV2000-yhdistyksen Talentsichtung. Testin hyväksyminen PEVISA:n luonneosuudeksi edellyttää todennettavissa olevaa virallista dokumentaatiota.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Saksanpaimenkoirille tehty käytöskysely 2018 jossa vastauksia saatiin 1281 kpl.

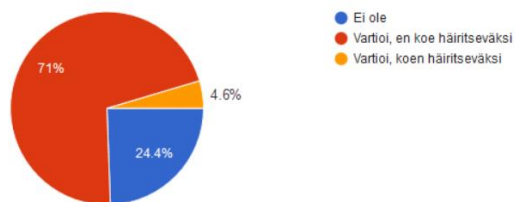
Onko koiralla yksinoloon liittyviä käytösongelmia ?

1,281 responses

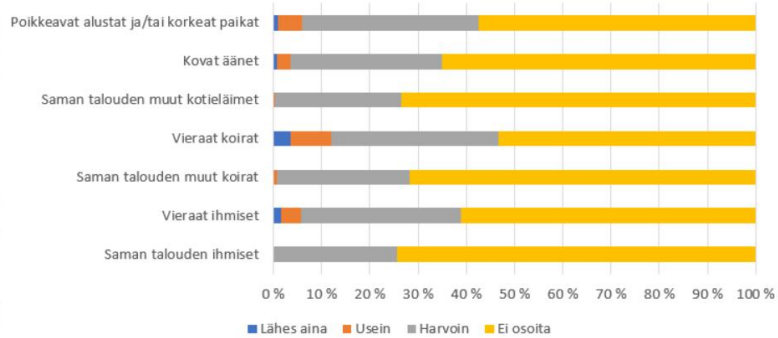

Onko koiralla vartiointitaitumusta ?

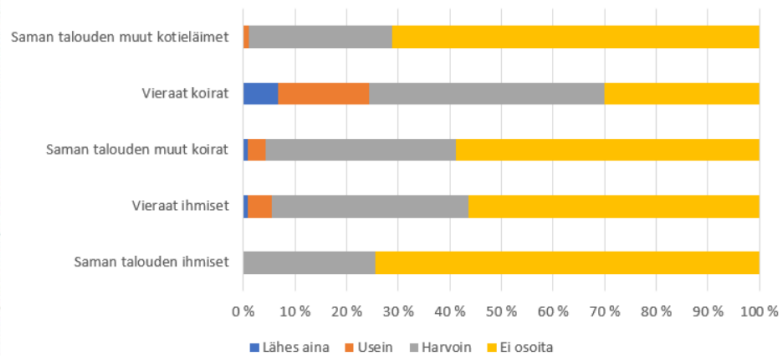
1,281 responses

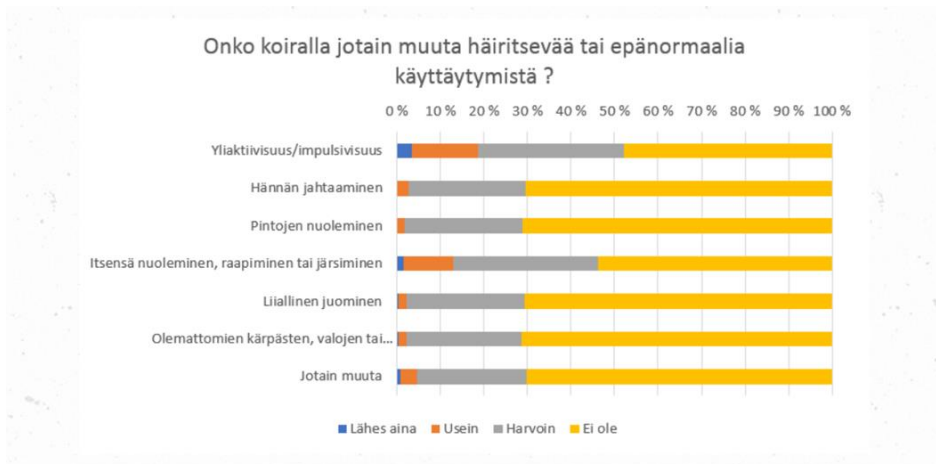

Osoittaako koira pelkoa/arkuutta seuraavia kohtaan ?

Osoittaako koira aggressiivisuutta seuraavia kohtaan ?

Yhteenveto käytöskyselystä

Kyselyyn vastanneiden määrä verrattuna pentuerekisteröintimäärään on hieman pienempi. Tilastollisesti otos on kuitenkin riittävä.

Sukupuoli jakauma oli tasainen uroksia 47,3 % ja narttuja 52,7 %

Saksanpaimenkoirat asuvat omakotitalossa, muun perheen kanssa, useimmiten kaverina on toinen koira

Koirien kanssa harrastetaan eri lajeja tavoitteellisesti

Kyselyyn vastanneiden osalta nartut, joilla oli ollut pentuja, olivat hoitaneet ne pääsääntöisesti ongelmitta

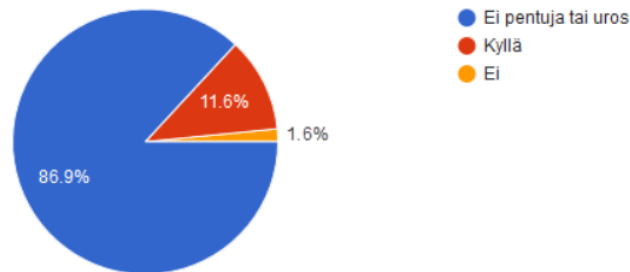
Vartiointitaitumus löytyy lähes kaikilta kyselyyn vastanneilta saksanpaimenkoirilta

Alustojen tai korkeiden paikkojen kanssa ei ole ollut ongelmia kyselyyn vastanneilla koirilla

20 % kyselyyn vastanneista joutuu tekemään erityisjärjestelyitä koiran käytöksen vuoksi

Jos koira on narttu ja sillä on ollut pentuja, hoitiko se pennut normaalisti ?

1,281 responses

Tihentyneet kiimat ja valeraskaus

Terveyskyselyn (v. 2022) mukaan 92 % saksanpaimenkoiranartuista on säännöllinen kiima (liite z1). Tyypillisesti narttu tulee kiimaan kaksi kertaa vuodessa (76 %). Tiheitä kiimoja (yli kaksi kertaa vuodessa) esiintyy 17 % nartuista. Nartuista 12 % esiintyy häiritseviä kiimaoireita ja valeraskaus (liite z1). Vain yhdellä prosentilla oireet vaativat eläinlääkärin hoitoa.

Saksanpaimenkoiralla on normaalin voimakas lisääntymiskäyttäytyminen, ja sen synnytykset ovat yleisesti ottaen helppoja. Nartuilla normaali hoivavietti. Kaikki poikkeavuudet lisääntymisen osalta pitää huomioida yhdistelmiä suunniteltaessa ja pystyä pois sulkemaan yksilöt, joilla ongelmia on.

Ikään tai terveyteen liittyviä käytös ongelmista ei ole kerätty informaatiota. Kipu tuo varmasti käytökseen muutosta ja se pitäisikin aina ongelmia ilmetessä ensimmäisenä pois sulkea,

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Saksanpaimenkoira on aktiivinen käyttökoira, joka vaatii runsaasti liikuntaa ja mielekästä tekemistä. Se on myös usein niin henkisesti kuin fyysisestikin voimakas koira, joten fyysisen toiminnan lisäksi se tarvitsee johdonmukaisen ja määrätietoisen tapakasvatuksen pennusta asti. Suurin osa saksanpaimenkoirilla ilmenevistä käytöshäiriöistä on seurausta epäjohdonmukaisesta ja puutteellisesta tapakasvatuksesta, riittämättömästä koulutuksesta sekä liian vähäisestä liikunnasta ja aktiviteeteista.

Saksanpaimenkoiraliitto on panostanut Suomessa voimakkaasti kaikkien saksanpaimenkoirien kouluttamiseen. Rotujärjestön piirissä on toimivat koulutusjärjestelmät niin koulutusohjaajille, maalimiehille kuin tuomareillekin. Rotujärjestön kouluttamat koulutusohjaajat ja maalimiehet järjestävät ja tarjoavat ohjattua koulutusta rotujärjestön alaisissa alaosastoissa sekä erilaisilla vuosittaisilla koulutusleireillä. Myös Saksanpaimenkoiraliiton sisäiseen

kasvattajakoulutukseen on panostettu, kuten jo aiemmin kohdassa 3 on käyty läpi.

Kokonaiskuvassa haasteita lähitulevaisuuden jalostustyöhön tuo saksanpaimenkoirien rohkeuden ja itsevarmuuden sekä hermorakenteen parantaminen.

Saksanpaimenkoira on jakautunut käyttö- ja näyttelylinjaan sekä niitä eriasteisesti yhdistelevään sekalinjaan. Eri jalostuslinjojen luonteiden ja käyttöominaisuuksien ongelmat poikkeavat selvästi toisistaan.

Käyttölinjan koirat ovat pääosin viettiominaisuuksiltaan hyviä. Tyypillisiä puutteita ovat hermorakenteeseen ja yliaktiivisuuteen/liialliseen vilkkauteen liittyvät asiat. Jossain määrin on myös liian teräviä, epävarmoja ja toimintakyvyltään heikkoja koiria. Käyttölinjan koirilla liiallinen ääntely ja vinkuminen työskentelyn yhteydessä on valitettavan yleistä ja tähän tulisi jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan kiinnittää jalostuksessa suurempaa huomiota.

Näyttelylinjan koirilla esiintyy valitettavan paljon puutteita viettiominaisuuksissa, rohkeudessa, kovuudessa, toimintakyvyssä sekä jossain määrin myös hermorakenteessa.

Sekalinjan koirat ovat hyvin hajanainen ryhmä. Käyttölinjaan painottuneet sekalinjaiset vastaavat ominaisuuksiltaan usein paljolti käyttölinjaa ja siten myös luonteeseen liittyvät haasteet ovat vastaavia kuin käyttölinjan koirilla. Isona haasteena rotujärjestön näkökulmasta voidaan pitää sekalinjaisten koirien päätymistä kotikoiriksi. Suurimmasta osasta pelkiksi kotikoiriksi jääviä saksanpaimenkoiria ei saada mitään informaatiota rodunjalostuksen tueksi. Tämän lisäksi liian usein käyttölinjaan painottuvan sekalinjaisen saksanpaimenkoiran pelkästään kotikoiraksi hankkiva koiranomistaja yllättyy siitä, miten paljon koira tarvitsee liikuntaa, määrätietoista koulutusta ja aktiviteetteja, joissa se luvallisesti pääsee käyttämään sisäsyntyisiä viettejään, jotta elämä koiran kanssa olisi leppoisaa. Tämä näkyy valitettavan usein uutta kotia aikuistumisen kynnyksellä etsivien saksanpaimenkoirien määrässä.

Saksanpaimenkoiran PEVISA:ssa on vaatimuksena luonnearvio jalostukseen käytettävistä koirista. PEVISA:n luonnevaatimuksen voi täyttää hyvin erityyppisillä kokeilla/testeillä, joista kaikille on kuitenkin yhteistä se, että niistä saadaan käsitys koiran reagoimisesta vieraan ihmisen käsittelyyn (id-merkinnän tarkastaminen) sekä ampumiseen. Tätä pidetään minimivaatimuksena jalostukseen käytettäville koirille.

PEVISA:n luonnevaatimuksen täyttävässä testissä tai kokeessa puutteelliset ja/tai ei-toivotut luonneominaisuudet omaava saksanpaimenkoira jää monesti dokumentoinnin kautta jalostuksen ulkopuolelle, vaikka testitulos itsessään ei olisikaan jalostuksesta poissulkeva, mikä on ollutkin yhtenä tarkoituksena luonnearvion vaatimuksen lisäämisessä osaksi PEVISAa. Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan saksanpaimenkoiran kouluttaminen johonkin käyttötarkoitukseen on kuitenkin tosiasiallisesti ainoa luotettava tapa hankkia perusteellista ja siten jalostuksellisesti arvokasta tietoa koiran luonteesta ja käyttöominaisuuksista.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Saksanpaimenkoirilla PEVISA-ohjelmaan on tällä hetkellä sisällytetty lonkkanivelen ja kyynärnivelen kasvuhäiriöt sekä välimuotoinen lanneristinikama (taulukko z1). Vuonna 2010 lonkkanivelen kohdalla siirryttiin indeksiehtoon, jonka mukaan pentueen vanhempien lonkkaindeksien keskiarvon tulee astutushetkellä olla vähintään 101. Vuonna 2016 tehtiin PEVISA-ohjelmaan muutos, jonka seurauksena lonkkien osalta pentuerekisteröinnin ehtona on indeksi tai lonkkaniveldysplasian aste C, jolloin tuloksen C saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A saaneen koiran kanssa.

Voimaantulo vuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Raja-arvot
1982	Lonkkanivelen kasvuhäiriö	Röntgenkuvaus	Raja-arvo C
2001	Kyynärnivelen kasvuhäiriö	Röntgenkuvaus	Raja-arvo 1
2010	Lonkkanivelen kasvuhäiriö	Röntgenkuvaus	Pentueen indeksi vähintään 101
2014	Lannerangan kasvuhäiriö	Röntgenkuvaus	Kuvauspakko, ei raja-arvoa
2016	Lonkkanivelen kasvuhäiriö	Röntgenkuvaus	Pentueen indeksi 101 tai raja-arvo C, jolloin arvolla C olevaa koiraa saa käyttää vain arvolla A olevalle

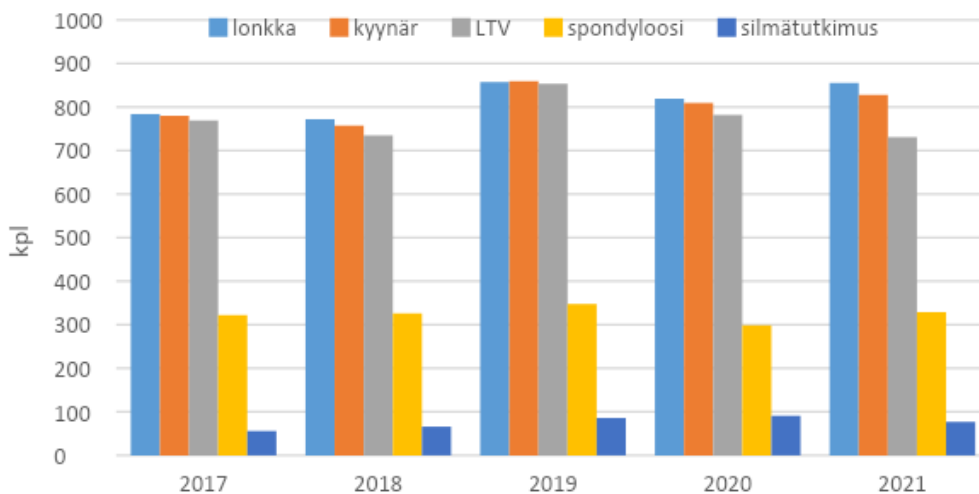
Taulukko z1. Saksanpaimenkoiran PEVISA:n terveysvaatimukset ja niiden voimaantulo.

Virallisia terveystutkimuksia tehdään saksanpaimenkoirille paljon. Erityisesti PEVISA:ssa mukana olevia luuston röntgenkuvaustutkimuksia tehdään noin 800 koiralle vuosittain (kuva z1). Vuonna 2022 toteutetun terveystutkimuksen mukaan 77–78 % saksanpaimenkoirista on kuvattu virallisesti ja lisäksi 7 % epävirallisesti lonkkien ja kyynärien osalta (liite z1). Saksanpaimenkoirien viralliset luuston röntgenkuvat otetaan yleensä 1–2 vuoden iässä.

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa

A ei muutoksia	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna piiryy terävänä ja on lievästi pyörästynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).
B lähes normaali / rajatapaus	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.

C lievä	Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.
D kohtalainen (keskivaikea)	Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksaatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraalireuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.
E vaikea	Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantumisen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset

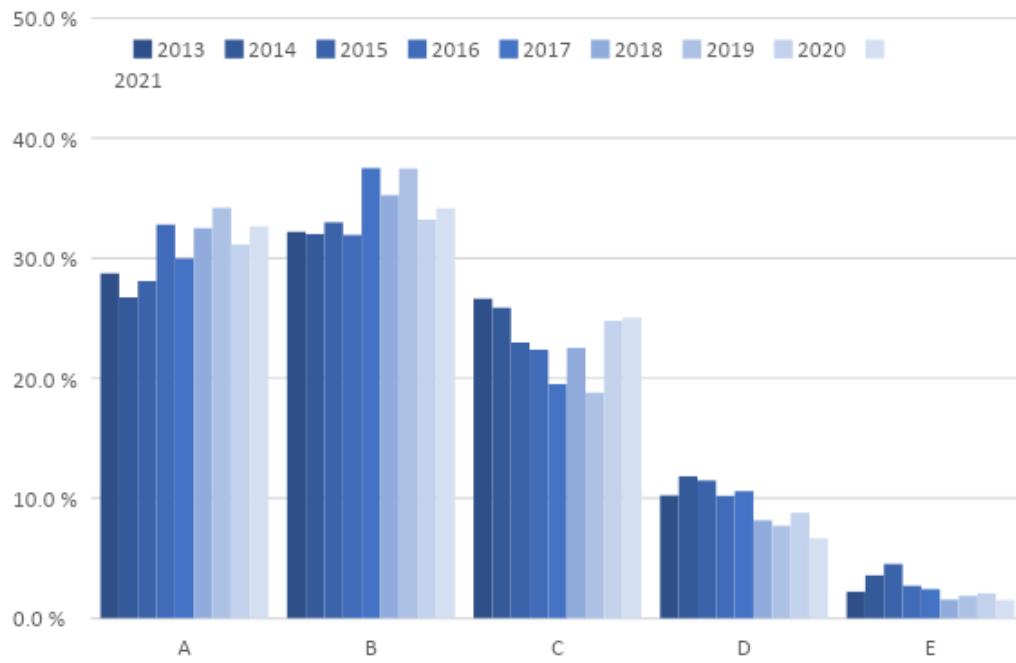

Kuva z1. Saksanpaimenkoirille tehdyt viralliset terveystutkimukset vuosina 2017–2021.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on niin sanottuja suurivaikuttavia geenejä. Periytymisaste saksanpaimenkoirilla lonkkaniveldysplasiassa on 0,32 (Mäki 2011). Genetiikan lisäksi lonkkanivelen kasvuhäiriöön vaikuttavat ympäristötekijät kuten esimerkiksi kasvuajan ruokinta ja liikunta.

Vuosina 2017–2021 joka vuosi keskimäärin 817 saksanpaimenkoiralle tehtiin lonkkakuvaustutkimus, josta annettiin Kennelliiton virallinen lausunto. Saksanpaimenkoirien terveiden lonkkien (A ja B) osuus on kasvanut ja pahasti sairaiden (E, D ja C) osuus pienentynyt (liite z2). Sen sijaan C-lonkkien osuus on kasvanut vuosina 2020 ja 2021 (kuva z2).

Kuva z2. Saksanpaimenkoirien lonkkakuvauslausuntojen tulokset (%) vuosina 2013–2021.

Harrastajien kokemukseen perustuvan näkemyksen mukaan C-lonkat harvoin vaivaavat saksanpaimenkoiraa. Rodun harrastajien näkökulmasta ”terveitä” lonkkia (A–C) on nykyisin noin 90 % saksanpaimenkoirista.

Vuonna 2022 toteutetun laajan terveystutkimuksen perusteella nivelrikkoa esiintyi 7 % vastanneista ja lonkkiaan oireilevien koirien osuus oli noin 6 % kysymykseen vastanneista (liite z1).

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan saksanpaimenkoiran lonkkaniveldysplasian tilanne on selvästi parantunut ja nykyisin varsin hyvä. Edelleen lonkkavikaisia koiria esiintyy, mutta niiden osuus on varsin vähäinen. Huolestuttavana rodun kokonaiskuva huomioon ottaen voidaan kuitenkin pitää pelkiksi kotikoiriksi päätyvien saksanpaimenkoirien vähäistä osallistumista virallisiin terveystutkimuksiin.

Ongelmallisena nähdään myös rodun emämaan indeksijärjestelmä, jota on voinut Suomessa hyödyntää käännettynä. Saksan lonkkaindeksit poikkeavat merkittävästi Suomen indekseistä eikä näiden kahden maan indeksien yhdisteleminen sinällään tue parempien lonkkien jalostamista. Toisaalta rotujärjestössä nähdään tärkeänä, että ulkomaisia koiria voidaan Suomessa käyttää jalostukseen ilman suomalaisia kuvaustuloksia.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriön eli kyynärniveldysplasian eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin, ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla.

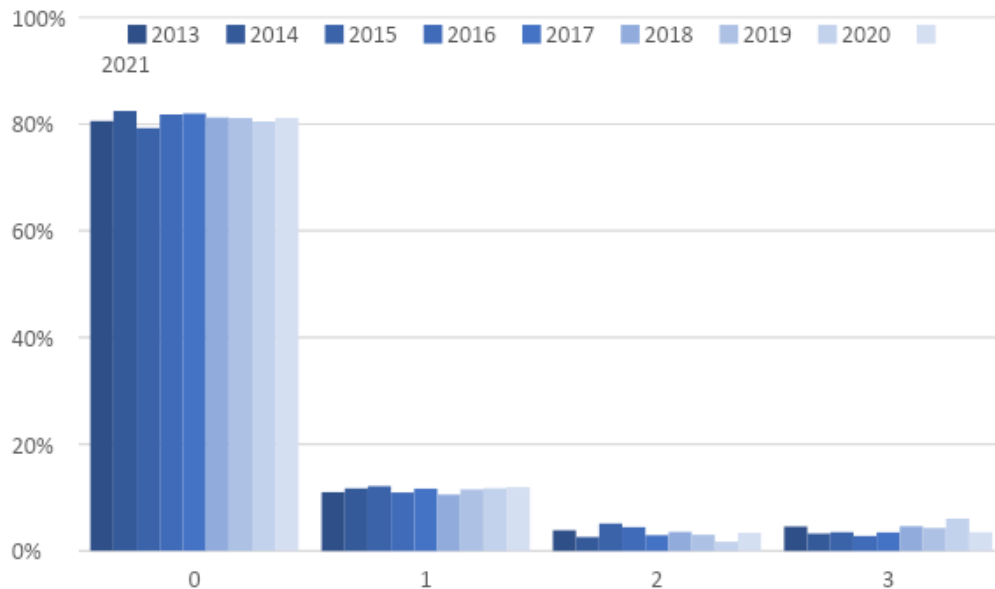
Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Yksi näistä geeneistä saattaa olla ns. suurivaikutteinen geeni. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Periytymisaste saksanpaimenkoirilla kyynärniveldysplasiassa on 0,24 (Mäki 2011).

Vuosina 2017–2021 vuosittain keskimäärin 807 saksanpaimenkoiralle tehtiin kyynärkuvaustutkimus, josta annettiin Kennelliiton virallinen lausunto. Saksanpaimenkoirien kyynärien terveydessä ei ole tapahtunut viime vuosina merkittävää muutosta (kuva z3, liite z2). Pahasti sairaiden (2 ja 3) kyynärien osuus on 7–8 % ja terveystutkimuksessa saatujen vastausten perusteella kyynäriään oireilevien saksanpaimenkoirien osuus on noin 4 % (liite z1).

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4–7 kuukauden iässä. Tyyppinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä, ja

silloin oireet johtuvat sekundaarisesta nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla, ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Suomessa käytetään kansainvälistä IEWG:n arvosteluasteikkoa

Kuva z3. Saksanpaimenkoirien kyynärkuvauslausuntojen tulokset (%) vuosina 2013–2021.

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä kyynärniveldysplasian arvosteluasteikkoa

0	Ei muutoksia	Normaali kyynärnivel
1	Lievät muutokset	Lievät nivelrikkomuutokset (artroosi) yleensä ensiksi kyynärpään ulokkeen (processus anconaeus) yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka) ja/tai lievästi lisääntyntä luun tiiviyyttä varislisäkkeen (processus coroneidu) kantaosassa
2	Kohtalaiset muutokset	Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai selkeästi lisääntyntä luun tiiviyyttä varislisäkkeen kantaosassa ja/tai muita kyynärniveldysplasiaan (kiinnittymätön kyynärpään uloke, sisemmän varislisäkkeen sairaus, osteokondroosi) viittaavia muutoksia ja/tai lievää nivelen epämuotoisuutta
3	Voimakkaat muutokset	Edellisen ylittävät nivelrikkomuutokset/voimakas nivelen epämuotoisuus. Todettavissa oleva kyynärniveldysplasia (kiinnittymätön kyynärpään uloke, isemmän varislisäkkeen sairaus, osteokondroosi)

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan saksanpaimenkoiran kyynärtilanne on kohtuullinen, mutta selkeää parannusta kyynärien terveydessä ei ole tapahtunut. Indeksiehtoa ei kuitenkaan olla esittämässä osaksi rodun PEVISAA, sillä kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisaste on melko alhainen kasvuhäiriön eri muotojen takia. On myös todettu, että pelkkä röntgenkuvaus ei aukottomasti sovellu monimutkaisen kyynärnivelen tutkimiseen. Toisaalta kyynäriään oireilevien koirien määrä on nykyiselläänkin melko vähäinen.

Välimuotoinen lanneristinikama (LTV)

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismeja ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluun ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 (L8) tai 6 (L6) lannenikamaa. L8 eli lumbalisaatio tarkoittaa että ristiluun 1. nikama on muodoltaan lannenikama ja L6 (sakralisaatio) tarkoittaa, että 7. lannenikama on muodoltaan ristinikama. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se toteutukseen tarvitaan sekä rinta- ja lannerangan sivusuunnassa otetut röntgenkuvat. Lannerankakuvassa tulee näkyä koko ristiluun alue. LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä selkävaivoihin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma. LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira.

(lähde: ELT Anu Lappalainen)

LTV:n arvostelussa käytettävä asteikko

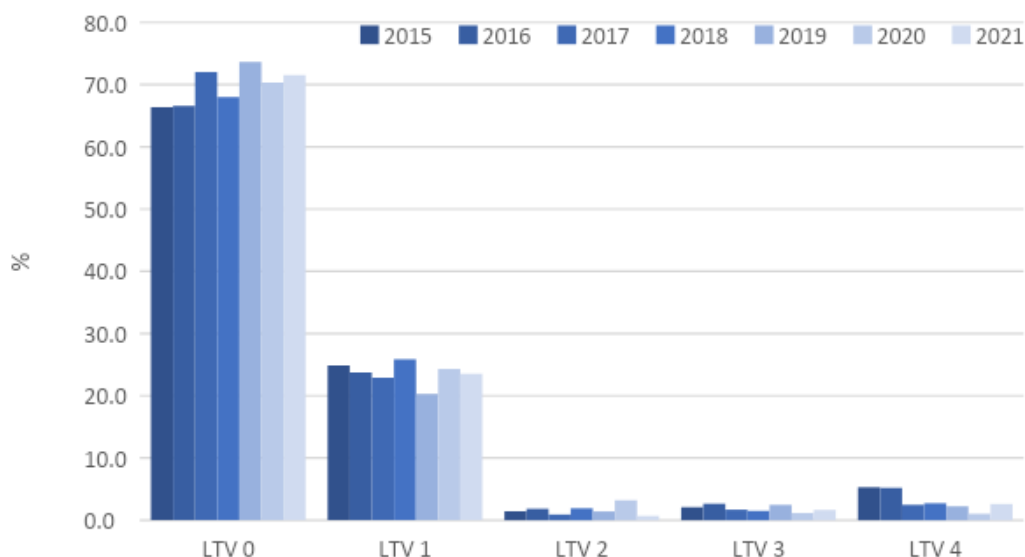
LTV0	Ei muutoksia
LTV1	Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1–S2)
LTV2	Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama
LTV3	Epäsymmetrinen lanne-ristinikama
LTV4	6 tai 8 lannenikamaa

Välimuotoinen lanneristinikama on ollut saksanpaimenkoiran PEVISA-ohjelmassa vuodesta 2014 lähtien. Valitettavasti Kennelliiton jalostustietojärjestelmän terveystilastoista ei nykyisellään pysty tulostamaan vuosikohtaisia LTV-tutkimustuloksia. Viime vuosina ei myöskään ole tehty tutkimusta tai analyysiä välimuotoisen lanneristinikaman perinnöllisyydestä jo kerättyihin aineistoihin perustuen.

Välimuotoisen lanneristinikaman muutoksia ovat: LTV1 eli jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1–S2) tai muu lievästi normaalista poikkeava rakenne, LTV2 eli symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama, LTV3 eli epäsymmetrinen lanne-ristinikama sekä LTV4 eli 6 tai 8 lannenikamaa normaalin seitsemän sijaan.

Vuosina 2017–2021 vuosittain keskimäärin 774 saksanpaimenkoiralle tehtiin selän röntgenkuvaustutkimus, josta annettiin Kennelliiton virallinen LTV-lausunto.

Yhteensä LTV-lausunto on annettu vuosina 2015–2021 noin 5 500 saksanpaimenkoiralle. Tulosten perusteella näiden vuosien saatossa terveiden (LTV0) osuus on hieman kasvanut (kuva z4). Toisaalta vakavamman muutoksen (LTV3) määrissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Kuva z4. Saksanpaimenkoirien LTV-kuvaustulosten lausunnot (%) vuosina 2015–2021.

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan LTV1 ja LTV4 muutosten merkitystä lannerangan oireilun osalta ei ole aukottomasti todistettu. Harrastajienkin keskuudesta tulleet havainnot viittaavat siihen, että nämä nimenomaiset muutokset eivät yleensä vaikuta koiran harrastuskäyttöön. Vakavat epäsymmetriset muutokset LTV-alueella (LTV3) usein oireilevat, mutta niiden osuus kaikista vuosina 2015-2021 kuvatuista saksanpaimenkoirista on ollut keskimäärin vain noin 3,5 %. Näiden seikkojen perusteella rotujärjestö esittää, että välimuotoinen lanneristinikama jätetään saksanpaimenkoiran PEVISA:sta pois. Rotujärjestö vahvasti suosittelee kuitenkin edelleen kaikille jalostukseen käytettäville koirille LTV-kuvantamista, mutta pakollisena pentuerekisteröinnin ehtona sitä ei nähdä tarpeellisena LTV-alueen ongelmien ollessa tämänhetkisten tilastojen valossa varsin pieni prosentuaalinen osuus Suomessa kuvatuista koirista. Jalostustoimikunta huomauttaa myös, että vakavimmat LTV-alueen muutokset pystytään toteamaan myös koiralta otetuista lonkkakuvista, jolloin kasvattaja voi tehdä näkemänsä sekä kuvanneen eläinlääkärin arvion perusteella päätöksen koiran jalostuskäytöstä.

Välimuotoinen lanneristinikama välimuotoisuuden asteesta riippuen on vain yksi osa saksanpaimenkoiran selkään liittyvää mahdollisesti oireita aiheuttavaa kokonaisuutta eikä sen periytyvyydestä ole selkeää näyttöä. LTV-lausunnon ja koiran oireilun tai oireilematta olemisen välillä ei ole harrastajien ja koiranomistajien havaintojen perusteella selkeää syy-yhteyttä, vaan LTV 0-1:n saanut koira voi oireilla selkäänsä jo vähäisessä käytössä ollessaan, kun taas esimerkiksi LTV4-lausunnon saanut koira voi olla kovassakin fyysisessä rasituksessa vuosikausia oireilematta mitenkään.

Jo edellisen JTO:n laatimisen yhteydessä tehdyissä virkamieshaastatteluissa eriasteisia selkäsairauksia pidettiin kuitenkin virkakoirilla merkittävimpana terveysongelmana kyynärnivelongelmien lisäksi, minkä lisäksi myös harrastajien keskuudesta on tullut runsaasti havaintoja saksanpaimenkoirien eriasteisista selkäongelmista. Saksanpaimenkoirien selän terveyteen liittyvät ongelmat ovat moninaisia eivätkä kovinkaan usein tule nuorella iällä tehdyissä röntgenkuvantamisissa tai terveystarkastuksissa ilmi.

Jalostuksellista aspektia mietittäessä on myös huomioitava, että voimakkaassa fyysisessä rasituksessa, kuten työ- ja harrastuskäytössä olevat koirat voivat alkaa oireilla selkäänsä syystä X, mutta jäädessään kotikoiran rasitusasteelle ne eivät oireile mitenkään. Tässä tulemme samaan johtopäätökseen kuin luonnetuotakin arvioidessa, eli vain kouluttaessa mahdollista jalostuskoiraa johonkin fyysisesti ja henkisesti haastavaan käyttötarkoitukseen voimme todeta sen käyttöominaisuudet sekä todellisen luustollisen terveyden ja rakenteen kestävyuden.

Saksanpaimenkoiran selkään liittyvien ongelmien ratkaiseminen on tärkeää ja ongelmiin tulee edelleen etsiä ratkaisuja.

4.3.2 Muut rodulla todetut sairaudet ja viat

Muut selkäsairaudet

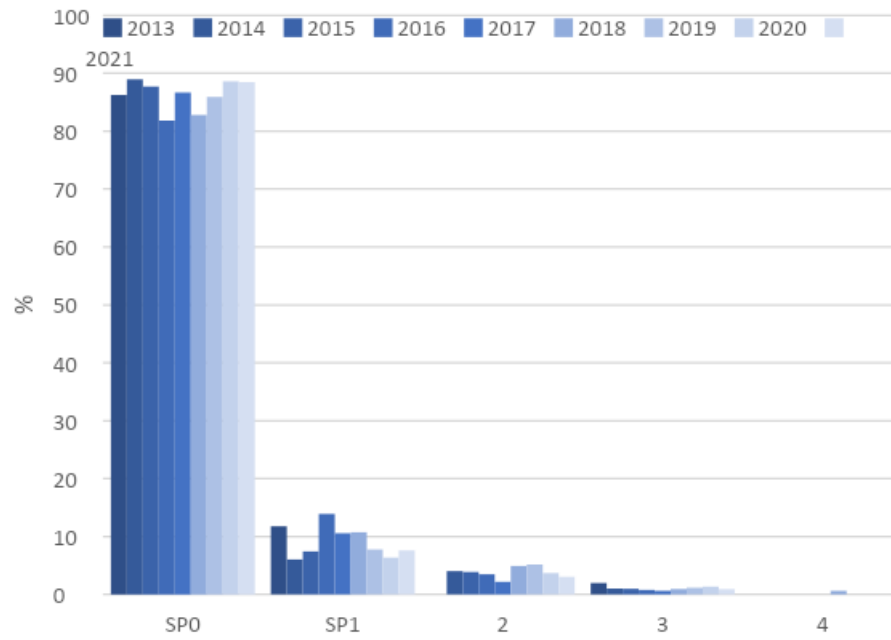
Spondyloosi

Spondyloosi (spondylosis deformans) on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien välille muodostuu luupiikkejä tai luisia siltoja, jotka aiheuttavat selkärangan jäykistymistä.

Vuosina 2017–2021 vuosittain keskimäärin 325 saksanpaimenkoiralle tehtiin selän röntgenkuvaustutkimus, josta annettiin Kennelliiton virallinen spondyloosilausunto. Virallisen spondyloosilausunnon saadakseen koiran tulee olla kuvaushetkellä 24kk täyttänyt.

Saksanpaimenkoirien spondyloosilausunnoista lähes 90 % on ollut puhtaita SP0 (Kuva z5). Vakavampien asteiden (SP2–SP4) osuus on ollut vähäinen, keskimäärin noin 5 %.

Vuonna 2022 toteutetun terveystarkastuksen perusteella kyselyyn vastanneiden koirista spondyloosituloksen saaneista oli 3-vuotiaita tai nuorempia lähes 80 % ja vastaavasti 5-vuotiaiden ja vanhempien osuus oli vain 13 %.

Kuva z5. Saksanpaimenkoirien spondyloosiläusunnat (%) vuosina 2013–2021.

Saksanpaimenkoiralla esiintyy spondyloosia, mutta se ilmenee tyypillisesti vasta vanhemmalla iällä. Epäselvää on, missä määrin saksanpaimenkoiralla esiintyvä spondyloosi on perinnöllistä ja missä määrin se liittyy tapaturmiin tai koiran muihin rakenneongelmiin.

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan mitä vanhempana koiralle on tehty spondyloositutkimus, sitä suurempi sen arvo jalostuksellisesti on. Nuorten koirien spondyloosiin tulee ehdottomasti suhtautua vakavammin kuin vanhemmilla koirilla esiintyviin muutoksiin.

Takaselän kipu-halvaus-oireyhtymä

Takaselän kipu-halvaus-oireyhtymä (cauda equina syndroma eli CES, myös lumbosakraalistenooosi) tarkoittaa selkäytimen hännän (saada etuina) jäämistä puristuksiin ristiselässä, tyypillisesti viimeisen lannenikaman ja ristiluun välissä. Tämä aiheuttaa selkärangan takaosaan ja takajalkoihin menevien hermojen toimintakyvyttömyyttä. Sairauden alkuvaiheessa voidaan havaita aristusta tunnusteltaessa lanneselän lumbosakraalialuetta sekä kipua takajalkojen taakse taivutuksessa. Myös makuulta nouseminen ja hyppääminen aiheuttavat kipua. Sairauden edetessä takajalkoihin kehittyy halvausoireita. Tyypillisenä oireena saattaa olla myös ulosteen- ja virtsanpidätyskyvyttömyys. Saksanpaimenkoirilla CES on huomattavan yleinen verrattuna muihin rotuihin, mihin ovat syynä seuraavat selkäsairaudet ja selän rakenteelliset tekijät (Ondreka et al. 2012):

- välimuotoinen nikama
- osteokondroosi selkänikamassa/ristiluussa
- porrasmainen rakenne viimeisen lannenikaman ja ristiluun välissä
- degeneroivat muutokset lumbosakraalialueella
- saksanpaimenkoirilla on keskimäärin muita rotuja matalampi selkäydinkanava.

Selkäydinkanavaan liittyvät ongelmat

Saksanpaimenkoiralla on jalostuksen seurauksena usein kaventunut selkäydinkanava lannerangan alueella (S7-L1). Lannerangan ahtaamaa ei kuitenkaan jalostustoimikunnan käsityksen mukaan pystytä arvioimaan luotettavasti röntgenkuvasta. Todennäköisesti suurin osa saksanpaimenkoirien kovassa fyysisessä rasituksessa ilmenevistä moninaisista selkäoireista liittyy juuri kaventuneeseen selkäydinkanavaan.

Viranomaisten ja harrastajien näkökulmasta ongelma on todellinen. Esimerkiksi terveystutkimuksissa selän ongelmat eivät kuitenkaan ole nousseet merkittävästi esille, sillä kyselyiden vastaukset painottuvat nuoriin koiriin ja toisaalta mukana vastauksissa on iso osa sellaisia koiria, joita ei fyysisesti koetella. Vuonna 2022 toteutetun terveystutkimuksen mukaan 85 % saksanpaimenkoirista ei ole selkään liittyviä ongelmia. Kyselyyn vastanneet kuitenkin kokivat merkittävimmäksi selän ongelmaksi spondyloosin (7,2 %). Selkäydinkanavan ahtaama esiintyi 2 % kyselyyn vastanneista ja esimerkiksi Cauda equina -oireyhtymä vain 0,5 % vastanneista (liite z1).

Degeneratiivinen myelopatia

Degeneratiivinen myelopatia eli etenevä selkäydinrappeuma on selkäytimen rappeumasairaus. Sairastuneet koirat ovat tyypillisesti keski-ikäisiä tai vanhoja. Sairausten oireita ovat takajalkojen heikkous ja koordinoimattomat takaliikkeet, jotka pahenevat taudin edetessä.

Degeneratiiviseen myelopatiaan on olemassa geenitesti, jonka mukaan sairauden periytymismalli on autosomaali resessiivinen. Se testaa yhtä yhden emäsparin muutosta, mutta sairauden periytymisellä on mahdollisesti myös polygeenistä luonnetta, sillä kaikki geneettisesti alttiit eivät sairastu, ja muistakin kohdista koiran genomia on tutkimuksissa löydetty heikompi yhteys sairauteen (Awano et al. 2008, Tsai et al. 2011).

Vuoden 2022 terveystarkastuksen mukaan DM-tulos oli tiedossa 25 % kyselyyn vastanneiden koirista. Geenitestin tehneistä 58 % oli geeniperimältään terveitä, 35 % kantajia ja 8 % alttiita. Lisäksi 59 kyselyyn osallistunutta saksanpaimenkoiraa oli geneettisesti terveitä, eli vanhemmat on geenitestillä testattu ja terveiksi todettu. Kyselyssä tiedusteltiin myös saksanpaimenkoirien DM-oireista. Vain kuudessa vastauksessa kerrottiin olleen epäily degeneratiivisesta myelopatiasta.

Muut nivelet

Saksanpaimenkoirilla esiintyy jonkin verran mm. olka- ja polvinivelen osteokondroosimuutoksia.

Terveystarkastuksen (v. 2022) mukaan olkanivelet oli röntgenkuvattu 42 % kyselyyn vastanneista saksanpaimenkoirista. Kuvatuista terveitä oli 95 % (liite z1). Kyselyyn vastanneista 2 % oireili olkanivelten osalta.

Vastaavasti polvet oli röntgenkuvattu 33 % kyselyyn vastanneista. Kuvatuista terveitä oli 91 % ja eriasteisia muutoksia esiintyi 9 %:lla. Polvien osalta tilanne on parantunut selvästi vuodesta 2005, jolloin terveystarkastus toteutettiin edellisen kerran. Vuonna 2005 polvissa havaittujen eriasteisten muutosten osuus oli 17 % (liite z1).

Rodussa esiintyy myös jonkun verran ristisidevammoja, jotka vaikuttaisivat olevan perinnöllisiä, mutta niiden yleisyydestä ei ole kattavaa tietoa.

Autoimmuuniset sairaudet

Jalostustoimikunta toteutti syksyllä 2021 sähköisen kyselyn kasvattajille ja jalostusurosten omistajille. Kyselyyn saatiin 70 vastausta. Vastausten perusteella kasvattajat kokevat autoimmuunisairaudet yhdeksi isoimmista ongelmista rodussamme. Kyselyssä tiedusteltiin myös, että 'onko joku sairaus tai ryhmä sairauksia selvästi yleistynyt saksanpaimenkoirilla'. Vastauksien perusteella yli 70 % ilmoitetuista yleistyneistä sairauksista oli autoimmuuniperäisiä.

Autoimmuuniset sairaudet ovat jalostuksen näkökulmasta haastavia, sillä ne puhkeavat usein vasta vanhemmalla iällä, kun koiraa on mahdollisesti jo käytetty jalostukseen. Osa sairauksista esiintyy lisäksi hyvin eri asteisina.

Autoimmuunisairauksia ei dokumentoida virallisesti, mikä entisestään hankaloittaa niiden ennaltaehkäisyä.

Atopia ja erilaiset allergiaoireet

Atooppien ihottuma eli geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva ihosairaus on yleisin koiran allergisista sairauksista. Atopialle altistavat perimän lisäksi esimerkiksi koiran elinympäristö ja olosuhteet.

Atopiolla tarkoitetaan perinnöllistä alttiutta herkistyä tavallisille elinympäristön allergeeneille. Tällaisia ovat esimerkiksi sisäilman allergeenit (huonepöly, pölypunkki, homeet), ulkoilman allergeenit (siitepöly) ja ruuan mukana tulevat allergeenit (ruoka-aineet, varastopunkki, jauhopunkki). Allergeenit aiheuttavat elimistössä yliherkkyysoireita. Atopia puhkeaa yleensä koiran ollessa 0,5–3 vuoden ikäinen. Atopian oireet ilmenevät yleensä kutinana, karvapeitteen huonontumisena, ihotulehduksina ja korvatulehduksina.

Atopia on elinikäinen ja koiralle kiusallinen vaiva jatkuvien kutisevien korva- ja ihotulehdusten takia. Lääkehoidolla saadaan lievitettyä oireita, mutta lääkkeiden pitkäaikaisella käytöllä on omat haittavaikutuksensa. Sairautta voidaan vastustaa parhaiten ymmärtämällä, että taipumus atopiaan on perinnöllinen. Oireilevat yksilöt tulee sulkea pois jalostuskäytöstä.

Saksanpaimenkoirilla esiintyy eläinlääkäreiltä saatujen ilmoitusten mukaan erittäin runsaasti erilaisia allergisia ja atooppisia reaktioita. Ilmenemismuotoina ovat erityisesti iho-ongelmat sekä ruoansulatusongelmat.

Terveyskyselyn (v. 2022) mukaan atopiaa esiintyy 13,6 % saksanpaimenkoirista (liite z1). Autoimmuunipohjaisten sairauksien osalta on hyvä huomioida niiden puhkeaminen yleensä vasta vanhemmalla iällä. Kyselyaineiston perusteella atopiaa esiintyy jo alle 1-v iästä lähtien, mutta sen osuus kasvaa selvästi 3-vuotiailla ja sitä vanhemmilla yksilöillä. 3-vuotiailla ja sitä vanhemmilla saksanpaimenkoirilla atopian esiintyvyys on kyselyn vastausten perusteella noin 17 %.

Terveyskyselyn mukaan 37 % saksanpaimenkoirista esiintyi allergiaoireita. Allergia oli diagnosoitu eläinlääkärin toimesta vain 17 %:ssa tapauksista. Yleisin allergiaoire oli kutina/rapсутus, jota esiintyi 56 % oireilevista koirista. Muita yleisesti esiintyneitä oireita olivat korvien punoitus/kutina (42 %), atooppinen iho (34 %), ripuli/löysä vatsa (21 %) ja silmien räähkiminen (21 %) (liite z1). Hoitomuodoista yleisin oli raapimista ehkäisevät lääkkeet, joita käytti 60 % oireilevista koirista. Lääkeshampoolla hoidettiin 52 % ja kortisonilla 37 % kutisevista saksanpaimenkoirista. Kutisevista koirista vain 37 % oli saatu oireettomiksi.

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan atopia ja erilaiset allergiset oireet ovat vakava ja jalostuksellisesti erittäin haasteellinen ongelma saksanpaimenkoirilla. Genetiikan lisäksi asiaan liittyvät myös koiran ympäristö- ja elinolosuhteet. Lisäksi atopiaa tai allergiaa ei dokumentoida virallisesti, joten sen vastustaminen on myös erittäin haastavaa.

Atooppisia tai allergiaoireista kärsiviä koiria ei tulisi missään nimessä käyttää jalostukseen.

Pannus/plasmooma

Pannus on autoimmuuniperäinen etenevä silmäsairaus, joka havaitaan sarveiskalvon verisuonittumisena, sidekudostumisena ja pigmentoitumisena. Pannuksen oireet voivat alkaa kaiken ikäisillä koirilla, mutta nuoremmilla esiintyvä muoto on ärhäkämpi. Tyypillinen pannuksen puhkeamisikä on 3–5 vuotta. Pannuksen hoitoon käytetään siklosporiini- tai kortisonilääkitystä. Pannus voi erityisesti hoitamattomana johtaa koiran sokeutumiseen. Vastaavan tyyppinen silmäsairaus on plasmooma, jolla tarkoitetaan vilkkuluomen reunan paksuuntumista immuunivälitteisen tulehduksen seurauksena. Pannus/plasmooma voidaan havaita virallisessa silmäpeilauksessa taudin

puhjettua, jolloin se kirjataan automaattisesti Kennelliiton jalostustietojärjestelmään.

Hannes Lohen tutkimusryhmässä työskennellyt Päivi Jokinen on tehnyt väitöskirjansa aiheesta 'Identifying Genetic Risk Factors in Canine Autoimmune Disorders'. Osana väitöskirjaa hän on tutkinut saksanpaimenkoiralla esiintyvää pannusta (Chronic Superficial Keratitis) ja sen geneettistä taustaa. Useiden muiden autoimmuunisairauksien tapaan pannuksen puhkeamisen taustalla on todennäköisesti monigeeninen periytyminen, jonka lisäksi myös ympäristötekijöillä on vaikutusta. Jokinen (2011) havaitsi kuitenkin tutkimuksissaan, että pannukseen on yhteydessä eräs DLA-haplotyyppi. Kyseisen riskihaplotyyppin esiintyminen homotsygoottina nostaa koiran sairastumisriskin kahdeksankertaiseksi. Valitettavasti kyseinen riskihaplotyyppi on toiseksi yleisin saksanpaimenkoiralla esiintyvistä DLA-haplotyypeistä.

Jotta ymmärtäisimme taudin periytyvyyttä paremmin, laadimme jalostustoimikunnassa tietokannan, johon on yhdistetty tiedossa olevat pannukseen tai plasmoomaan sairastuneet koirat. Tietokannassa on yhteensä 187 koiraa, jotka on koottu sinne Kennelliiton koiranetistä, SPL-jalostusnetistä, Facebookin Saksanpaimenkoirien autoimmuunisairaudet-ryhmän listauksesta, sähköisestä nettikyselystä sekä kasvattajien nettisivuilta. Valitettavasti emme tiedä kuinka isoa osaa pannukseen/plasmoomaan sairastuneista koirista dokumentoidut koirat edustavat (liite z3).

Tietokannassa olevat koirat jaettiin linjakohtaisesti. Pannus/plasmooma vaikuttaisi olevan ensisijaisesti käyttö- (41 % aineistosta) ja sekalinjaisten (36 % aineistosta) saksanpaimenkoirien sairaus, mutta myös näyttelylinjaisissa (23 % aineistosta) sairautta esiintyy. On myös mahdollista, että näyttelylinjaisten keskuudessa kyselyihin osallistumisaktiivisuus on heikompaa (katso esim. laaja terveystarkastus 2022).

Tietokannasta tarkasteltiin sairastuneiden koirien lisäksi niiden vanhempia. Aineistosta oli löydettävissä useita narttuja ja uroksia, joilla pannukseen/plasmoomaan sairastuneita jälkeläisiä oli useita ja/tai useassa eri pentueessa. Edelleen, kun tietokannan koiria tarkasteltiin linjakohtaisesti, oli sieltä havaittavissa noin kymmenen narttulinjaa, joissa pannusta/plasmoomaa esiintyi useammassa sukupolvessa.

Parhaimmillaan periytymistä pystyttiin seuraamaan kahdeksan sukupolven päähän. Tunnistetut narttulinjat ovat yleisesti käytössä olevia käyttö- ja sekalinjoja (liite z3). Kaksi näistä linjoista on lisäksi vahvasti edustettuna tämän hetken jalostusuroksissa.

Vuonna 2022 toteutetun terveystarkastuksen perusteella 2,6 % kyselyyn vastanneista saksanpaimenkoirista sairastaa pannusta ja 2,4 % plasmoomaa. Osa näistä koirista on samoja, sillä sairaudet esiintyvät melko yleisesti rinnakkain. Pannus/plasmooma puhkeaa usein vasta vanhemmalla iällä. Kyselyaineistossa havaittiin selvä taudin yleistyminen iän myötä. 5-vuotiailla ja sitä vanhemmilla saksanpaimenkoirilla pannuksen/plasmooman esiintyvyys oli noin 8 %.

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan pannus/plasmooma on vaikeasti vastustettava sairaus, sillä se puhkeaa tyypillisesti vasta aikuiselle koiralle 3–5 vuoden iässä. Usein sairastuneita koiria on jo ehditty käyttää jalostukseen. Silmätaudit eivät saksanpaimenkoiralla ole myöskään PEVISA-ohjelmassa, joten luotettavaa dokumentointia asiasta ei isossa kuvassa ole. Vuosittain silmäpeilataan vain alle 100 saksanpaimenkoiraa. Lisäksi on otettava huomioon, että pannuksen/plasmooman riskihaplotyyppin ollessa rodun sisällä toiseksi yleisin

haplotyyppi, lienee selvää, ettei kaikkia riskitaustaisia koiria voida jättää jalostuksen ulkopuolelle. Koirat, joilla sairaus on puhjennut, tulisi kuitenkin jättää jalostuksen ulkopuolelle.

Oleellista olisi välttää DLA-haplotyyppiltään samaperintäisiä koiria. Tätä tukee myös Jokisen (2011) väitöskirja, jossa havaittiin, että ylipäätään homotsygotia DLA-haplotyypeissä lisää autoimmuunisten sairauksien esiintymistä. Lisäksi esimerkiksi pentuerajoitusten asettaminen alle 5-vuotiaille koirille lisäisi mahdollisuuksia sairauden leviämisen rajoittamiseen.

Haiman vajaatoiminta

Haiman vajaatoiminta (Exocrine Pancreatic Insufficiency eli EPI) on autoimmuunisairaus, jossa elimistö tuhoaa eksokriinistä haimakudosta. Tällöin haiman tuottamien ruuansulatusentsyymien erittyminen vähenee tai lakkaa, ja ruoan imeytyminen suolistosta heikkenee.

EPI:n oireina voivat olla laihtuminen, huono karvapeite, ulosteen ja tavaroiden syönti, kellertävä rasvainen ripuli ja suoliston ”kurina”. Hoitona on keinotekoisien ruuansulatusentsyymien tai raa’an pakastetun sian haiman syöttäminen ruuan yhteydessä. Lisäksi ravinnon tulisi olla hyvin sulavaa. Suurimmalle osalle koirista edellä mainittu hoito tepsii, ja koirat voivat elää normaalia elämää lääkityksen avulla. Pieni osa koirista ei kuitenkaan vastaa hoitoon, jolloin vaihtoehdoksi jää vain koiran lopettaminen.

Terveyskyselyn (v. 2022) mukaan 1,1 % saksanpaimenkoirista sairastaa haiman vajaatoimintaa (liite z1). Autoimmuunisairauksille tyypillisesti haiman vajaatoiminta puhkeaa vanhemmalla iällä. Siten sairastuneiden osuus olisi todennäköisesti jonkun verran suurempi, jos tarkastelu tehtäisiin vanhemmista koirista.

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan haiman vajaatoimintaan sairastuneet koirat tulisi jättää pois jalostuksesta.

Perianaalifistelia

Perianaalifistelia eli anaalifurunkuloosi on autoimmuunivälitteinen, tyypillisimmin keski-ikäisten tai vanhempien koirien krooninen perianaalikudoksen tulehdistila. Taudin oireina ovat peräaukon ympäristöön puhkeavat märkivät kivuliaat avanteet. Lääkehoitona voidaan käyttää muun muassa siklosporiinia, kortikosteroideja, antibiootteja ja kipulääkkeitä. Hoitona voidaan joutua turvautumaan kirurgiaan, jolloin tulehtunut kudos leikataan pois. Tauti on koiralle kivulias ja voi vaikeuttaa ulostamista.

Perianaalifistelien on todettu olevan perinnöllinen. Yksi DLA-geenialueen riskialleeli sairauden puhkeamiselle on löydetty, ja testi sen selvittämiseksi oli saatavilla kesäkuuhun 2013 asti. Kyseinen riskialleeli kuuluu kolmanneksi yleisimpään saksanpaimenkoirien DLA-haplotyypeistä (katso liite z3), joten sitä ei voida jättää kokonaan saksanpaimenkoirajalostuksen ulkopuolelle. Sairauden taustalla on todennäköisesti useampia geenejä, mutta löydetty riskialleeli lisää koiran sairastumisriskiä 5-kertaisesti.

Terveyskyselyn (v. 2022) perusteella perianaalifisteliä esiintyi vain 0,4 %:lla koirista (Liite z1). Syksyllä 2021 toteutetun autoimmuunikyselyn yhteydessä selvisi, että perianaalifistelia on yleisempi näyttelylinjaisilla saksanpaimenkoirilla, mutta sitä esiintyy myös käyttölinjassa.

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan oireilevat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuskäytöstä.

Muut autoimmuunisairaudet

Saksanpaimenkoiralla esiintyy harvempi lukuisena myös useita muita autoimmuunisairauksia. Näistä mainittakoon mm. IMHA/AIHA sekä Myasthenia gravis, joita on käsitelty saksanpaimenkoiran jalostuksen tavoiteohjelmassa v. 2019–2023. Näiden sairauksien esiintyminen on kuitenkin melko harvinaista. Terveyskyselyn (v. 2022) mukaan edellä mainittujen autoimmuunisairauksien lisäksi muita autoimmuunisairauksia sairasti 2,5 % saksanpaimenkoirista (Liite z1).

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan autoimmuunisairaudet ovat vakava, mutta vaikeasti vastustettavissa oleva ryhmä sairauksia, joihin tulee suhtautua erittäin vakavasti. Sairaudet puhkeavat yleensä vasta vanhemmalla iällä, jolloin koiraa on saatettu ehtiä jo käyttää jalostukseen. Esimerkiksi pentuerajoitusten asettaminen alle 5-vuotiaille koirille lisääisi mahdollisuuksia autoimmuuniperäisten sairauksien leviämisen rajoittamiseen rodussa.

Muut sairaudet

Mahalaukunkiertymä

Mahalaukun laajentumaa ja kiertymää esiintyy tyypillisesti syvärintaisilla suurikokoisilla koiraroduilla, kuten saksanpaimenkoiralla. Mahalaukun kiertymä on koiralle hengenvaarallinen tila, joka vaatii välitöntä hoitoa. Mahalaukku täyttyy ensin kaasulla ja kiertyy sitten itsensä ympäri. Laajentunut mahalaukku painaa suuria laskimoita aiheuttaen shokkioireita. Kiertymän seurauksena myös mahalaukun seinämä voi mennä kuolioon. Kiertymän oireita ovat pahoinvointi, tuloksettomat oksennusyritykset, levottomuus, heikkous, vatsakipu ja vatsaontelon turpoaminen. Kiertymän ainoa hoitovaihtoehto on kiireellinen leikkaus. Ennuste riippuu kiertymän asteesta ja hoidon aloituksen nopeudesta, mutta enimmilläänkin se on vain kohtalainen.

Terveyskyselyaineistossa v. 2022 mahalaukunkiertymää esiintyi 0,6 %:lla saksanpaimenkoirista (liite z1).

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan mahalaukun kiertymään sairastuneet yksilöt tulisi sulkea pois jalostuskäytöstä.

Sydänsairaudet

Saksanpaimenkoirilla esiintyy erilaisia sydänsairauksia jonkin verran. Tarkkaa tietoa, mitä kaikkia perinnöllisiä sydänsairauksia saksanpaimenkoirilla esiintyy tai miten yleisiä ne ovat, ei ole.

Dilatoiva kardiomyopatia on yleisin sydänsairaus. Sitä esiintyy yleisimmin uroksilla ja 6–8 vuoden ikäisillä koirilla, mutta tauti voi puhjeta minkä ikäisellä koiralla tahansa. Tyypillisiä oireita ovat hengitystieperäiset oireet, nesteen kertyminen vatsaonteloon, kunnan romahtaminen, kuihtuminen, pyörtyily ja äkkikuolema. Tautia voidaan hoitaa pimopendaanilla (kalsiumherkistäjä), ACE-estäjillä ja furosemidillä (nesteenpoistaja). Tukihoitona voidaan käyttää karnitiinia.

Oireilevassa vaiheessa tauti on usein pitkälle edennyt ja ennuste on siten kohtalainen. Suomessa dilatoivaa kardiomyopatiaa on ollut joitakin tapauksia, mutta tarkkaa tietoa esiintyvyydestä ei ole.

Patent ductus arteriosus (PDA) eli avoin valtimotiehyt on syntymän jälkeen sulkeutumatta jäänyt valtimotiehyt, josta aiheutuu oikovirtausta aortankaaresta keuhkovaltimoihin. Tämä aiheuttaa kuormitusta keuhkovaltimoon ja sydämen vasemmalle puolelle. PDA on havaittavissa pienellä pennulla stetoskoopilla kuuntelemalla. PDA voidaan korjata kirurgisesti, jolloin ennuste on yleensä hyvä. Lääkehoidolla ennuste on huono. PDA:ta esiintyy saksanpaimenkoirilla, mutta tarkkaa tietoa esiintyvyydestä ei ole.

Aorttaläpän ahtauma aiheuttaa vasemman sydänpuoliskon kuormittumisen, mistä seuraa vasemmanpuoleinen hypertrofia. Oireina havaitaan rasituksensiedon alenemista ja heikkoutta. Sairauden kehittyessä sydämen vajaatoiminnaksi keuhkoihin kerääntyy nestettä aiheuttaen yskää ja hengitysvaikeuksia. Eteiskammio- ja läppien synnynnäiset epämuodostumat voivat myös johtaa sydämen vajaatoimintaan. Molempia sairauksia esiintyy saksanpaimenkoirilla, mutta tarkkaa tietoa niiden esiintyvyydestä ei ole.

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan sydänsairauksia esiintyy rodussa jossain määrin, mutta niiden yleisyydestä ei ole tarkempaa tietoa. Oireilevat yksilöt tulee sulkea pois jalostuskäytöstä.

Epilepsia

Epilepsia eli kaatumatauti on aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka ilmenee toistuvina kohtauksina, joihin yleensä liittyy koiran poikkeava tajunnantaso. Kohtauksien luonne vaihtelee, ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtaukset voivat olla paikallisia, joissa vain yksi lihasryhmä, kuten raaja, kouristelee, tai yleistyneitä, joissa koko koira kouristelee.

Epilepsia puhkeaa yleensä 1–5-vuotiaalla koiralla. Epilepsia voi olla symptomaattista (jostain muusta sairaudesta johtuvaa) tai idiopaattista (aitoa, perinnöllistä epilepsiaa). Aito epilepsia diagnosoidaan sulkemalla muut kohtauksia aiheuttavat tekijät pois. Näitä ovat esimerkiksi aivoperäiset syyt (kasvaimet, tulehdussairaudet, verenkiertohäiriöt, kehityshäiriöt, rappeumasairaudet) sekä munuais- ja maksaviat, sydänsairaudet, veren elektrolyyttipitoisuuden muutokset, alhainen verensokeripitoisuus ja erilaiset myrkytykset. Kaikista koirista n. 1 % sairastaa epilepsiaa.

Terveyskyselyn (v. 2022) perusteella epilepsiaa (symptomaattista tai idiopaattista) esiintyi vain 0,2 %:lla saksanpaimenkoirista.

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan oireilevat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuskäytöstä.

Kasvaimet ja syövät

Kasvain on hallitsemattomasta solujen jakautumisesta ja kudoksen kasvusta aiheutuva muodostuma. Kasvaimia on kahta tyyppiä, hyvänlaatuisia ja pahanlaatuisia eli syöpiä. Hyvänlaatuiset kasvaimet kasvavat hitaasti, eivät tuhoa viereisiä kudoksia, eivät leviä muualle kehoon ja eivät yleensä ole hengenvaarallisia. Syöpäkasvain sen sijaan kasvaa hallitsemattomasti ja lähettää etäpesäkkeitä muualle kehoon verenkierron tai imujärjestelmän välityksellä.

Ihon tai sen alaisen kudoksen, imusolmukkeiden, suun, perianaalialueen, kivesten ja nisien kasvaimet havaitaan palpoimalla. Sisäelinten, kuten maksan, pernan ja ruuansulatuselimistön, kasvainten havaitseminen on vaikeampaa, ja ne kerkeävät usein kehittyä pitkälle ennen havaitsemista. Usein ensioireet ovat painon putoaminen, oksentelu, ripuli, ummetus tai ruuansulatuskanavan sisäinen verenvuoto.

Kasvaintyyppi määritellään yleensä ohutneulanäytteellä tai koepalalla. Paikalliset kasvaimet yleensä poistetaan leikkauksella. Jos kasvain lähettää etäpesäkkeitä, käytetään myös solunsalpaajahoidoa. Jo levinneen kasvaimen tai systeemisten kasvainten hoitona käytetään ensisijaisesti solunsalpaajia.

Suurin osa kasvaimista havaitaan keski-ikäisillä tai vanhoilla koirilla. Yli kymmenvuotiaista koirista noin puolet kuolee syöpään. Ihmisillä tiedetään, että alttius syöville on ainakin osin periytyvää. Jotkin koirarodut vaikuttaisivat olevan alttiimpia syöville kuin toiset. Hemangiosarkooma eli pahanlaatuinen nopeasti etenevä verisuonesta lähtenyt kasvain on saksanpaimenkoirilla yleinen syöpä.

Kivesviat

Kivesvialla eli kryptorkismilla tarkoitetaan yhden tai molempien kivesten laskeutumattomuutta kivespussisiin. Kivesvika on perinnöllinen, mutta tarkkaa periytymismekanismia ei tunneta. Kivesvikaista koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Vatsaonteloon jäänyt kives on suositeltavaa poistaa, sillä se on alttiimpi kiveskasvaimille ja kiveksen kiertymälle.

Vuonna 2022 toteutetun terveystarkastuksen mukaan saksanpaimenkoirauroksista 15 %:lla oli kivesvika. Toinen kives oli laskeutumatta 12 % ja molemmat 3 %:lla saksanpaimenkoirista.

Jalostustoimikunnan mukaan jalostuskoirat, joiden jälkeläisillä kivesvikaa esiintyy keskimääräistä enemmän (yli 15 %), tulisi sulkea pois jalostuksesta.

Tihentyneet kiimat ja valeraskaus

Terveystarkastuksen (v. 2022) mukaan 92 % saksanpaimenkoiranartuista on säännöllinen kiima (liite z1). Tyypillisesti narttu tulee kiimaan kaksi kertaa vuodessa (76 %). Tiheitä kiimoja (yli kaksi kertaa vuodessa) esiintyy 17 % nartuista.

Nartuista 12 % esiintyy häiritseviä kiimaoireita ja valeraskaus (liite z1). Vain yhdellä prosentilla oireet vaativat eläinlääkärin hoitoa.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kennelliiton koiranettistä 2022 asti 10306 kuollutta saksanpaimenkoiraa (taulukko z2). Kaikkien koirien keskimääräinen elinikä oli 8 vuotta ja 3 kuukautta. Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu 2345 koirasta. Vanhuuteen kuolleiden keski-ikä oli vastaavasti 11 vuotta ja 4 kuukautta.

Yleisimpiä kuolinsyitä ovat olleet luusto- ja nivelsairaudet, syöpä ja selkäsairaus (taulukko z2).

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	8 vuotta 5 kuukautta	2345
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	11 vuotta 4 kuukautta	2170
Luusto- ja nivelsairaus	5 vuotta 6 kuukautta	1045
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 1 kuukautta	1190
Selkäsairaus	7 vuotta 8 kuukautta	529
Muu sairaus, jota ei ole listalla	6 vuotta 8 kuukautta	492
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 4 kuukautta	405
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	9 vuotta 0 kuukautta	430
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	6 vuotta 4 kuukautta	285
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 0 kuukautta	259
Iho- ja korvasairaudet	5 vuotta 5 kuukautta	198
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	9 vuotta 0 kuukautta	270
Hermostollinen sairaus	6 vuotta 10 kuukautta	132
Immunologinen sairaus	5 vuotta 11 kuukautta	132
Sydänsairaus	6 vuotta 7 kuukautta	171
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	7 vuotta 11 kuukautta	86
Silmäsairaus	6 vuotta 6 kuukautta	37
Sisäeritysrauhasten sairaus	7 vuotta 6 kuukautta	44
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	1 vuotta 9 kuukautta	25
Hengitystiesairaus	6 vuotta 4 kuukautta	22
Kadonnut	4 vuotta 9 kuukautta	25
Synnytysvaikeus	5 vuotta 10 kuukautta	7
Käyttökoira ei sovellu käyttötarkoitukseensa	1 vuotta 3 kuukautta	3
Petovahinko	6 vuotta 9 kuukautta	4
Kaikki yhteensä	8 vuotta 3 kuukautta	10306

Taulukko z2. Saksanpaimenkoiran kuolinsyytilasto 2022 asti (Koiranet,2022).

4.3.4 Lisääntyminen

Saksanpaimenkoirien keskimääräinen pentuekoko on ollut koko tilastointihistorian ajan noin kuusi. Pentuekoko voidaan pitää normaalina saksanpaimenkoiran kokoiselle rodulle.

Astumisongelmia ja synnytysvaikeuksia esiintyy rodussa jonkin verran. Synnytysvaikeuksista suurimpana ryhmänä ovat polttoheikkoudet, joiden vuoksi narttu ei kykene normaaliin synnytykseen ja se joudutaan leikkaamaan.

Jalostustoimikunnan suosituksen mukaan koiran ensimmäinen pentue tulisi olla seurausta luonnollisesta astutuksesta. Jos koiralla on toistuvasti lisääntymisongelmia, tulee se sulkea pois jalostuksesta.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Saksanpaimenkoirilla ei juurikaan esiinny vakavia sairauksille tai lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

Huolestuttavin sairauksille altistava anatominen piirre saksanpaimenkoiralla on selkäydinkanavan ahtausta lannerangan alueella, mitä voidaan pitää rodussa varsin yleisenä.

Saksanpaimenkoiran etuosan virheellinen rakenne saattaa altistaa koiran kynnärnivelten kasvuhäiriöille. Rodussa esiintyy muitakin rakenneongelmia, mm. takaosan ylikulmautuneisuutta ja köyryä selän rakennetta, mutta niillä ei ole havaittu yhteyttä mihinkään sairauteen, vaikkakin koiran kelpoisuutta harrastus- tai työkäyttöön ne voivat rajoittaa.

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan kaventunut selkäydinkanava lannerangan alueella (S7-L1) on saksanpaimenkoiralla hyvin yleinen ongelma, jonka kartoittamiseksi ja tutkimiseksi tulisi löytää luotettava ja kustannustehokas menetelmä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Saksanpaimenkoiralla esiintyy useita sairauksia. Osa sairauksista on helposti todennettavia ja dokumentoituja, joista mainittakoon luustosairaudet, jotka on sisällytetty rodun PEVISA-ohjelmaan. Tyypillisesti hyvin dokumentoidut sairaudet ovat hallittavissa, eikä niitä koeta rodun sisällä erityisen ongelmallisiksi. Esimerkiksi lonkkien osalta indeksijalostuksen seurauksena tilanne on parantunut huomattavasti. Dokumentoitavien sairauksien osalta jalostusvalinnoilla voidaan tehokkaasti vähentää sairauden esiintymistä rodussa.

Selän osalta tilanne on huomattavasti haastavampi. Saksanpaimenkoiran selän ongelmat ovat moninaisia, eikä röntgenkuvantaminen kaikilta osin sovellu niiden selvittämiseen. LTV-kuvantaminen ei ole tuonut asiaan parannusta. Viranomaisten ja harrastajien kokemusten mukaan voimakkaassa fyysisessä rasituksessa saksanpaimenkoirilla esiintyy melko yleisesti moninaisia selkään yhteydessä olevia oireita. Todennäköisesti näillä on yhteys rodun tyyppiongelmaan, eli ahtaaseen selkäydinkanavaan lannerangan alueella. Ongelman dokumentoimiseksi tulisi pyrkiä löytämään kustannustehokas menetelmä.

Jalostuksellisesti haastavimpia ovat vanhemmalla iällä puhkeavat sairaudet, kuten esimerkiksi erilaiset autoimmuunipohjaiset sairaudet. Saksanpaimenkoirien kasvattajat kokevat v. 2021 toteutetun kyselyn perusteella autoimmuunisairaudet yhdeksi isoimmista ongelmista rodussamme. Yleisin autoimmuunipohjainen sairaus on atopia, jota esiintyy jopa 17 %:lla 3-vuotiaista ja sitä vanhemmista koirista. Myös autoimmuunisten silmänsairauksien (mm. pannus/plasmooma) määrä vaikuttaa kasvaneen. Autoimmuunisairaudet lienevät olevan yhteydessä saksanpaimenkoiran alhaiseen geneettiseen monimuotoisuuteen.

Saksanpaimenkoiran jalostus Suomessa on pohjautunut aikojen saatossa pitkälti tuontikoiriin. Valitettavasti tuontikoirien terveysriskeistä on harvoin saatavilla luotettavaa tietoa. Tältä osin Suomessa syntyneiden saksanpaimenkoirien jalostuskäyttö on turvallisempaa yleensä laajemman ja luotettavamman terveystaustan vuoksi.

Lisääntymisen osalta saksanpaimenkoiralla ei ole merkittäviä ongelmia.

Jalostustoimikunnan näkemyksen mukaan paras tapa vastustaa erilaisia sairauksia rodussa on suosia jalostuksessa yli 5-vuotiaita terveitä uroksia.

4.4 Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Saksanpaimenkoiran rotumääritelmä (liite r1) on erittäin yksityiskohtainen ja säilynyt lähes muuttumattomana sen kirjoittamisesta lähtien. Yksityiskohtaisuudesta huolimatta monissa

kohden sitä tulkitaan eri tavoin ja tulkinnat myös muuttuvat. Rotu on suhteellisen nuori ja vuosikymmenten saatossa ulkomuoto on muuttunut suuresti. Saksanpaimenkoiran rakenne on osa sen käyttöominaisuuksia.

Saksanpaimenkoira on keskikokoinen, hieman pitkänomainen voimakas ja lihaksikas. Sen luusto on kuiva ja rakenne kiinteä.

Populaatioissa, niin näyttely- kuin käyttölinjaisissa, esiintyy suuria koiria. Rodun keskikoko on viime vuosikymmeninä noussut selkeästi. Hyvin kookas koira ei ole enää kestävyydeltään ja ketteryydeltään paras mahdollinen käyttöominaisuuksia ajatellen. Koon kasvuun on reagoitu mm SV:n jalostusvastaavan toimesta (Lothar Quoll 2017). Kehitykseen on viime vuosina puututtu systemaattisesti rodun emämaassa Saksassa mm. mittaamalla näyttelyissä kaikki koirat ja tuomareille on myös ohjeistettu koon vaikutus arvosteluun ja palkintoon. Saksassa lasketaan kaikille koirille myös kokoindeksi.

Mittasuhteissa esiintyy käyttölinjaisissa hieman kevyitä ja neliömäisiä koiria. Toisaalta saksanpaimenkoirapopulaatioissa kokonaisuudessaan on myös raskarakenteisia yksilöitä.

Saksanpaimenkoiran kiinteydessä esiintyy löysyyttä, erityisesti selän rakenteen osalta.

Pää

Populaatioissa esiintyy jonkun verran kevyitä päitä ja heikkoja alaleukoja. Havaittavissa on yksittäisiä koiria, joilla on löysiä huulia. Joillakin yksilöillä korvat ovat myös huomattavan isoja ja/tai löysiä.

Runko

Korkea ja pitkä säkä mahdollistaa lihaksikkaan ja vahvan selän rakenteen. Ongelmia esiintyy etuosien rakenteissa. Säkärakenteissa esiintyvä mataluus vaikuttaa etukulmausten puutteellisuuteen, ja olkavarren ja lavan keskinäisissä pituuksissa on eroja. Matala säkä, lyhyt ja puutteellisesti kulmautunut lapa ja/tai olkavarsi on yleisesti nähtävissä oleva ongelma. Nämä vaikuttavat koiran etuaskeleen pituuteen ja ravin kestävyteen. Selän rakenteeseen tulee myös kiinnittää huomiota. Sen tulee olla riittävän pitkä, jotta saksanpaimenkoiran ravaajatyypin pääsee oikeuksiinsa, mutta myös lihaksikas ja kiinteä ollakseen kestävä. Näyttelykoirapopulaatioissa esiintyy rakenteen kapeutta, joka altistaa selän heikkouteen.

Saksanpaimenkoiran rintakehän tulee olla kohtuullisen leveä ja mahdollisimman pitkä.

Populaatioissa esiintyy jonkin verran lyhyitä alarintoja.

Pitkäkarvaisissa saksanpaimenkoirissa on havaittavissa rinnan kapeutta, joka myös tulee esiin mm. tassujen kiertymisellä ulospäin.

Raajat

Näyttelykoirapopulaatioissa esiintyy takaa ylikulmautuneita koiria. Kintereistään ylikulmautuneet koirat ovat huonompia hyppäämään ja ne käyttävät koko kinnertään astumiseen, mistä aiheutuu heikompi kestävyys ja suurempi loukkaantumiseriski. Ongelmaan on puututtu myös SV:n jalostusvastaavien toimesta (Meyer 2011, Quoll 2017 ja Weber 2022) ja Saksassa korostetaan SV:n tavoitetta saksanpaimenkoiran tasapainoisuuteen ja harmonisiin kulmauksiin.

Puutteellisia raajojen olkavarsi/lapakulmauksia sekä mittasuhteita esiintyy käyttölinjaisissa, mikä ilmenee myös joustamattomuutena liikunnassa ja ryhdissä.

Läheisesti kulmauksiin ja raajojen mittasuhteisiin liittyvä ongelma on näyttelylinjaisissa esiintyvä kinnerahtaus ja -löysyys.

Populaatioissa esiintyy jonkin verran löysiä ranteita, varsinkin pitkäkarvaisilla. Joillakin yksilöillä on myös taipumusta kiertää tassut ulospäin.

Liikkeet

Saksanpaimenkoira on ravaaja. Tasapainoisesti kulmautuneet etu- ja takaraajat sekä oikeat mittasuhteet mahdollistavat matalan maatavoittavan liikunnan, joka antaa vaikutelman vaivattomasta etenemisestä.

Puutteet kulmauksissa ja raajojen mittasuhteissa heikentävät koiran liikuntaominaisuuksia, kestävyyttä ja tasapainoa.

Populaatioissa esiintyy niin heikosti kulmautuneita kuin ylikulmautuneita yksilöitä. Välillä näkyy myös puutteita koirien kiinteydessä ja lihaksistossa.

Karvapeite

Rodussa on kaksi karvanlaatumuunnosta, normaalikarvainen ja pitkäkarvainen, joissa molemmissa on pohjavilla. Pitkäkarvainen muunnos hyväksyttiin v. 2009 ja on siten vielä uusi rodussa, vaikkakin pitkäkarvaisuutta on rodun sisällä esiintynyt kautta aikojen.

Pitkäkarvaisessa muunnoksessa on huomioitava turkin vaikutus rodun käyttötarkoituksiin ja etteivät ne muodostu käyttötarkoitukseen nähden liian karvaisiksi. Koiran ääriviivat tulee aina selkeästi näkyä.

Väri

Saksanpaimenkoiran hyväksytyt värit ovat musta erisävyisin mustaruskein merkein, harmaat sekä yksivärinen musta.

Saksanpaimenkoirapopulaatioissa esiintyy joitakin heikkopigmenttisiä yksilöitä sekä koiria, joilla on vaaleat silmät.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Näyttelyt ovat yksi iso osa saksanpaimenkoiria harrastavien ihmisten toimintaa. Näyttelyissä arvioidaan saksanpaimenkoiran rakenne, liikunta, laukaisuvarmuus sekä päänäyttelyssä lisäksi myös koiran rohkeus erillisessä rohkeuskokeessa. Olisi erittäin hyvä, jos jokaiselle saksanpaimenkoiralle käytäisiin vähintään kerran sen elämän aikana hakemassa nämä arvostelut.

Jalostuksen kannalta merkittävimmissä asemassa ovat Saksanpaimenkoiraliiton järjestämät SPL-näyttelyt. SPL-näyttelyissä arvosteleva tuomari on aina rodun erikoistuomari, ja SPL-näyttelystä saatava rakennearvostelu on yksityiskohtainen kuvaus koirasta. Näyttelyissä tärkeintä on rakenteen ja liikunnan arvostelu.

Jalostustarkastuksen sanotaan rodun kotimaassa Saksassa olevan saksanpaimenkoiran sen astisen elämän tärkein tapahtuma. Suomessa jalostustarkastus ei vielä ole vastaavaa asemaa saavuttanut, mutta jalostustarkastuksen arvostuksen ja kävijämäärien nostamisen eteen tehdään rotujärjestössä koko ajan töitä.

Saksanpaimenkoira on mahdollista tarkastaa SPL-jalostustarkastuksessa tai Saksassa käytössä olevalla D-tarkastuksella. SPL-tarkastus järjestetään erillisenä tapahtumana ja D-tarkastukset useimmiten SPL-näyttelyiden yhteydessä.

Jalostustarkastuksessa koirasta tehdään yksityiskohtainen kuvaus rakenteen osalta. Se mitataan ja punnitaan, ja koira käydään muutoinkin yksityiskohtaisesti läpi ja kaikki kirjataan ylös. SPL-jalostustarkastuksessa arvioidaan lisäksi koiran suhtautuminen liukkaaseen alustaan yleensä koiran mittaamisen yhteydessä.

Molemmissa jalostustarkastuksissa aluksi arvostellaan koiran olemus. Lisäksi ampumakoe kuuluu molempiin tarkastuksiin.

Molemmissa jalostustarkastuksissa arvioidaan rakenteen lisäksi myös luonneosiot ja annetaan koiralle arvio sen viettiominaisuuksista, itsevarmuudesta ja kuormitettavuudesta (VIK). Molemmissa tarkastuksissa on luonneosiossa liikkeinä piilosta hyökkäys sekä liikkuvan avustajan kiinniotto. SPL-tarkastuksessa arvioidaan lisäksi piilolla haukkuminen ja uudelleen hyökkäys maalimiehen kiinnioton jälkeen.

Saksanpaimenkoiran RKO

Rotukohtaiset ohjeet (RKO) kiinnittävät huomiota rotutyypin liittyviin tarkkailtaviin riskikohteisiin.

Yleiset vaatimukset kaikille koirille:

- koirien tulee pystyä hengittämään normaalisti, myös liikkuessaan
- silmien tulee olla terveet ja kirkkaat eikä niissä saa näkyä merkkejä ärsytyksestä
- hampaiden tulee olla terveet ja purenta toimiva ja rotumääritelmän mukainen
- leukojen tulee sulkeutua normaalisti eikä ikenissä saa näkyä merkkejä vammoista, ärsytyksestä tai vaurioista
- koira ei saa olla lihava/ylipainoinen tai äärimmäisen laiha
- koirien tulee olla hyvässä lihaskunnossa
- ihon tulee olla terve eikä siinä saa näkyä merkkejä ärsytyksestä
- turkin määrän ja kunnostuksen tulee noudattaa rotumääritelmän vaatimuksia eikä turkki saa olla niin runsas, että se on haitaksi koiran hyvinvoinnille ja mahdollisuudelle liikkua terveesti myös arjessa
- liikunnan tulee olla vaivatonta ja tervettä, rodunomaisella liikemuodolla
- koiran tulee soveltua luonteensa puolesta toimimaan nykyaikaisessa yhteiskunnassa, huomioiden rotutyypillinen käyttäytyminen, jonka ei tulisi estää sosiaalisuutta ja luoksepäästävyttä
- voimakkaat pelko- ja arkuusreaktiot eivät ole koskaan toivottavia
- hallitsematonta vihaista käytöstä tai paniikinomaista pakoreaktiota ei tule hyväksyä (lähde: PKU RKO 2018)

Saksanpaimenkoira kuuluu koiranäyttelyissä erityistarkkailtaviin rotuihin.

Rodussa tarkkailtavat:

1. Takaosa: Ylikulmautunut, pihtikinttuinen takaosa, epävakaa kintereet.
2. Ylälinja: Kaartuva, lanneosasta ja lantiosta jyrkästi laskeva.

Liioiteltu esittäminen tekee mahdottomaksi arvioida, täyttääkö koira rotumääritelmän vaatimuksen: ”*Takaraajojen asento on hieman taakse vetäytynyt ja ne ovat takaa katsottuina keskenään yhdensuuntaiset.*” Liikkeet tulee arvioida sekä ravissa että käynnissä.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Esimerkiksi suuri koko, ylikulmautuneisuus tai puutteelliset kulmaukset, raajojen löysyydet ja epäkorrektiudet ovat selkeässä ristiriidassa rotumääritelmässä mainitun kestävä rakenteen vaatimuksen kanssa. Ulkomuototuomarikoulutuksella tulee vaikuttaa siihen, että rakenteen ääri-ilmiöt vaikuttavat negatiivisesti koiran saamaan rakennearvosteluun.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Näyttelylinjassa esiintyy ongelmia takaraajojen ylikulmautumisessa, sekä löysissä ja ahtaissa kintereissä. Käyttölinjassa rakenneongelmia havaitaan yleisimmin etuosassa sekä selän heikossa rakenteessa. Pitkäkarvaisessa muunnoksessa esiintyy kapeita koiria ja koiria, joilla on puutteita etuosan korrektiudessa.

Sekä näyttely- että käyttölinjoissa havaitaan liian isoja koiria sekä lyhyitä rintakehiä.

5 Yhteenveto aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisesta

Edellinen JTO on ollut voimassa 2019–2023 ja ensimmäinen JTO laadittiin saksanpaimenkoirille 1985.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Taulukko UE esittää 30 eniten pentuja tuottaneet urokset edellisen 10 vuoden takaa eli vuosilta 2012/2022. Taulukossa on kyseisen uroksen pennut tuona aikana, koiran HD- ja ED-indeksit (lonkka- ja kyynärindeksit) 2022 mukaan sekä tutkimusikäisten jälkeläisten tutkimusmäärät. Tuontikoirat on taulukossa lihavoitu, näyttelylinjaiset ovat sinisellä pohjalla ja käyttö- sekä sekalinjaiset harmaalla pohjalla.

uros	syntymäv.	pentueita	pentuja	HD-ind.	ED-ind
1 SENSEN MANN YAXHAM	2012	36	214	113	110/107
2 CISCO VOM WOLFSDREIECK	2010	26	171	118	90/94
3 GONDOR VOM PATERSWEG	2017	27	153		100/20
4 GISMO VOM WILDEN HEXENKESSEL	2015	22	140	89	94/60
5 SENSEN MANN USA	2017	17	129	93	102/30
6 CONDOR KATREI	2015	17	127	115	102/33
7 KRATMOSENS JEROME	2013	19	121	99	102/41
8 EVERGREY'S EROI	2012	21	114		
9 SISSINHEIMON HAKA	2009	16	110	117	116/81
10 XORRO VOM SMARAGDWALD	2011	16	110	118	108/86
11 ZERNII TAVARIZ OF ANGRY BRIGADE	2015	17	110	94	97/18
12 KRANICHZUG NIGERIA	2010	18	106	105	113/66
13 HUNTTU HÄNNÄN POKE	2010	16	105	101	101/53
14 FECO VAN 'T LEEFDAALHOF	2006	15	103	104	111/89
15 ŠEJN EQIDIUS	2013	16	103	112	89/85
16 EUROPE VON FENRIR	2016	18	101	106	98/31
17 CÄSAR VOM IRRBÜHL	2003	14	101	94	89/66
18 NORDBLICK'S SANCHEZ	2011	15	99	110	95/27
19 EVERGREY'S EXOR	2012	16	98	109	111/55
20 EX V.D. KROMME ELLEBOOG	2012	15	97	87	99/77
21 EVERGREY'S FRANCO	2008	16	86	102	99/49
22 POWERPFOTE DIO	2014	13	84	114	104/37
23 TEAM LEIKSAID URAGAN	2014	15	83	98	81/35
24 HELEROS DRAGON	2016	15	82	84	77/10
25 KARKMODORF JAVELIN	2014	13	82	124	118/43
26 BAR-WAXAN HOSS BOSS	2016	14	82	104	91/8
27 NERDO VON METUNAJ	2010	14	79	106	108/58
28 DISCO AUS DER KÖNIGSHÖHLE	2008	13	76	101	101/73
29 JABINA XORO	2012	10	76	114	98/49
30 BORIS Z KRALICKÉ TISKÁRNY	2014	11	75	97	100/38

Taulukko UE. 30 eniten pentuja tuottaneet urokset syntymävuoden mukaan v. 2012/2022.

Tilastosta näkee tuontikoirien osuuden suomalaisessa saksanpaimenkoirakasvatuksessa 2012/2022. Tilaston mukaan uroksissa näyttelylinjaisia kotimaisia saksanpaimenkoiria on käytetty viittä urosta ja tuontiuroksia viittä (5/5). Vastaavasti käyttölinjaisissa uroksissa kotimaisia seitsemää ja tuontejä kahtatoista (7/12).

HD- eli lonkkaindekseissä kolmestakymmenestä käytetyimmästä uroksesta 19 urosta ylittää indeksin 100 tai yli. Tutkittuja jälkeläisiä olisi kyseisen tilaston mukaan enemmän käyttölinjaisilla uroksilla.

Taulukko NE esittää 30 eniten pentuja tuottaneet nartut edellisen 10 vuoden takaa eli vuosilta 2012/2022. Taulukossa on kyseisen nartun syntymäaika, pennut tuona aikana, koiran HD- ja ED-indeksit (lonkka- ja kyynärindeksit) 2022 mukaan Tuontikoirat on taulukossa lihavoitu, näyttelylinjaiset ovat sinisellä pohjalla ja käyttö- sekä sekalinjaiset harmaalla pohjalla

	Narttu	syntymäv.	pentueita	pentuja	HD-ind	ED-ind.
1	ODETT VOM LEHRBACHER SCHLOSS	2012	5	52	106	88
2	ANGRY BRIGADE'S TIGER'S TOUGHNESS	2014	5	40	113	105
3	ULY POD TEHELNOU BANOU	2016	3	38	91	84
4	WALTZUN SAGA	2015	5	37	105	110
5	DOSMARIN DIAPAM	2016	5	37	107	115
6	DOSMARIN ZIZZI	2014	5	36	102	104
7	HATI ALL WOLVES	2016	5	36	109	96
8	EVERGREY'S ELRIINA	2015	5	35	108	114
9	TEAM LEIKSAID VASILISA	2014	5	35	94	103
10	LICIAN TIFFANY	2016	4	34	107	110
11	ESCAFLOWNE GREAT EXPLORER	2015	5	34	110	101
12	LICIAN OLIVE	2014	4	34	103	104
13	LISSI AUS DEM ELBTAL	2011	4	34	103	84
14	JENIDON KARMEN	2013	5	34	97	104
15	EVERGREY'S YÖNTÄHTI	2009	5	34	101	100
16	WALTZUN QUEENIE	2014	5	34	109	105
17	SASQUACHEWAN GRACE KELLY	2012	4	34	84	108
18	HELDALAN HEIKE	2010	5	34	106	106
19	MESSI VIKAR	2009	4	34	89	85
20	EVERGREY'S ELLA	2010	5	33	97	93
21	LEIKSAID ENIGMA	2014	5	33	90	69
22	SILVERBULLET	2012	6	32	102	98
23	PLATINUMSHEPHERD VANDA	2017	4	32	100	104
24	AIKEN LILJANKUKKA	2013	5	32	122	107
25	TAIKALAMMEN AAMUTUULI	2013	5	32	102	107
26	TUNTEMATTOMAN BELLA	2012	4	31	97	75
27	EVANESENCE HEXER	2012	5	31	95	85
28	PLATINUMSHEPHERD BABY	2013	5	31	89	98
29	GOLTTVIZEN HOF SINTRA	2015	4	31	101	103
30	ATSEL HOF DELMA-YAN	2016	4	31	113	95

Taulukko NE.eniten pentuja tuottaneet nartut syntymävuoden mukaan v. 2012/2022

Tilaston mukaan nartuissa näyttelylinjaisia kotimaisia narttuja on käytetty kolmeatoista ja tuontinarttuja yhtä (13/1). Vastaavasti

käyttölinjaisissa/sekalinjaisissa nartuissa kotimaisia yhdeksää ja tuonteja kuutta. (9/6).

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Aiempi jalostuksen tavoiteohjelma on toteutunut pääosin heikosti (taulukko 6). Tavoiteohjelma oli laadittu niin, että sen toteuttaminen ei esitettyssä laajuudessa ja aikataulussa ollut käytössä olevilla resursseilla mahdollista. Muita syitä ovat olleet yhteisten tavoitteiden puute käyttö- ja näyttelylinjojen harrastajien välillä.

Taulukko 6. Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
<p>Jalostuspohja</p> <ul style="list-style-type: none"> - perinnöllinen monimuotoisuus ei saa huonontua nykyisestä - mahdollisimman moni PEVISA-vaatimukset täyttävä rodunomainen saksanpaimenkoira tulisi saada jalostuksen piiriin - uroksista suurempaa osuutta käytetään jalostukseen kuin nyt - yksittäisten koirien liikakäyttöä ei tapahdu - yksittäisellä koiralla ei saa olla kuin max. 2–3 % ensimmäisen polven jälkeläistä ja 6% toisen polven jälkeläistä suhteutettuna rekisteröintimääriin 	<ul style="list-style-type: none"> - monimuotoisuuden säilyttämisestä tiedotetaan ja valistetaan - matalan kynnyksen osallistumisen omaavat jalostusurospäivät vuosittaisiksi - pohditaan jalostusuroslistan julkaisemista - suositellaan kotimaisten, vähemmän käytettyjen ja tutkittujen koirien jalostuskäyttöä - suositellaan max viiden pentueen jälkeläismäärää - Jalostussuositus: enimmäisjälkeläismäärä 100 - SKL:n jalostusstrategia 	<ul style="list-style-type: none"> - vuosittaisilla kasvattajapäivillä esitetty tilastot rodun monimuotoisuudesta sekä esitetty huoli monimuotoisuuden säilymisestä. - jalostusuroslista julkaistu SPL:n nettisivuilla - nartuilla suositus jälkeläismäärissä toteutunut, urosten osalta ei
<p>Luonne ja käyttäytyminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kaikki jalostukseen käytetyt koirat on testattu luonteen osalta 	<ul style="list-style-type: none"> - PEVISA-ohjelmassa luonnemittarit - SPL-arviointien ja VIK-arviointien seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> - PEVISA-ohjelmassa luonnemittarit lisätty 2020 -SPL-arviointi ja VIK-arviointien seuranta toteutunut vuodesta 2020
<p>Käyttöominaisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - monipuolinen harrastus- ja työkäyttöön kelpaava terve ja kestävä käyttökoira - jalostukseen käytettävällä saksanpaimenkoiralla tulisi olla sellaiset käyttöominaisuudet ja rakenne, että rodunomaisen jalostuskokeen, AD-(kestävyyskoe) tai IGP-kokeen suorittaminen ei ole sille mikään ongelma 	<p>PEVISA-ohjelma</p> <ul style="list-style-type: none"> - PEVISA-ohjelmassa mukana jo olevilla luonnetta mittaavilla arvioinneilla/testeillä tai kokeilla, joihin sisältyy tottelevaisuusosa sekä ampuminen, kartutetaan tietoa eri sukuisten koirien luonne- ja käyttöominaisuuksista 	<p>Toteutunut. Tulokset kirjautuvat SPL:n omaan jalostusnettiin kaikkien saataville, samoin koetulosten VIK-arvioinnit.</p> <p>Jalostusnetti https://jalostusnetti.spl.fi/</p> <p>Koejärjestelmä https://koe.spl.fi/</p>
<p>Terveys ja lisääntyminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - lonkkavian esiintyvyys korkeintaan 29 % tutkituista - kyynärnivelterveyttä parannetaan edelleen ja kasvuhäiriön esiintyvyys korkeintaan 12 % 	<ul style="list-style-type: none"> - PEVISA-ohjelmassa HD - PEVISA-ohjelmassa rajataan ED asteet 2 ja 3 pois jalostuksesta - jalostusindeksien käyttäminen - tiedonjakaminen jäsenistölle ja kasvattajille perinnöllisistä 	<ul style="list-style-type: none"> - HD ja ED rajoitukset toteutunut. - Vuosittaisilla kasvattajapäivillä ja vuoden ensimmäisessä lehdessä julkaistaan terveystilastot.

tutkituista - PEVISA-tutkimusprosentti vähintään 55% rekisteröidyistä - torjutaan immunologisten sairauksien lisääntymistä käyttämällä yli 5 v. ikäisiä terveitä uroksia - jalostuskoirilla on rakennearvio tai suoritettu jalostustarkastus tai AD-koe - tavoitteena on tehostaa SPL Jalostusnetin käyttämistä	sairauksista ja geenitestien seurannasta	- Tutkimusprosentti jäi 51 %:iin - jalostuskoirien rakennearvio tai suoritettu jalostustarkastus tai AD-koe sisällytetään uuteen PEVISAAN 2024-2028 - SPL:n nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa ohjataan hyödyntämään SPL-jalostusnettiä
Ulkomuoto - toimiva ja terve rakenne	- jalostustarkastuksen rakennearvio - kotimaisten erikoistuomareiden kouluttaminen	- SPL-jalostustarkastuksessa erillinen rakennearvio - kotimaisia erikoistuomareita koulutetaan vuosittain

Populaation rakenne ja jalostuspohjan osalta saksanpaimenkoiran monimuotoisuuden säilyttäminen on ollut enemmänkin kosmeettista ja astetuista tavoitteista huolimatta ei olla onnistuttu pääsemään tavoitteisiin. Jalostukseen käytettyjen urosten lukumäärä on aivan liian pieni verrattuna kaikkiin PEVISA-ehdot täyttäviin uroksiin.

Vaikka liitolla on erittäin kattava oma koulutus- ja koejärjestelmä, jää aivan liian iso osa syntyneistä pennuista seurakoiran asemaan kotikoiriksi, eikä hakeudu koulutukseen piiriin käyttökoirarodun tarkoituksen mukaisesti.

Kaikista vuosina 2012–2022 PEVISA-ehtojen mukaisista tutkituista koirista 42,5 % on jäänyt jalostuksen ulkopuolelle. Näistä 12 % on jäänyt HD-tulosten ja 7 % on jäänyt ED-tulosten perusteella jalostuksen ulkopuolelle.

6 Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Saksanpaimenkoirajalostuksen tavoitteena tulisi olla monipuolinen harrastus- ja työkäyttöön kelpaava terve ja kestävä käyttökoira. On yleisesti hyväksytty, että saksanpaimenkoiran rodunomaisten ominaisuuksien mittaamiseen soveltuu parhaiten suojelukoira (IGP) ja SPL-rodunomainen jalostuskoe, joiden jälki-, tottelevaisuus- ja suojeluosuudet mittaavat käyttökoiran ominaisuuksia monipuolisesti. Jalostukseen käytettävällä saksanpaimenkoiralla tulisi olla sellaiset käyttöominaisuudet ja rakenne, että rodunomaisen jalostuskokeen tai IGP-kokeen suorittaminen ei ole sille mikään ongelma.

PEVISA-ohjelmassa mukana jo olevilla luonnetta mittaavilla arvioinneilla/testeillä tai kokeilla, joihin sisältyy tottelevaisuusosa sekä ampuminen, kartutetaan tietoa eri sukuisten koirien luonne- ja käyttöominaisuuksista. Jalostustarkastukset (SPL- tai D-jalostustarkastus) on sisällytetty PEVISA:n luonnevaatimukseen yhtenä vaihtoehtona ja kattavampaa SPL –jalostustarkastusta suositellaan näistä kahdesta vaihtoehdosta ensisijaisena.

Jalostustoimikunta esittää PEVISA:an uutena vaatimuksena rakenteen osalta joko rakennearvostelua FCI-näyttelystä tai erikoisnäyttelystä/SPL-näyttelystä tai vaihtoehtoisesti suoritettua SPL-jalostustarkastuksen tai AD- eli kestävyyskokeen. Jalostustarkastuksessa koiran rakenne dokumentoidaan yksityiskohtaisesti vahvuuksineen ja heikkouksineen. AD- eli kestävyyskokeessa koiran tulee kyetä ravaamaan yhteensä 20 km matka 12-15km/h nopeudella ilman, että se matkan aikana tai sen jälkeen osoittaa liiallista väsymystä. Lisäksi koiran polkuanturoiden kulumista seurataan sekä matkan aikana, että sen jälkeen. Rakenteeltaan terveelle ja normaalikuntoiselle saksanpaimenkoiralle AD-kokeen suorittaminen ei ole ongelma.

Perinnöllinen monimuotoisuus on rodussamme huolestuttavalla tasolla, eikä tilanne saisi enää huonontua. Asiaan on kiinnitettävä huomiota valistuksen ja tiedottamisen keinoin. Mahdollisimman moni PEVISA-vaatimukset täyttävä rodunomainen saksanpaimenkoira tulisi saada jalostuksen piiriin. Jalostusurospäivät tulisi järjestää vuosittain ja saada tapahtumasta sellainen, että sekä kasvattajat että yksittäiset saksanpaimenkoiranomistajat toisivat koiriaan sinne näyttille mahdollisimman matalalla kynnyksellä.

Saksanpaimenkoiran kyynärnivelterveyttä parannetaan edelleen rajaamalla vakava-asteiset muutokset (2–3) pois jalostuksesta sekä kannustamalla kasvattajia hyödyntämään indeksejä jalostusvalinnoissa.

Saksanpaimenkoiralla esiintyviä immunologisia sairauksia torjutaan valistuksella ja suosittelemalla kasvattajia käyttämään jalostukseen nykyistä enemmän yli 5-vuotiaita terveitä uroksia.

Saksanpaimenkoiraliiton oman terveystietokannan eli SPL Jalostusnetin käyttöä tehostetaan entisestään.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Rotujärjestö suosittelee, että jalostukseen käytettävät koirat olisi testattu mahdollisimman kattavasti luonne- ja käyttöominaisuuksien sekä rakenteen osalta. Lisäksi suosituksena on, että kasvattajalla olisi myös omakohtaista kokemusta saksanpaimenkoiran kouluttamisesta johonkin palveluskoirakokeeseen, sillä silloin hän pystyy parhaiten välittämään pennunostajalle tietoa koulutuksen ja aktiviteettien tarjoamisen tärkeydestä tässä käyttökoirarodussa.

Rotujärjestö suosittelee käytettäväksi jalostukseen iältään vähintään 24 kk ikäisiä koiria, mutta mielellään tätä varttuneempia yksilöitä. Varsinkin urosten kohdalla rotujärjestö suosittelee käyttämään jalostukseen iäkkäämpiä yksilöitä. Alle 5-vuotiaille jalostukseen käytettäville uroksille rotujärjestö vahvasti suosittelee maksimissaan viiden pentueen tai 35 pennun rajoitusta.

Suositus yksittäisen jalostukseen käytettävän koiran enimmäisjälkeläismääräksi on 100 jälkeläistä.

Rakenteeltaan liian suuria, ylikulmautuneita tai epätasapainoisesti rakentuneita koiria ei suositella käytettäväksi jalostukseen, tai ainakin ne tulisi yhdistää koiraan, jolla ei ole samaa virhettä.

Jalostuksen perinteisten tavoitteiden, eli rakenteen, luonteen ja terveyden, rinnalle tulee lisätä perinnöllinen monimuotoisuus. Sitä tulee vaalia käyttämällä rohkeasti myös harvinaisempien sukujen edustajia jalostukseen, vaikka se tarkoittaisi kompromisseja kasvattajan muissa tavoitteissa. Mahdollisimman monen yksittäisen PEVISA-ehdot täyttävän rodunomaisen saksanpaimenkoiran saaminen jalostuksen piiriin auttaa mahdollisimman laajan perinnöllisen monimuotoisuuden säilyttämisessä.

Tavoitteeksi koko rodun osalta pitäisi pystyä tulevaisuudessa perinnöllisen monimuotoisuuden kärsimättä asettamaan se, että jokainen jalostukseen käytettävä koira olisi jalostustarkastettu. Jalostustarkastuksen suorittaminen kertoo kyseisen yksilön täyttävän toimivan ja terveen käyttökoiran minimivaatimukset niin luonteen kuin rakenteenkin osalta. Vaatimukset jalostustarkastusta varten eivät ole rodunomaiselle terveelle saksanpaimenkoiralle liian vaativat; esimerkiksi määrääjäksi SPL-jalostustarkastettavan koiran (alle 3v) tulee PEVISA-terveysvaatimusten lisäksi olla suorittanut BH ja AD-koe, ja eliniäksi tarkastettavan koiran tulee näiden vaatimusten lisäksi olla saavuttanut koulutustunnus missä tahansa palveluskoiralajissa, joka sisältää tottelevaisuusosion, tai olla suorittanut jokin virkakoirien tasokoe.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Luonne- ja käyttöominaisuudet

Luonteen ja käyttöominaisuuksien osalta rotujärjestö jatkaa SPL-arvioinneista saatavien tulosten seuraamista sekä kyseisen arvioinnin mahdollista jatkokehittämistä. Rotujärjestö jatkaa myös SPL-rodunomaisen jalostuskokeesta saatavien VIK-arviointien ja tulosten seuraamista sekä jalostuskokeen mahdollista jatkokehittämistä.

SPL-jalostustarkastuksen arvostusta rotuharrastajien keskuudessa tulee nostaa, jotta jalostustarkastusten kautta saatavaa kokonaisvaltaista ja kattavaa informaatiota voidaan alkaa hyödyntää suomalaisessa saksanpaimenkoirajalostuksessa. Rotujärjestö jatkaa jalostustarkastuksista saatavan informaation seurantaan sekä jalostustarkastusten mahdollista jatkokehittämistä.

Terveys

Rotujärjestö ylläpitää perinnöllisten vikojen ja sairauksien seurantaan sekä laatii saksanpaimenkoiran PEVISA-ohjelman havaittujen vikojen ja sairauksien vastustamiseksi.

Rotujärjestö jatkaa ja kehittää edelleen tiedon jakamista jäsenistölleen ja rodun kasvattajille liittyen saksanpaimenkoiran perinnöllisiin sairauksiin. Rotujärjestö jatkaa tiiviisti tieteellisten tutkimusten ja erilaisten geenitestien seurantaan sekä jakaa näistä aktiivisesti tietoa jäsenistölleen.

Perinnöllinen monimuotoisuus

Rotujärjestössä mietitään mahdollisuuksia arvioida sukutaulun perusteella yksittäisten koirien jalostuksellista arvoa perinnöllistä monimuotoisuutta ajatellen.

Rotujärjestön tavoitteena on vakiinnuttaa SPL Jalostusurospäivät vuosittaiseksi merkitykselliseksi tapahtumaksi ja sitä kautta tavoittaa mahdollisimman moni

PEVISA-vaatimukset täyttävä jalostuskäyttöön soveltuva rodunomainen uros rodun perinnöllisen monimuotoisuuden lisäämiseksi. Lisäksi rotujärjestö miettii perustavansa jalostukseen tarjolla oleville uroksille listan, johon on matala ilmoittamiskynnys.

Rotujärjestö suosittaa käyttämään laajemmin jalostukseen kotimaisia tutkittuja koiria, jotka eivät ole käytetyimmistä suvuista.

Ulkomuoto

Rotujärjestö kouluttaa kotimaiset erikoisulkomuototuomarit huomioimaan arvosteluissaan saksanpaimenkoiran rakenneongelmat sekä pyrkii saamaan jalostukseen käytettäville koirille rakenteen ja liikunnan arvion.

Yleisesti

Rotujärjestö jatkaa ja kehittää edelleen kasvattajien, maalimiesten, koulutusohjaajien sekä ulkomuoto- ja koetuomarien kouluttamista sekä panostaa edelleen kaikkien saksanpaimenkoirien omistajien ja pennunostajien kouluttamiseen järjestämällä vuosittain koulutusleirejä ja tapahtumia.

Rotujärjestö jakaa jäsenistölleen ja kasvattajille tietoa rodun tilasta, jalostustavoitteista ja -suosituksista sekä koirien ominaisuuksista. Saksanpaimenkoiraliiton Internet-sivuja kehitetään, jotta sitä kautta saadaan jaettua enemmän tietoa kaikesta rotuun liittyvästä.

Rotujärjestö pyrkii kehittämään keinon, jolla saisi mahdollisimman monet rotua kasvattajat paremmin ja aktiivisemmin mukaan rotujärjestön toimintaan.

Rotujärjestö aikoo mahdollisuuksien mukaan kehittää ja syventää yhteistyötä työ- ja virkakoiria käyttävien viranomaisorganisaatioiden kanssa.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Populaatio

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> – maailmanlaajuinen, suuren populaation omaava rotu – erisukuisia koiria on edelleen olemassa 	<ul style="list-style-type: none"> - perinnöllinen monimuotoisuus vähäistä suuresta populaatiosta huolimatta – tuontikoirien käyttö yleistä, vaikka kotimaisista löytyisi yhtä hyviä ellei parempiakin tai ainakin tutkitumpia koiria, eli sellaisia, joista on saatavilla enemmän tutkittua tietoa myös koiran lähisuvusta
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> – harvinaisempien sukujen runsaampi käyttö - pakastesperman käyttömahdollisuudet parantuneet 	<ul style="list-style-type: none"> – perinnöllisen monimuotoisuuden väheneminen entisestään – monimuotoisuusmielessä arvokkaiden sukujen häviäminen – pitkäkarvaisten ja lyhytkarvaisten eriytyminen omiin perinnöllisesti entistä köyhempiin populaatioihin

Luonne ja käyttöominaisuudet

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> – rodunomainen jalostuskoe on hyvä mittari koiran käyttöominaisuuksille - SPL-arvioinnin kautta lisäinformaatiota luonne- ja käyttöominaisuuksista kasvattajille/koiraa hankkivalle – varsinkin käyttölinjaisissa viettiominaisuudet ja koulutettavuus ovat korkealla tasolla 	<ul style="list-style-type: none"> – käyttölinjaisissa alkaa näkyä puutteita itsevarmuudessa, kovuudessa ja hermorakenteessa. – näyttelylinjaisten kasvattamisessa huomattavissa liian vähäistä keskittymistä käyttöominaisuuksiin – osa harrastajista/kasvattajista ei ymmärrä suojelukokeen/rodunomaisen jalostuskokeen merkitystä saksanpaimenkoirajalostukselle
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> – luonne- ja käyttöominaisuuksien kattavampi mittaus ja tilastointi – pitkällä aikavälillä mahdollista kehittää luonneindeksejä tai geenitestejä luonteeseen vaikuttavista geeneistä 	<ul style="list-style-type: none"> -vääristyneen eläinaktiivisuuden lisääntyminen ja käyttökoirien jalostamisen sekä koko käyttökoiraharrastuksen kyseenalaistaminen – rodunomaisen kokeen (IGP) ymmärtämättömyys yhteiskunnan taholta ja sitä kautta sen mahdollinen kieltäminen tulevaisuudessa -koirien liiallinen inhimillistäminen -ihmisten laiskuus ja ymmärtämättömyys kouluttaa aktiivista ja vahvaa käyttökoiraa, minkä vuoksi käytösongelmat ovat lisääntyneet (liittyy myös koirien liialliseen inhimillistämiseen) – käyttölinja: yliaktiivisten, terävien ja heikolla hermorakenteella varustettujen koirien lisääntyminen – näyttelylinja: flegmaattisuuteen taipuvaisten, matalaviettisten, mutta terävien sekä heikolla hermorakenteella varustettujen koirien lisääntyminen

Terveys

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> – lisääntymisongelmat ovat rodussa harvinaisia – lonkka- ja kyynärnivelten kasvuhäiriöiden tehokas vastustaminen mahdollista indekseillä 	<ul style="list-style-type: none"> –immunologiset, vaikeasti tilastoitavat sairaudet sekä luustosairaudet, jotka eivät ilmene virallisista luustokuvauslausunnoista – kokonaisvaltaisen terveyden liian vähäinen painoarvo monien kasvattajien jalostusvalinnoissa – kuvattavien yksilöiden “valikoituminen” ja muiden terveystietojen piilottelu sekä jälkeläisnäytön mahdollisten ongelmien vähättely – kokonaisvaltaisten ja luotettavien terveystietojen saaminen ulkomailta on vaikeaa
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> – uusia geenitestejä tulee koko ajan markkinoille – terveystietojen kattava kerääminen ja hyödyntäminen rodunjalostuksessa 	<ul style="list-style-type: none"> – kokonaisvaltaisen terveyden liian vähäinen painoarvo monien kasvattajien jalostusvalinnoissa - selän diagnosoimattomat ja/tai monisyiset sairaudet - perinnöllisen monimuotoisuuden vähentyminen – harvinaisempien perinnöllisten sairauksien yleistyminen huonojen jalostusvalintojen tai sattuman kautta

Rakenne

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> – tyypillisesti hyviä mittasuhteita – hyvää luuston ja rungon voimakkuutta – rotumääritelmä kuvaa peruskoiran ja sallii varianssia rakenteessa 	<ul style="list-style-type: none"> – ei sisäistetä tarpeeksi hyvin, että kestävä käyttökoiran rakenne edistää koiran kokonaisvaltaista terveyttä ja käytettävyyttä sekä nostaa sen käyttöikä -käyttölinja: puutteita kulmauksissa sekä selän ja sään rakenteessa -näyttelylinja: takaosan ylikulmutuneisuutta sekä löysiä kintereitä -pitkäkarvaisilla etuosissa puutteita -koko populaatiossa kooltaan suuria ja myös liian raskaita koiria

Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> – jokin rakennearvio mukaan PEVISA-ehdoin: -AD-kokeen suorittaminen kertoisi kestävästä, käyttökoiralle soveltuvasta rakenteesta - D-tai SPL- Jalostustarkastusten rakenteen kuvaaminen mittaamisineen antaa yksityiskohtaista informaatiota rakenteesta -näyttelyarvosana FCI:n alaisesta tai erikoisnäyttelystä/SPL-näyttelystä 	<ul style="list-style-type: none"> -kiinnitetään liikaa huomiota kokonaisuuden kannalta toissijaisiin yksityiskohtiin -käyttölinja: rakenteeseen kiinnitetään ylipäätään liian vähän huomiota -näyttelylinja: rakennetta jalostetaan äärimmäisemmäksi -pitkäkarvaiset: rakenne jää toissijaiseksi ja turkkia aletaan korostaa liikaa

Yleistä

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> – rodun suosio takaa rotujärjestölle hyvät resurssit – rotujärjestön erittäin laadukas koulutus-, omakoe- ja näyttelyjärjestelmä; koulutusohjaajat, maalimiehet, tuomarit ja kasvattajat ovat kaikki tukemassa rodunomaista jalostustyötä – rotu on suosittu niin harrastajien kuin työkoiria tarvitsevien keskuudessa – erittäin sitoutunut ja laaja harrastajakunta 	<ul style="list-style-type: none"> – vastakkainasettelu käyttölinjan ja näyttelylinjan välillä vaikeuttaa päätöksentekoa ja aiheuttaa kompromissiratkaisuja, joihin kummankaan linjan harrastajat eivät ole tyytyväisiä – rodun suosion aiheuttama kaupallinen kasvatustoiminta, minkä seurauksena teetetään paljon pentueita ilman mitään jalostuksellisia tavoitteita – maalimiesten puuttuminen joiltakin alueilta ja siten rodunomaisen harrastamisen vaikeutuminen tällaisilla alueilla
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> – SPL:n koulutus- ja omakoejärjestelmän entistä vahvempi käyttö jalostuksen tukena – laajan jäsenistön kykyjen ja vahvuuksien entistä parempi hyödyntäminen rodun parhaaksi – valistuksella ja tiedottamisella pennunostajat saadaan välttämään pentutehtailun tukemista 	<ul style="list-style-type: none"> – käyttöominaisuuksien ja terveyden huonontuessa rotu voi menettää asemiaan harrastus- ja työkoiramarkkinoilla – rodun emämaan päätökset ja suuntaukset vaikuttavat jalostukseen suuresti Suomessakin, ja vaikutusmahdollisuudet emämaan tapahtumiin ovat olemattomat -vääristyneen eläinaktiivisuuden lisääntyminen ja käyttökoirien jalostamisen sekä koko käyttökoiraharrastuksen kyseenalaistaminen

Varautuminen ongelmiin

Rotujärjestön on huolehdittava siitä, että luonne- ja käyttöominaisuuksien, kokonaisvaltaisen terveyden, oikeanlaisen rakenteen ja perinnöllisen monimuotoisuuden vaaliminen saadaan tärkeäksi osaksi kaikkien kasvattajien jalostuspäätöksiä. Tähän voidaan vaikuttaa jakamalla tietoa ja valistamalla kasvattajia rodun haasteista, sekä tietenkin asettamalla pakolliset jalostuksen reunaehdot PEVISA-ohjelmaan.

Rotujärjestön on entistä paremmin varauduttava yhteiskunnan taholta tulevaan negatiiviseen suhtautumiseen suojelukoulutusta sekä yleisesti käyttökoirakoulutusta kohtaan, ja huolehdittava siitä, että oikea tieto tavoittaa yhteiskunnan päätöksentekijät. Tämä tarkoittaa myös sitä, että rotujärjestön ja sen jäsenistön on varauduttava paremmin käyttökoirajalostusta ja -harrastusta kohtaan vihamielisesti suhtautuvaan ja vääristelevään informaatiovaikuttamiseen.

Rotujärjestön on toimittava kokoavana ja yhdistävänä tekijänä myös vaikeina aikoina ja sen on löydettävä keinot saada koko harrastajakunta sitoutumaan entistä voimakkaammin yhteiseen päämäärään, eli siihen, että Suomessa voidaan nyt ja tulevaisuudessa kasvattaa rodunomaisia, henkisesti sekä fyysisesti terveitä ja vahvoja saksanpaimenkoiria, jotka kykenevät täyttämään tehtävänsä niin toimivina työ- ja harrastuskoirina kuin koko perheen tukena ja turvana.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Jalostusohjelman tavoitteisiin päästäkseen rotujärjestö tekee vuosittain päivitetyn toimintasuunnitelman, jonka edustajainkokous hyväksyy. Jalostustoimikunta huolehtii toimintasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja tuottaa asian tiimoilta vuosittain mm. yhteenvetoja, artikkeleita ja tilastoja, jotka tulevat myös jäsenistön luettaviksi.

Joka vuosi

Rotujärjestö järjestää vuosittain SPL-kasvattajapäivät, SPL-maalimies- ja SPL-koulutusohjaajakoulutusta, jalostusurospäivät sekä kaikille rodunharrastajille suunnattuja koulutusleirejä ja -päiviä. Aina tarpeen mukaan rotujärjestö järjestää SPL-kasvattajakoulutuksen sekä koe- ja ulkomuototuomarikoulutusta jäsenistölleen.

Rotujärjestön verkkosivuja osoitteessa www.spl.fi pidetään yllä, päivitetään sekä kehitetään.

Rotujärjestön omassa Saksanpaimenkoira-lehtijulkaisussa sekä verkkosivuilla julkaistaan vuosittain jalostukseen liittyviä tilastoja sekä jalostusaiheisia kasvattajille ja koko jäsenistölle suunnattuja artikkeleita.

Vuosi 2023

Vuonna 2023 rotujärjestö valmistautuu uudistetun vuosille 2024–2028 käyttöön tulevan PEVISA-ohjelman käyttöönottoon sekä päivittää SPL-jalostustarkastuksen ohjeet ja säännöt. Lisäksi SPL-arviointikaavake päivitetään ja SPL-arviointeihin arvioijiksi hyväksytyt SPL-maalimiehet jatkokoulutetaan liittyen kaavakkeeseen tehtäviin päivityksiin.

Erilaisista saksanpaimenkoirille suoritetuista terveystutkimuksista saadut tiedot kootaan ja analysoidaan.

Vuodet 2024–2028

Rotujärjestö seuraa uuden PEVISA-ohjelman toteutumista ja tekee siihen tarvittaessa toimenpiteitä ja muutosesityksiä.

Vuodet 2026–2027

Päivitetään jalostuksen tavoiteohjelma vuosille 2029–2033.

7. Liitteet

7.1 Liite x1 Rekisteröinnit vuosina 2010-9/2022

Liite x1. Koiranetin vuositilasto 2010–2022, rekisteröinnit (lainattu 24.9.2022).

Vuositilasto - rekisteröinnit

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Pennut (kotimaiset)	1033	1434	1447	1449	1386	1485	1410	1546	1465	1456	1762	1691	1772
Tuonnit	53	68	77	73	65	60	67	82	87	86	92	79	98
Rekisteröinnit yht.	1086	1502	1524	1522	1451	1545	1477	1628	1552	1542	1854	1770	1870
Pentueet	163	236	247	249	240	247	237	258	255	253	292	285	297
Pentuekoko	6,3	6,1	5,9	5,8	5,8	6,0	5,9	6,0	5,7	5,8	6,0	5,9	6,0
Kasvattajat	100	141	145	147	152	153	147	156	155	162	179	183	173
jalostukseen käytetyt eri urokset													
- kaikki	95	117	131	143	136	142	134	152	151	166	166	154	161
- kotimaiset	60	68	84	100	93	91	86	93	96	90	97	77	86
- tuonnit	22	39	30	19	23	26	27	30	28	37	36	38	45
- ulkomaiset	13	10	17	24	20	25	21	29	27	39	33	39	30
-													
keskimääräinen jalostuskäytön ikä	5 v 2 kk	4 v 8 kk	4 v 7 kk	4 v 6 kk	4 v 4 kk	4 v 5 kk	4 v 7 kk	4 v 7 kk	4 v 3 kk	4 v 7 kk	4 v 5 kk	4 v 1 kk	4 v 2 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut													
- kaikki	163	229	236	240	234	241	229	250	245	247	281	276	290
- kotimaiset	135	200	210	206	198	202	195	207	194	205	214	216	239
- tuonnit	28	29	26	34	36	39	34	43	51	42	67	60	51
-													
keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 2 kk	4 v 1 kk	4 v 2 kk	3 v 11 kk	3 v 11 kk	4 v 1 kk	3 v 10 kk	3 v 10 kk	3 v 11 kk	3 v 11 kk	3 v 10 kk	3 v 11 kk	4 v 1 kk
Isoisät	172	217	226	237	235	247	236	259	260	255	285	285	296
Isoäidit	213	274	289	290	302	310	301	323	328	350	375	362	380
Sukusiitosprosentti	0,99 %	1,25 %	1,39 %	1,44 %	0,98 %	1,35 %	0,93 %	0,97 %	1,31 %	0,88 %	1,01 %	1,03 %	1,26 %

7.2 Liite x2. Koiranetin vuositilasto 2010–2022, jalostuspohja (lainattu 24.9.2022).

Vuositilasto - jalostuspohja

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Per vuosi													
- pentueet	163	236	247	249	240	247	237	258	255	253	292	285	297
- jalostukseen käytetyt eri urokset	95	117	131	143	136	142	134	152	151	166	166	154	161
- jalostukseen käytetyt eri nartut	163	229	236	240	234	241	229	250	245	247	281	276	290
- isät/emät	0,58	0,51	0,56	0,60	0,58	0,59	0,59	0,61	0,62	0,67	0,59	0,56	0,56
- tehollinen populaatio	175 (54%))	231 (49%))	248 (50%))	261 (52%))	252 (52%))	261 (53%))	247 (52%))	274 (53%))	271 (53%))	283 (56%))	304 (52%))	291 (51%))	305 (51%))
- uroksista käytetty jalostukseen	0%	1%	3%	2%	6%	5%	6%	7%	5%	6%	6%	6%	6%
- nartuista käytetty jalostukseen	1%	1%	3%	9%	12%	14%	18%	17%	16%	16%	18%	14%	16%
Per sukupolvi (4 vuotta)													
- pentueet	895	972	983	973	982	997	1003	1058	1085	1127	1168	1224	1260
- jalostukseen käytetyt eri urokset	316	347	362	365	380	399	415	439	446	461	463	448	466
- jalostukseen käytetyt eri nartut	604	655	665	649	682	696	718	750	766	800	837	873	888
- isät/emät	0,52	0,53	0,54	0,56	0,56	0,57	0,58	0,59	0,58	0,58	0,55	0,51	0,52

- tehollinen populaatio	618 (35%)	674 (35%)	693 (35%)	687 (35%)	719 (37%)	744 (37%)	770 (38%)	809 (38%)	824 (38%)	857 (38%)	879 (38%)	884 (36%)	909 (36%)
- uroksista käytetty jalostukseen	2%	3%	4%	5%	6%	6%	6%	6%	6%	6%	6%	7%	6%
- nartuista käytetty jalostukseen	4%	6%	10%	13%	16%	17%	17%	17%	16%	16%	16%	15%	16%

7.3 Liite r1 Saksanpaimenkoiran rotumääritelmä

Suomen Kennelliitto-
Finska Kennelklubben ry

Ryhmä: 1
FCI:n numero: 166
Hyväksytty: FCI 23.12.2010
SKL-FKK 11.1.2011

**SAKSANPAIMENKOIRA
(DEUTSCHER SCHÄFERHUND)
Alkuperämaa: Saksa**

Normaali karvapeite

Pitkä karvapeite

KÄYTTÖTARKOITUS:
FCI:N LUOKITUS:

Monipuolinen käyttö- paimen- ja palveluskoira.
Ryhmä 1 lammas- ja karjakoirat (paitsi sveitsinpaimenkoirat)
Alaryhmä 1 lammaskoirat
Käyttökoetulos vaaditaan

LYHYT HISTORIALLINEN KATSAUS: Verein für Deutsche Schäferhunde (SV), joka on Verband für das Deutsche Hundewesenin (VDH:n) jäsen, on rodun perustajayhdistyksenä vastuullinen saksanpaimenkoiran rotumääritelmästä. Rotumääritelmä laadittiin yhdistyksen ensimmäisessä jäsenkokouksessa Frankfurt am Mainissa 20. syyskuuta 1899 A. Meyerin ja von Stephenitzin ehdotuksen mukaisesti. Sitä täydennettiin 6. jäsenkokouksessa 28.7.1901, 23. jäsenkokouksessa Kölnissä 17.9.1909, johtokunnan ja valtuuston kokouksessa Wiesbadenissa 5.9.1930 ja jalostustoimikunnan ja johtokunnan kokouksessa 25.3.1961. Edelleen

sitä käsiteltiin Saksanpaimenkoirayhdistysten Maailman Unionissa (WUSV), ja se hyväksyttiin WUSV:n kokouksessa 30.8.1976, edelleen sitä käsiteltiin ja se hyväksyttiin johtokunnan ja valtuuston kokouksessa 23.–24.3.1991. Seuraavan kerran rotumääritelmää muutettiin 25.5.1997, 31.5–1.6.2008 ja 6.-7.6.2009.

Saksanpaimenkoirien suunnitelmallinen jalostus aloitettiin yhdistyksen perustamisen jälkeen vuonna 1899. Rotu on jalostettu tuon aikaisista keski- ja eteläsaksalaisista paimenkoirakoiratyypeistä päämääränä luoda palveluskoira, jolla on edellytykset vaativiin suorituksiin. Tämän päämäärän saavuttamiseksi laadittiin rotumääritelmä, joka määrittää saksanpaimenkoiran ruumiinrakenteen, olemuksen ja luonteenominaisuudet.

YLEISVAIKUTELMA: Saksanpaimenkoira on keskikokoinen, hieman pitkänomainen, voimakas ja lihaksikas. Sen luusto on kuiva ja rakenne kiinteä.

TÄRKEITÄ MITTASUHEITA: Urosten säkäkorkeus on 60–65 cm ja narttujen 55–60 cm. Rungon pituus on n. 10–17 % säkäkorkeutta suurempi.

LUONNE / KÄYTTÄYTYMINEN: Saksanpaimenkoiran tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, vahvahermoinen, itsevarma, hyvin avoin, säyseä (paitsi ärsytettynä), tarkkaavainen ja ohjattavissa oleva. Sillä täytyy olla luontaiset vietit, hyvä stressinsietokyky sekä itsevarmuutta, mitä seura-, vahti-, suojele-, palvelus- ja paimenkoiralta edellytetään.

PÄÄ

Pää on kiilamainen ja sen tulee olla suhteessa rungon kokoon (pituus n. 40 % säkäkorkeudesta), eikä se saa olla liian karkea tai liian pitkänomainen. Pään tulee olla yleisvaikutelmaltaan kuiva ja korvien välistä kohtuullisen leveä. Otsa on edestä ja sivulta katsoen vain hieman kaareutuva, otsauurretta ei ole tai se on vain heikosti havaittavissa. Kallo-osa on n. 50 % pään koko pituudesta. Kallo-osan leveyden pitää likimain vastata sen pituutta. Kallo kaventuu (ylhäältä katsottuna) korvista kirsua kohti tasaisesti. Se liittyy loivasti viiston, mutta ei jyrkän otsapenkereen kautta kiilamaiseen kuono-osaan. Ylä- ja alaleuka ovat voimakkaasti kehittyneet. Kuononselkä suora, koveruus tai kuperuus ei ole toivottavaa. Huulet ovat tiiviit, hyvin sulkeutuvat ja väriltään tummat.

Kirsu: Ehdottomasti musta.

Leuat/Hampaat/purenta: Hampaisto on voimakas, terve ja täydellinen (42 hammasta). Saksanpaimenkoiralla on leikkaava purenta, ts. etuhampaat koskettavat toisiaan leikkaavasti, jolloin yläleuan etuhampaat kohtaavat tiiviisti alaleuan etuhampaat.

Ala-, ylä- ja tasapurenta ovat virheitä samoin kuin suuret hampaiden välit. Virheeksi luetaan myös se, että etuhampaat ovat suorassa linjassa. Leukaluiden tulee olla voimakkaasti kehittyneet, jotta hampaat voivat kiinnittyä syväälle ja tukevasti.

Silmät: Keskikokoiset, mantelinmuotoiset, hieman vinoasentoiset, eivät ulkonevat. Silmien värin tulee olla mahdollisimman tumma. Vaaleat, pistäväkatseiset silmät eivät ole toivottavat, koska ne häiritsevät koiran ilmettä.

Korvat: Saksanpaimenkoiran korvat ovat pystyt, keskikokoiset, yhdensuuntaiset (eivät sisäänpäin taipuneet) ja teräväkärkiset. Ulkokorva on eteenpäin suuntautunut. Kärjestään taittuneet tai luppakorvat ovat virheellisiä. Liikkeessä tai levossa taaksepäin päänmyötäisesti taipuneet korvat eivät ole virhe.

KAULA: Kaulan tulee olla voimakas ja lihaksikas ilman löysää kaulanahkaa. Kaula on vaakatasoon nähden noin 45°:n kulmassa.

RUNKO: Kaulan tyvestä alkava ylälinja kulkee korkean ja pitkän sään ja suoran selän kautta hieman laskevaan lantioon asti katkeamatta. Selkä on kohtalaisen pitkä, kiinteä, voimakas ja lihaksikas. Lanne on leveä, lyhyt, voimakas ja lihaksikas. Lantion tulee olla pitkä ja hieman laskeva (n.23°) ja se liittyy ylälinjan katkeamattomana jatkeena hännäntyveen.

Rintakehä: Kohtuullisen leveä, alarinta on mahdollisimman pitkä ja selvästi havaittava. Rinnansyvyuden tulee olla noin 45–48 % säkäkorkeudesta.

Kylkiluiden tulee olla kohtuullisen kaareutuneet. Tynnyrimäinen ja litteä rintakehä ovat yhtä virheelliset.

HÄNTÄ: Ulottuu vähintään kintereeseen, mutta ei kuitenkaan yli väliljalan puoli-välin. Häntä on alapuolelta hieman pitempikarvainen kuin yläpuolelta ja loivalla kaarella. Koiran innostuessa ja liikkeessä häntä kohoaa ylittämättä kuitenkaan vaakatasoa. Hännän kirurginen korjaaminen on kielletty.

RAAJAT

ETURAAJAT: Kaikilta suunnilta katsottuina suorat ja edestä katsottuina ehdottoman yhdensuuntaiset.

Lavat ja olkavarret: Yhtä pitkät ja keskivahva lihaksisto kiinnittää ne runkoon. Lavan ja olkavarren välinen ihanteellinen kulmaus on 90°, käytännössä hyväksytään 110°:seen saakka.

Kyynärpäät: Eivät saa olla seistessä eivätkä liikkeessä ulkonevat, eivät myöskään sisäänpäin kääntyneet.

Kyynärvarret: Kuivat ja lihaksikkaat; kaikilta suunnilta katsottuina suorat ja koiran seistessä keskenään täysin yhdensuuntaiset.

Välikämmenet: Pituudeltaan noin 1/3 kyynärvarresta ja tähän nähden n. 20–22°:n kulmassa. Liian painunut välikämmen (yli 22°) kuin myös liian pysty välikämmen (alle 20°) heikentävät koiran käyttökelpoisuutta, erityisesti kestävyyttä.

Etukäpälät: Pyöreähköt, tiiviit ja kaareutuneet. Päkiät ovat kovat, mutta eivät halkeilleet. Kynnet ovat vahvat ja tummat.

TAKARAAJAT: Takaraajojen asento on hieman taaksevetäytynyt ja ne ovat takaa katsottuina keskenään yhdensuuntaiset. Reisi ja sääri ovat lähes yhtä pitkät ja muodostavat noin 120°:n kulman. Reisi on voimakas ja vahvalihaksinen.

Kintereet: Voimakkaasti kehittyneet ja tiiviit. Väliljalka on pystysuora.

Takakäpälät: Tiiviit, hieman kaareutuneet. Päkiät kovat ja tummat. Kynnet voimakkaat, kaarevat ja myös tummat.

LIIKKEET: Saksanpaimenkoira on ravaaja. Raajojen tulee olla niin pitkät ja siten kulmautuneet, että koira ilman mainittavaa selkälinjan muutosta voi työntää takaraajansa rungon alle ja yltää eturaajallaan saman verran eteenpäin. Vähäininkin takaraajojen ylikulmautuminen vähentää koiran kiinteyttä, kestävyttä ja siten käyttökelpoisuutta. Kun mittasuhteet ja kulmaukset ovat oikeat saavutetaan matala, maatavoittava liikunta, joka antaa vaikutelman vaivattomasta etenemisestä. Tasaisessa ja rauhallisessa ravissa pään painuessa ja hännän hieman kohotessa muodostuu korvan kärjestä niskan ja selän kautta hännänpäähän pehmeästi kaartuva, rikkoutumaton selkälinja.

NAHKA: Pinnanmyötäinen (irtonaisesti) muodostamatta kuitenkaan poimuja.

KARVAPEITE

Karvanlaatu

Saksanpaimenkoiralla on kaksi karvanlaatumuunnosta: normaalikarvainen ja pitkäkarvainen, joissa molemmissa on pohjavilla.

Normaalikarvainen:

Peitinkarvan tulee olla mahdollisimman tiheä, suoraja karhea ja tiiviisti pinnan-myötäinen. Päässä, myös korvien sisäpuolella, raajojen etusivuilla, käpälissä ja varpaissa karva on lyhyttä. Kaulassa karva on pitempää ja tuuheampaa. Raajojen takaosissa karva on pitempää ranteeseen ja kintereeseen saakka muodostaen reisien takaosaan kohtuulliset housut.

Pitkäkarvainen:

Peitinkarvan tulee olla pitkää, pehmeää, eikä tiiviisti pinnanmyötäistä. Korvissa ja raajoissa on hapsut, tuuheat housut ja häntä. Hännän alapuolella on hapsutusta. Päässä, myös korvien sisäpuolella, raajojen etusivuilla, käpälissä ja varpaissa karva

on lyhyttä, jonkin verran pitempää ja runsaampaa kaulassa muodostaen lähes kauluksen. Raajojen takaosissa karva on pitempää ranteeseen ja kintereeseen saakka muodostaen reisien takaosaan selvät housut.

VÄRI: Musta punaruskein tai ruskein merkein tai merkein, joiden väri voi vaihdella keltaisesta vaaleanharmaaseen. Yksivärinen musta; harmaa tummemmin sävytyksin, musta mantteli ja maski. Vähäiset, pienet valkoiset merkit rinnassa tai erittäin vaaleat raajojen sisäsivut sallitaan, mutta ne eivät ole toivottavia. Kirsun tulee olla kaikissa värisävyissä musta. Heikkopigmenttisiksi luokitellaan koirat, joilla on puutteellinen maski, kellertävät tai pistävän vaaleat silmät, vaaleat tai lähes valkoiset merkit rinnassa tai raajojen sisäsiivuilla, samoin kuin ne, joilla on vaaleat kynnet ja punainen hännänpää. Pohjavilla on vaaleanharmaansävyinen. Valkoinen väri ei ole hyväksyttävä.

KOKO JA PAINO

Urokset: säkäkorkeus 60–65 cm, paino 30–40 kg. **Nartut:** säkäkorkeus 55–60 cm, paino 22–32 kg.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat rotumääritelmästä luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

VAKAVAT VIRHEET: Kaikki käyttötarkoitukseen soveltuvuutta heikentävät poikkeamat edellä mainituista rotupiirteistä.

- **Korvat:** Liian alas sivuille kiinnittyneet, kärjistään taittuneet, haja-asentoiset tai pehmeät korvat.
- Huomattavat pigmenttipuutokset.
- Pehmeä tai löysä yleisvaikutelma.
- **Hampaat:** Kaikki poikkeamat leikkaavasta purennasta ja hammaspuutokset, paitsi ne, jotka on mainittu hylkäävissä virheissä.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Arkuus, vihaisuus ja pureminen.
- Vakava lonkkavika.
- Vakavat korva- ja häntävirheet.
- Epämuodostumat.
- Hammaspuutokset:
 - yhden P3:n ja jonkin muun hampaan puutos
 - yhden kulmahampaan puutos
 - yhden P4:n puutos tai
 - yhden M1:n tai M2:n tai yhteensä kolmen tai useamman hampaan puutos.
- Purentavirheet:
 - 2 mm:n tai sitäkin suurempi yläpurenta
 - alapurenta
 - tasapurenta koko etuhampaiden alueella.
- Sallitun säkäkorkeuden ylittäminen tai alittaminen yli 1 cm:llä.
- Albinismi.
- Valkoinen väri (vaikka koiralla olisi tummat silmät ja kynnet).
- Pitkä suora karvapeite ilman pohjavillaa.
- Pitkäkarvaisuus (pitkä, pehmeä peitinkarva ilman pohjavillaa, jakausta keskellä selkää, hapsut korvissa, raajoissa ja hännässä).

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

7.4 Liite y3 SPL-rodunomainen jalostuskoe; ohje ja lomake

SAKSANPAIMENKOIRALIITTO RY. SPL-RODUNOMAINEN JALOSTUSKOE

HYVÄKSYTTY HALLITUKSEN KOKOUKSESSA 15.9.2022

Yleistä

SPL-rodunomaisen jalostuskokeen tarkoituksena on tietoa keräämällä ja julkaisemalla tukea Saksanpaimenkoiran suunnitelmallista jalostusta.

SPL-rodunomainen jalostuskoe => SPL-koe => SPL:n, osana saksanpaimenkoirien maailman unionia (WUSV), nimeämä saksanpaimenkoirien rodunomainen koe, jossa noudatetaan kulloinkin voimassa SPL ja/tai WUSV:n hyväksymää koeohjetta ja sääntöä.

SPL-rodunomaisen jalostuskokeeseen osallistuvasta koirasta SPL- tuomari kirjaa koesuorituksen lisäksi lisäinformaatiota erilliselle lomakkeelle, joka tallennetaan sähköisenä Saksanpaimenkoiraliiton omaan tietokantaan (SPL-jalostusnettiin). SV-tuomarin arvostelema kokeita ei tallenneta jalostusnettiin. Koekirja ja luokansiirto voimassa olevan koeohjeen mukaisesti.

SPL-rodunomaisen jalostuskokeen lisäinformaatio lomaketta aletaan käyttämään 2023 koe kaudella

Saksanpaimenkoiraliitto ylläpitää tietokantaa kokeen tehneistä koirista ja säilyttää arvostelut. Arvostelut ovat julkisia, liiton nettisivuilla <http://spl.fi/jalostusnetti>

SPL-rodunomaisessa jalostuskokeessa (SPL-koe) noudatetaan Suomen Kennelliiton (SKL) yleistä jääviyssääntöä. <https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/yleinen-jaaviyssaanto-koskien-nayttelyita-kokeita-ja-kilpailuja>

Mikäli koira käyttäytyy luokse päästävydessä tai kokeen aikana aggressiivisesti/puree/hyökkää ihmisiä tai muita koiria kohtaan, koe keskeytetään. Lomakkeeseen kirjataan syy keskeytykselle ja asia ilmoitetaan Kennelliiton ja Palveluskoiraliiton ohjeiden mukaisesti.

<https://www.virkku.net/index.cfm?template=dynamic.cfm&sivuld=2>

- koiran tulee olla rekisteröity FCI:n tai Wusv:n tunnustamassa koirarekisterissä.
- Koira pitää olla rokotettu voimassa olevan rokotusohjelman mukaisesti.

<https://www.kennelliitto.fi/koiran-omistaminen/koiran-rokotusmaaraykset>

- Koira pitää olla tunnistusmerkitty. Tunnistusmerkinnän tarkastamisessa noudatetaan Suomen Kennelliiton (SKL) ohjetta tunnistusmerkinnän tarkastamisesta. <https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/tunnistusmerkinnan-tarkastus-112016-alkaen>

Kaikkien koirien tunnistusmerkintä tarkastetaan. Tuomari omalla allekirjoituksellaan varmistaa lomakkeeseen koiran identifioinnin.

- Sairas koira ei voi osallistua. Tarkastuksessa noudatetaan SKL:n antidopingsääntöä. <https://www.kennelliitto.fi/koiraharrastukset/antidoping>
- Juoksuinen narttu voi osallistua, koira suorittaa osuutensa viimeisenä.

- Kantava tai synnyttänyt narttu ei voi osallistua arviointiin mikäli synnytykseen on aikaa vähemmän kuin 30vrk tai synnytyksestä on kulunut alle 75 vrk.

SPL-rodunomaisen jalostuskokeen ja siihen liittyvien ohjeiden tai määräysten hyväksymisestä ja muuttamisesta päättää jalostustoimikunnan esityksestä Saksanpaimenkoiraliitto ry:n hallitus.

Arvosanat: M=puutteellinen, B= tyydyttävä, G=hyvä, SG=erittäin hyvä, V=erinomainen

Avaavat ominaisuus arvosanat A-osaan

Voimakkuus:

5 V: Koira haistelee kaikissa olosuhteissa ja suorituksen osissa erittäin voimakkaasti. Työskentelyn voimakkuus vahvistuu mahdollisissa ongelmatilanteissa.

4 SG: Koira haistelee kaikissa olosuhteisessa ja suorituksen osissa voimakkaasti tai vielä voimakkaasti. Työskentelyn voimakkuus ei heikkene mahdollisissa ongelmatilanteissa.

3 G: Koira haistelee valtaosin voimakkaasti tai vielä voimakkaasti. Työskentelyn voimakkuus voi vaihdella eri vaiheissa suoritusta tai heiketä hieman mahdollisissa ongelmatilanteissa.

2 B: Koiran tulee haistella voimakkaammin, sekä ratkaista mahdolliset ongelmat käyttämällä hajuaistiaan.

1M: Koira ei juuri käytä nenäänsä, vaan ainoastaan seuraa jälkeä.

0 NG: Koira ei pysty selvittämään jälkeä normaaleissa olosuhteissa. Keskeytettävä.

Keskittyneisyys

5 V: Koira työskentelee kaikissa olosuhteissa erittäin keskittyneesti. Mahdolliset ulkopuoliset häiriöt, olosuhteiden muutokset tai mahdolliset ongelmatilanteet eivät vaikuta keskittymiseen (ainakaan) heikentävästi.

4 SG: Koira työskentelee keskittyneesti tai vielä keskittyneesti. Mahdolliset ulkopuoliset häiriöt, olosuhteiden muutokset tai ongelmatilanteet voivat vaikuttaa keskittymiseen hetkellisesti hieman.

3 G: Koira työskentelee valtaosin keskittyneesti tai vielä keskittyneesti. Mahdolliset ulkopuoliset häiriöt vaikuttavat koiran keskittymiseen, mutta koira pystyy keskittymään uudelleen työskentelyyn.

2 B: Koiran tulee työskennellä kokonaisuudessaan oleellisesti keskittyneemmin ja/tai ajoittain selvästi keskittyneemmin. Koira kuitenkin pystyy seuraamaan jälkeä.

1 M: Koiran tulee työkennellä kokonaisuudessaan oleellisesti keskittyneemmin ja/tai ajoittain selvästi keskittyneemmin. Koira kuitenkin pystyy seuraamaan jälkeä.

0 NG: Koira ei pysty selvittämään jälkeä normaaleissa olosuhteissa. Keskeytettävä.

Varmuus

5 V: Koira työskentelee kaikissa olosuhteissa erittäin itsevarmasti ja itsenäisesti. Olosuhteiden muutokset tai mahdolliset virheet työskentelyssä eivät vaikuta koiran itsevarmuuteen tai työskentelyyn (ainakaan heikentävästi). Esineilmaisu/ottaminen on erittäin varmaa, eikä ohjaajan lähestyminen vaikuta koiraan (ainakaan heikentävästi). Koira on varma ja rauhallinen esineillä loppuun asti, tai luovuttaa esineen varmasti.

4 SG: Koira työskentelee kaikissa olosuhteissa itsevarmasti tai vielä itsevarmasti. Työskentely on itsenäistä tai vielä itsenäistä. Olosuhteiden muutokset tai mahdolliset virheet työskentelyssä voivat vaikuttaa koiran itsevarmuuteen tai itsenäiseen työskentelyyn hetkellisesti. Esineilmaisu/ottaminen on varmaa tai vielä varmaa, eikä ohjaajan lähestyminen vaikuta koiraan/luovuttaa esineen varmasti tai vielä varmasti. Koira on esineillä varma tai vielä varma, sekä rauhallinen tai vielä rauhallinen esineillä.

3 G: Koira työskentelee valtaosin itsevarmasti tai vielä itsevarmasti. Työskentely on itsenäistä tai vielä itsenäistä (koira voi ajoittain turvautua ohjaajan tukeen). Olosuhteiden muutokset tai mahdolliset virheet työskentelyssä voivat vaikuttaa koiran itsevarmuuteen tai itsenäiseen työskentelyyn, mutta koira pystyy (mahdollisesti ohjaajan pienellä avulla) palautumaan varmaan ja itsevarmaan työskentelyyn. Esineilmaisu/ottaminen tulee olla varmempaa, ohjaajan lähestyminen voi vaikuttaa koiraan/tulee luovuttaa esineen varmemmin. Koira on esineillä varma tai vielä varma, sekä rauhallinen tai vielä rauhallinen esineillä. Koira ei kuitenkaan kuormitu olosuhteista, ohjaajasta tai lopeta työskentelyään

2 B: Koira tulee työkennellä selvästi itsevarmemmin. Koira ei työskentele täysin itsenäisesti. Olosuhteiden muutokset tai mahdolliset virheet työskentelyssä vaikuttavat selvästi koiran itsevarmuuteen tai itsenäiseen työskentelyyn, mutta koira pystyy (mahdollisesti ohjaajan avulla) vielä työskentelemään. Esineilmaisu/ottaminen tulee olla varmempaa, ohjaajan lähestyminen voi vaikuttaa koiraan/tulee luovuttaa esineen varmemmin. Koira on/voi olla esineillä levoton. Koira ilmentää hienoista kuormittumista olosuhteista, ohjaajasta tai ajoittain lopettaa työskentelynsä.

1 M: Koira tarvitsee ohjaajan tukea pystyäkseen työskentelemään tai keskeyttää työskentelynsä toistuvasti. Koira kuormittuu olosuhteista tai ohjaajasta.

0 NG: Koira on selvästi kuormittunut tai passivoituu. Keskeytettävä.

Avaavat ominaisuus arvosanat B-osaan

Vietti

5 V: Koira työskentelee erittäin energisesti ja päämäärätietoisesti (kaikissa vaiheissa).

4 SG: Koira työskentelee energisesti tai vielä energisesti ja päämäärätietoisesti tai vielä energisesti (kaikissa vaiheissa).

3 G: Koira tulee työskennellä energisemmin ja/tai päämäärätietoisemmin kokonaisuudessaan tai jossakin osavaiheissa. Koira joutuu hakemaan hyppyä/kiipeämistä esteillä

2 B: Koiran tulee työskennellä selvästi energisemmin ja/tai määrätietoisemmin kokonaisuudessaan tai jossakin osavaiheissa. Koira joutuu selvästi hakemaan hyppyä/kiipeämistä esteillä.

1 M: Koiran työskentely on halutonta, voimatonta ja/tai alisteista. Koira kuitenkin suoriutuu teknisestä suorituksesta, eikä ole esimerkiksi selvästi kuormittunut. Koiran energiataso ei riitä tai riittää juuri ja juuri hyppöjen ja kiipeämisten suorittamiseen.

0 MG: Koira ei suorita. Osasuoritus tai suoritus keskeytettävä.

Keskittyneisyys

5 V: Koira työskentelee kaikissa vaiheissa erittäin keskittyneesti ohjaajalleen. Mahdolliset ulkopuoliset häiriöt eivät vaikuta koiran keskittymiseen (ainakaan) heikentävästi. Koira on jäävien liikkeiden ja tauotusten aikana rauhallinen ja keskittynyt ohjaajaan. Koira odottaa rauhallisesti ja ohjaajaan keskittyneenä luoksetulokäskyä ja/tai noutokäskyä. Koira ei törmää ohjaajaan luoksetuloissa ja/tai noudoissa, vaan pysähtyy nopeastakin vauhdista täsmällisesti lähelle ohjaajaa. Koira ylittää esteet puhtaasti (ei hyppää estettä päin) ja ottaa noutokapulan erittäin suoraan/päämäärätietoisesti suuhun.

4 SG: Koira työskentelee kaikissa vaiheissa keskittyneesti tai vielä keskittyneesti ohjaajalleen. Mahdolliset ulkopuoliset häiriöt voivat vaikuttaa hieman koiran keskittymiseen. Koira on jäävien liikkeiden ja tauotusten aikana keskittynyt tai vielä keskittynyt ohjaajaan ja rauhallinen tai vielä rauhallinen. Koira odottaa vielä rauhallisesti vielä ohjaajaan keskittyneenä luoksetulokäskyä ja/tai noutokäskyä. Koira voi kevyesti törmätä ohjaajan luoksetuloissa ja/tai noudoissa, jääden lähelle ohjaajaa. Koira ylittää esteet vielä puhtaasti (voi koskettaa kevyesti hyppyestettä/hypätä kevyesti päin A-estettä) ja ottaa noutokapulan vielä suoraan/päämäärätietoisesti suuhun.

3 G: Koira tulee työskennellä kaikissa vaiheissa tai jossain osavaiheissa keskittyneemmin ohjaajalleen. Mahdolliset ulkopuoliset häiriöt voivat vaikuttaa koiran keskittymiseen, mutta koira pystyy uudelleen keskittymään. Koiran tulee olla jäävien liikkeiden ja tauotusten aikana keskittyneempi ohjaajaan ja/tai rauhallisempi. Koiran tulee odottaa rauhallisemmin ja keskittyneemmin luoksetulokäskyä ja/tai noutokäskyä. Koira voi törmätä ohjaajaan luoksetuloissa ja/tai noudoissa. Koira ylittää esteet (voi koskettaa hyppyestettä/hypätä päin A-estettä) ja koiran tulee ottaa noutokapulan suurempaan/päämäärätietoisemmin suuhun.

2 B: Koira tulee työskennellä kaikissa vaiheissa tai jossain osavaiheissa selvästi keskittyneemmin ohjaajalleen. Mahdolliset ulkopuoliset häiriöt vaikuttavat selvästi koiran keskittymiseen, eikä koira ei pysty nopeasti häiriön jälkeen uudelleen keskittymään. Koiran

tulee olla jäävien liikkeiden ja tauotusten selvästi keskittyneempi (ohjaajaan) ja/tai selvästi rauhallisempi. Koiran tulee odottaa selvästi rauhallisemmin ja/tai ohjaajaan selvästi keskittyneemmin luoksetulokäskyä ja/tai noutokäskyä. Koira törmää voimakkaasti ohjaajan luoksetuloissa ja/tai noudoissa. Koira ylittää esteet (ponnistaa kevyesti hyppyesteestä/hypätä voimakkaasti päin A-estettä) ja koiran tulee ottaa noutokapulan selvästi suurempaan/päämäärätietoisemmin suuhun.

1 M: Koira on selvästi levoton ja/tai selvästi rauhaton kokonaisuudessaan tai osasuorituksissa. Mahdolliset ulkopuoliset häiriöt vaikuttavat selvästi koiran keskittymiseen, eikä koira oikein pysty häiriön jälkeen uudelleen keskittymään. Koira ei pysty pysymään paikoillaan ja/tai äänтелеe levottomasti jäävissä liikkeissä ja tauotusten aikana. Koira ei pysty olemaan rauhallinen ja /tai keskittymään ohjaajaan odottaessaan luoksetulokäskyä ja/tai noutokäskyä. Koira törmää erittäin voimakkaasti ohjaajan luoksetuloissa/noudoissa tai juoksee päämäärätiedottomasti ilman selkeää suuntaa. Koira hyppää päin estettä ja koiran ei saa noutokapulaa otettua suuhun (tönnii sitä esim. eteenpäin).

0 NG: Koira ei pysty keskittymään suoritukseen tai on voimakkaasti rauhaton/levoton/kuormittunut. Osasuoritus tai suoritus keskeytettävä.

Yhteistyö

5 V: Koira työskentelee iloisesti ja halukkaasti ohjaajalleen. Koira osoittaa positiivista käyttäytymistä kokonaisuudessaan ja erityisesti ohjaajan lähestyessä ja koiran tullessa ohjaajan luokse, koira todella haluaa tulla ohjaajan luokse. Noutoliikkeissä koira todella haluaa tuoda ja luovuttaa noutokapulan ohjaajalleen. Selvä erittäin positiivinen, erittäin harmoninen tunne koiran ja ohjaajan välillä.

4 SG: Koira työskentelee iloisesti ja vielä halukkaasti ohjaajalleen. Koira osoittaa vielä positiivista käyttäytymistä kokonaisuudessaan ja erityisesti ohjaajan lähestyessä ja koiran tullessa ohjaajan luokse, koira haluaa tulla ohjaajan luokse. Noutoliikkeissä koira osoittaa halua tuoda ja luovuttaa noutokapula ohjaajalle. Selvä positiivinen harmoninen tunne koiran ja ohjaajan välillä.

3 G: Koira työskentelee vielä iloisemmin ja/tai sen tulee työskennellä halukkaammin ohjaajalleen. Koira osoittaa neutraalia käyttäytymistä kokonaisuudessaan ohjaajan lähestyessä ja erityisesti koiran tullessa ohjaajan luokse (koira ei missään nimessä epäröi tulla ohjaajan luokse), sekä koiran luovuttaessa noutokapulaa (koira tuo ja luovuttaa noutokapulan epäröimättä ohjaajalle). Koiralla ja ohjaajalla on neutraali suhde ilman epäröintiä toisiaan kohtaan.

2 B: Koiran tulee työskennellä selvästi iloisemmin ja/tai sen tulee työskennellä selvästi halukkaammin ohjaajalleen. Koira osoittaa lievää sijaiskäyttäytymistä ja/tai hienoista epäröintiä ohjaajan lähestyessä ja erityisesti koiran tullessa ohjaajan luokse, sekä koiran tuodessa ja/tai luovuttaessa noutokapulaa. Koiran ja ohjaajan yhteistyössä on selvästi puutteita. Koira voi kuormittaa ja/tai haastaa ohjaajaa osasuorituksissa.

1 M: Koiran tulee kokonaisuudessaan työskennellä selvästi iloisemmin ja/tai sen tulee työskennellä selvästi halukkaammin ohjaajalleen. Koira osoittaa voimakasta sijaiskäyttäytymistä ja/tai selvää epäröintiä ohjaajan lähestyessä ja erityisesti koiran tullessa ohjaajan luokse, sekä koiran tuodessa ja/tai luovuttaessa noutokapulaa. Koira ei välitä ohjaajasta ja/tai ohjaajan tekemistä. Koira voi vältellä kontaktia ohjaajaan. Koira kuormittaa ja/tai haastaa ohjaajaa toistuvasti.

0 NG: Koira selvästi väistää ja/tai pelkää ohjaajaa. Koira kuormittaa ja/tai haastaa ohjaajaa voimakkaasti. Suoritus on keskeytettävä.

VIK arvosanat C-osasta: (viettiominaisuudet, itsevarmuus, kuormitettavuus)

0/ng = puutteellinen, 2/vh= olemassaoleva, 3/a= erinomainen hyvä, 4/a= erinomainen erittäinhyvä ja 5/a = kokonaisuudessaan erinomainen.

VIK arvosanojen avaus C-osaan

HYÖKKÄYSKÄYTTÄYTYMINEN

5: Ehdottoman määrätietoinen/nopea.

4: Hieman määrätietoisemmin/nopeammin.

3: Jarruttaa, menee kuitenkin määrätietoisesti kiinni.

1: Jarruttaa voimakkaasti, ei ota heti otetta, irtoaa mutta menee uudelleen kiinni.

0: Väistää, ei ota otetta, irtoaa eikä tartu uudelleen.

OTETYÖSKENTELEY

5: Ehdottoman voimakas, täysi (voi olla hieman vajaa), rauhallinen. Maalimiehen kuormitus ei vaikuta koiraan. tasapainoinen ylimenovaiheessa

4: Pitää olla hieman voimakkaampi, täydempi, tai rauhallisempi. Maalimiehen kuormitus ei vaikuta koiraan. pitää olla hieman tasapainoisempi ylimenovaiheessa.

3: Ote on voimaton, rauhaton tai vajaa. Maalimiehen kuormitus vaikuttaa koiran otetyöskentelyyn. Pitää olla tasapainoisempi ylimenovaiheessa tai ei esitä ylimenovaihetta.

1: Erittäin voimaton, rauhaton tai vajaa, irtoaa mutta tarttuu heti uudelleen. Maalimiehen kuormitus vaikuttaa koiran otetyöskentelyyn tai ei esitä ylimenovaihetta. 0: Ei ota otetta, irtoaa eikä tartu uudelleen.

VARTIOINTI

5: Ehdottoman painostava/tarkkaavainen.

4: Pitää olla hieman painostavampi/tarkkaavaisempi.

3: Painostavampi, tarkkaavaisempi, osoittaa ohjaajasidonnaisuutta.

1: Selvästi painostavampi, tarkkaavaisempi, aikoo jättää maalimiehen, palaa kuitenkin heti, voimakkaasti ohjaajasidonnainen.

0: Jättää maalimiehen

VIETTIKÄYTTÄYTYMINEN

5: Voimakas ja tasapainoinen viettikäyttäytyminen. Luonnollinen aggressiivikäyttäytyminen. Erittäin tasapainoinen vietin vaihdoissa.

4: Voimakas viettikäyttäytyminen. Hieman reaktiivinen joissakin osin, muutoin varma tai hieman epäpuhtaasti vietinvaihdot.

3: Hieman puutteita vietin voimakkuudessa. Reaktiivinen, kuitenkin vielä varma. Epäpuhdas

vietinvaihdossa. (Ei osoita aggressiokäyttäytymistä!)1: Selvästi puutteita vietin voimakkuudessa. Epävarma, hallitsee kuitenkin vielä tilanteen. Ei osoita aggressiokäyttäytymistä.
0: Voimakkaita puutteita vietin voimakkuudessa. Epävarma/hallitsematon.

Kokonaisviettiarvosana määräytyy:

5: Koiralla pitää olla vähintään kolmesta kohdasta arvosana "a5" ja ainoastaan yksi voi olla arvosana "a4".

4/3: Mikäli toisia on enemmän määrää se kokonaisarvosanan. Mikäli arvosanat menevät tasan, kokonaisuus ratkaisee.

1: Mikäli koira saa kahdesta kohdasta arvosanan "vh1", tulee se olla myös kokonaisarvosana.

0: Yksikin kohta tarkoittaa "ng0"

SPL-koe => SPL-rodunomaisen jalostuskokeen kulku ja merkinnät lomakkeelle

Luokse päästävyys

Tunnistusmerkinnän toteaminen

A-osa IGP jälki

B-osa IGP tottelevaisuus

C-osa IGP suojelu

Temperamentti

Luoksepäästävyys ja ID merkinnän toteaminen

suoritetaan kokeen aluksi.

Koira tuodaan ryhmään yksirivisessä ketju kaulaimessa (ilman lukkoa), löysässä taluttimessa ja koira liikkuu tuomarinvaatiman ajan ryhmässä.

Tämän jälkeen ohjaaja pysäyttää koiran tuomarinvaatimien luona, ilmoittautuu tuomarille ja id-merkinnän tarkastamista varten.

Merkinnät lomakkeeseen:

Esiintyminen henkilöryhmässä: varma, avoin/ epävarma/arka/aggressiivinen

ID-merkinnän tarkastaminen: neutraali/levoton/ärtyisä/epävarma/aggressiivinen

A-osa IGP jälki (pisteet 1-100, ominaisuudet arvosanoilla)

Koeohjeen mukainen arvostelu pisteineen, jonka lisäksi arvosana ja ominaisuus merkinnät

lomakkeeseen: Voimakkuus, keskittyneisyys, varmuus.

B-osa IGP tottelevaisuus (pisteet 1-100, ominaisuudet arvosanoilla)

Ampuminen: ___neutraali ___reagoi + ___reagoi - ___pelokas

Koeohjeen mukainen arvostelu pisteineen, jonka lisäksi arvosana ja ominaisuus merkinnät

lomakkeeseen: Vietti, keskittyneisyys, yhteistyö

C-osa IGP suojele (pisteet 1-100, VIK (viettiominaisuudet, itsevarmuus kuormitettavuus) arvio asteikolla 0-5)

Koeohjeen mukainen arvostelu pisteineen, jonka lisäksi arvosana ja VIK merkinnät lomakkeeseen: hyökkäys, ote, vartiointi, vietti ja kokonais VIK arvosana.

Temperamentti : merkintä lomakkeeseen tasapainoinen/aktiivinen/ yliaktiivinen/flegmaattinen

SPL-rodunomaisen jalostuskokeen tulos:

Hyväksytty tai hylätty

Tuomarin allekirjoitus

Tulokset tallennetaan jalostustietojärjestelmään <http://spl.fi/jalostusnetti>

Arvioija antaa ohjaajalle suullisen palautteen tilaisuudessa.

Lomake:

Alaosasto/koepaikka:	Pvm:
Tuomari:	Koeluokka:

Nimi:	Sukupuoli
Rek.Nro: TM	synt.pvä

1. Luoksepäästävyys ja ID-merkinnän tarkistaminen

Esiintyminen henkilöryhmässä: __varma, avoin __epävarma __arka __aggressiivinen

Id-merkinnän tarkastaminen: __neutraali __levoton __ärtyisä __epävarma
__aggressiivine

2. A-osa IGP-jälki : (Pisteet 1-100, ominaisuudet arvosanoilla)

Pisteet:	Arvosana:	
Voimakkuus:	keskittyneisyys:	Varmuus:

3. B-osa

IGP-tottelevaisuus:

Ampuminen: __neutraali __reagoi + __reagoi - __pelokas

(Pisteet 1-100, ominaisuudet arvosanoilla)

Pisteet:	Arvosana:	
Vietti:	Keskittyneisyys:	Yhteistyö:

4. C-osa IGP suojele: (pisteet 1-100, VIK arvionti asteikolla 0 – 5.)

Pisteet:	Arvosana:
VIK: Hyökkäys: Ote: Vartiointi:	kokonais VIK:
Vietti:	

Temperamentti: __tasapainoinen __aktiivinen __yliaktiivinen __
flegmaattinen

5. Spl-Rodunomaisen jalostuskokeen tulos:

hyväksytty	hylätty
------------	---------

Tuomarin allekirjoitus: _____

Arvosanat: M=puutteellinen, B= tyydyttävä, G=hyvä, SG=erittäinhyvä, V=erinomainen

VIK arvosanat: 0/ng = puutteellinen, 2/vh= olemassaoleva, 3/a= erinomainen hyvä, 4/a= erinomainen erittäinhyvä ja 5/a = kokonaisuudessaan erinomainen.

7.5 Liite y4 SPL-jalostustarkastus; ohje ja lomake

SAKSANPAIMENKOIRALIITTO RY. SPL-JALOSTUSTARKASTUSOHJE

Hyväksytty yleisessä kokouksessa 25.04.2015

Muutos hallituksen kokous 24.1.2016

Muutos hallituksen kokous 10.9.2017

Muutos hallituksen (sähköposti) 6.11.2018

Sisällys

Yleistä	91
Osallistumisoikeus (määräajaksi)	91
Osallistumisoikeus (eliniäksi)	92
Tarkastuksen kulku	92
Olemuksen arvostelu	92
Yleinen esiintyminen sosiaalisessa ympäristössä	93
Käyttäytyminen vieraita ihmisiä kohtaan	93
Käyttäytyminen liukkaalla alustalla	93
Laukaisupelottomuuden toteaminen	94
Rakenteen arvostelu	94
Viettivoiman, itsevarmuuden ja kuormitettavuuden toteaminen (voimassaolo määräajaksi)	99
Hyökkäys piilosta	99
Hyökkäyksen torjunta tarkkailuasennosta	100
Arvostelu	100
Viettivoiman, itsevarmuuden ja kuormitettavuuden toteaminen (voimassaolo eliniäksi)	103
Vartiointi ja haukkuminen piilolla	103
Hyökkäys piilosta	103
Hyökkäyksen torjunta tarkkailuasennosta	104
Uudelleenhyökkäyksen torjunta	105
Arvostelu	105

Yleistä

Jalostustarkastuksen tarkoitus on tukea saksanpaimenkoiran suunnitelmallista jalostusta. Jalostustarkastukset suoritetaan Suomessa D-tarkastuksen osalta rodun kotimaan jalostustarkastuskäytännön mukaisesti ja SPL-tarkastuksen osalta tämän ohjeen mukaisesti.

Tarkastus järjestetään erillisenä tapahtumana. Alaosastojen tulee anoa tarkastuksen järjestämisoikeutta liiton toimistosta viimeistään 2 kk ennen tapahtumaa. Liiton nettisivuilla julkaistaan lista järjestettävistä tarkastuksista.

Jalostustarkastajina toimivat Saksanpaimenkoiraliiton hallituksen - jalostustoimikunnan esityksestä - hyväksymät jalostustarkastajat. Jalostustarkastajalla tulee olla rakenteen arvosteluun SPL-ulkomuototuomaripätevyys (liite: koulutusohje) ja luonteen arviointiin SPL-koetuomaripätevyys (liite: koulutusohje). Tuomarilla on myös mahdollisuus kouluttautua toisen osa-alueen asiantuntijaksi (liite: koulutusohje). Tarkastuksessa tulee noudattaa Suomen Kennelliiton yleistä jääviyssääntöä <https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/yleinen-jaaviyssaanto-koskien-nayttelyita-kokeita-ja-kilpailuja>

Tarkastuksessa pitää olla käytössä nettiyhteys ja tiedot tallennetaan reaaliaikaisesti liiton jalostustietojärjestelmään.

Liukkaan alustan testaamiseen tarvitaan riittävän suuri ja tukeva, liukaspintainen filmivaneri. Vanerin min mitat ovat 22mmx1200mmx1800mm. Koirien mittaaminen suoritetaan myös vanerin päällä.

SPL-jalostustarkastuksen ilmoittautumismaksu 50€ ohjataan liiton tilille ja järjestävälle alaosastolle tilitetään 20€/koira. Liitto vastaa jalostustarkastajien ja maalimiehen kuluista (hallituksen päätös 3/2015).

Koira on mahdollista tarkastaa

- 1) määräajaksi, jolloin tarkastus on voimassa sen vuoden loppuun, jolloin koira täyttää kolme vuotta; tällöin koiralta edellytetään hyväksytysti suoritettu käyttäytymiskoe
- 2) eliniäksi, tämä edellyttää koiralta myös hyväksytyyn koetuloksen palveluskoirakokeesta, joka sisältää tottelevaisuusosan, tai voimassa olevan hyväksytyyn viranomaisten tasokokeen.

Saksanpaimenkoiraliitto ylläpitää rekisteriä tarkastetuista koirista ja koirien tarkastuskertomukset julkaistaan liiton nettisivuilla täydellisenä.

SPL-jalostustarkastusohjeen hyväksymisestä ja muuttamisesta päättää jalostustoimikunnan esityksestä Saksanpaimenkoiraliitto ry:n hallitus.

Osallistumisoikeus (määräajaksi)

- Jalostustarkastettavan koiran tulee olla rekisteröity FCI:n tunnustamassa koirarekisterissä.

- Koiran tulee olla tarkastushetkellä vähintään 18 kk ikäinen.
- Koiran pitää olla rokotettu Kennelliiton voimassa olevan rokotusohjelman mukaisesti. <https://www.kennelliitto.fi/koiran-omistaminen/koiran-rokotusmaaraykset>
- Koiran pitää olla tunnistusmerkitty. Tunnistusmerkinnän tarkastamisessa noudatetaan Kennelliiton ohjetta tunnistusmerkinnän tarkastamisesta. <https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/tunnistusmerkinnan-tarkastus-112016-alkaen> Kaikkien koirien tunnistusmerkinnät tarkastetaan. Arvioija omalla allekirjoituksellaan varmistaa lomakkeeseen koiran identifioinnin.
- Koiralla pitää olla PeVisa.n edellyttämät tutkimustulokset.
- Koiralla tulee olla hyväksytysti suoritettu kestävyyskoe.
- Koiralla tulee olla hyväksytysti suoritettu käyttäytymiskoe.
- Sairas koira ei voi osallistua. Tarkastuksessa noudatetaan Kennelliiton antidopingsääntöä. <https://www.kennelliitto.fi/koiraharrastukset/antidoping>
- Juoksuinen narttu voi osallistua; koira suorittaa osuutensa viimeisenä.
- Kantava narttu ei voi osallistua tarkastukseen, narttu alle 30 vrk ennen synnytystä tai alle 75 vrk synnytyksen jälkeen
- Koira joka on kastroidu, kivesvikainen tai rekisteröity EJ-rekisteriin rekisteröity saa osallistua tarkastukseen.

Osallistumisoikeus (eliniäksi)

- Edellisessä kohdassa mainittujen lisäksi koiralla tulee olla koulutustunnus palveluskoirakokeesta tai viranomaisten koiriltaan edellyttämä hyväksyty ja voimassaoleva tasokoe.

Tarkastuksen kulku

Kaikilla osallistujilla on ensin rakenteen arvostelu ja sen jälkeen luonteen arvostelu.

- Olemuksen arvostelu
- Laukaisupelottomuuden toteaminen
- Rakenteen arvostelu
- Viettivoiman, itsevarmuuden ja kuormitettavuuden toteaminen

Olemuksen arvostelu

Olemuksen arvostelu ja laukaisupelottomuuden toteaminen suoritetaan tarkastuksen aluksi. Arvostelun yhteydessä koiran tunnistusmerkintä tarkastetaan. Arvostelussa koirasta kirjataan sen käyttäytyminen. Tunnistusmerkinnän tarkastaminen suoritetaan tukevan filmivanerin (min. 22 mm x 1200 mm x 1800 mm) päällä ja koiran suhtautuminen alustaan kirjataan.

Yleinen esiintyminen sosiaalisessa ympäristössä

- kiihtynyt - rauhoittuu
- erittäin aktiivinen – hieman ylikiihottunut
- tasapainoinen, varma
- tarkkaavainen
- flegmaattinen
- hieman epävarma
- arka
- aggressiivinen

Käyttäytyminen vieraita ihmisiä kohtaan

- liioiteltu kontaktikäyttäytyminen
- etsii kontaktia
- varma, tasapainoinen, välinpitämätön
- flegmaattinen
- hieman epävarma
- arka
- aggressiivinen

Käyttäytyminen liukkaalla alustalla

- alusta ei vaikuta
- alusta vaikuttaa
- menettää toimintakykynsä

Laukaisupelottomuuden toteaminen

Koiranohjaaja kävelee koiransa kanssa pois päin ampujasta sekä jalostustarkastajasta. Ohjaajan edettyä 20 askelta ampuja ampuu 6 mm starttiaseella kaksi laukausta ja koiran reaktiot ampumiseen kirjataan. Mikäli on tarpeellista, laukauksia voidaan ampua useampia.

- varma
- reagoi positiivisesti / negatiivisesti
- ampuma-arka

Rakenteen arvostelu

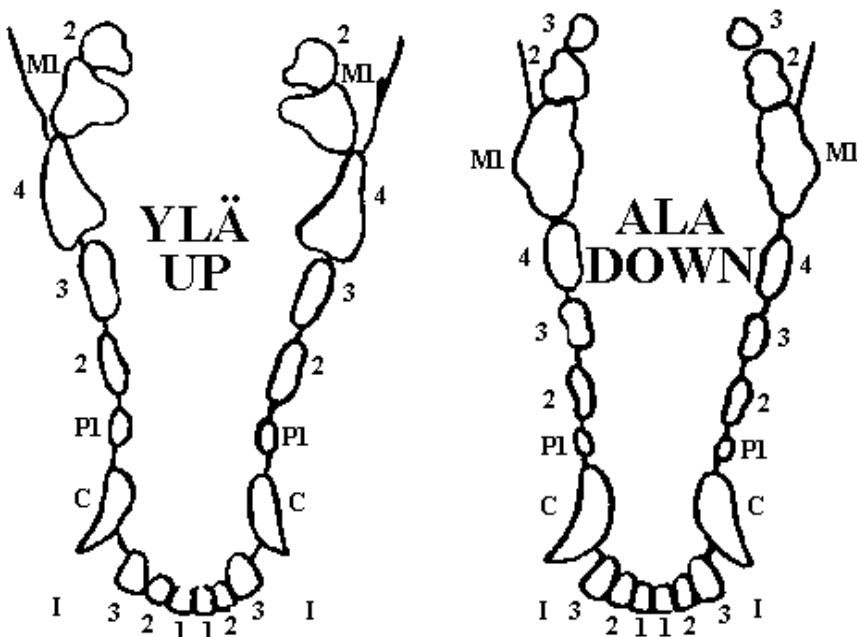
Rakenteen merkitys on käyttökoiralle ensiarvoisen tärkeää, jotta se pystyy vaivattomasti selviytymään sille annetuista tehtävistä.

Arvostelun aluksi kirjataan koiran sukupuoli ja urokselta tarkastetaan kivekset. Koira mitataan (filmivanerin päällä) ja punnitaan; tiedot kirjataan.

Hampaat

- Purenta
- Hammaspuutteet

Huomioita:

Kivekset

- Normaalit / Puutteelliset

Huomioita:

- säkäkorkeus (mitataan neljä kertaa)
- rinnan syvyys
- rinnan ympäryys
- paino (punnitaan kaksi kertaa)

Olemuksesta kirjataan

- pigmentointi erinomainen / hyvä / riittävä / puutteellinen

Huomioita:

- karvapeite erinomainen / hyvä / riittävä / puutteellinen
- karvanpituus normaali / pitkäkarvainen
- karvanpituus erinomainen / hyvä / lyhyt / puutteellinen

väri / merkit kuvaillaan sanoin

Huomioita:

Arvostelussa seisonnassa ja liikkeessä kirjataan

- sukupuolileima hyvä / riittävä / puutteellinen
- ruumiinrakenne voimakas / keskivoimakas / kevyt / karkea

Mittasuhteet

- Rinnan mittasuhteet erinomainen / hyvä / riittävä / puutteellinen

Huomioita: _____

- Rungon mittasuhteet erinomainen / hyvä / riittävä / puutteellinen

Huomioita: _____

Luusto voimakas / keskivoimakas / kevyt / raskas

Lihaksisto voimakas / keskivoimakas / kevyt / puutteellinen

Huomioita: _____

Kiinteys

- Etuosa kiinteä / ei täysin kiinteä / puutteellinen

Huomioita: _____

- Takaosa kiinteä / ei täysin kiinteä / puutteellinen

Huomioita: _____

- Selkä kiinteä / ei täysin kiinteä / puutteellinen

Huomioita: _____

- Välikämmenet kiinteä / ei täysin kiinteä / puutteellinen

Huomioita: _____

Pää

- Kallo-osa voimakas / normaali / kevyt / raskas

Huomioita: _____

- Leuat voimakas / kevyt / puutteellinen

Huomioita: _____

- Silmät erinomainen / hyvä / riittävä / puutteellinen

Huomioita: _____

- Korvat erinomainen / hyvä / riittävä / puutteellinen

Huomioita: _____

- Huulet tiiviit / löysät / puutteellinen

Huomioita: _____

Linjat

- Selkä suora / notko / köyry

Huomioita: _____

- Säkä voimakas / hyvä / matala

Huomioita: _____

- Alalinja erinomainen / hyvä / riittävä / puutteellinen

Huomioita: _____

Lantio

- Pituus pitkä / normaali / lyhyt

Huomioita: _____

- Asento hyvä / pysty / tasa

Huomioita: _____

- Häntä hyvä / riittävä / puutteellinen

Huomioita: _____

Raajat, seistessä ja liikkeessä

- Edestä katsottuna suora / kiertynyt / puutteellinen

Huomioita: _____

- Takaa katsottuna suora / kiertynyt / ahdas / puutteellinen

Huomioita: _____

- Tassut hyvä / riittävä / puutteellinen

Huomioita: _____

Kulmaukset

- Etukulmaukset erinomainen / hyvä / riittävä / puutteellinen

Huomioita: _____

- Takakulmaukset erinomainen / hyvä / riittävä / puutteellinen /
ylikulmautunut

Huomioita: _____

Askelmitta

- Edessä pitkä / riittävä / lyhyt

Huomioita: _____

- Takatyöntö erinomainen / hyvä / puutteellinen

Huomioita: _____

Suullinen kuvaus koirasta, arvostelukokonaisuus: _____

Erityiset edut ja puutteet: _____

VIRHEET: Kaikki poikkeamat rotumääritelmästä luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

VAKAVAT VIRHEET: Kaikki käyttötarkoitukseen soveltuvuutta heikentävät poikkeamat edellä mainituista rotupiirteistä.

- Koko: sallitun säkäkorkeuden ylittäminen/alittaminen 1 cm:llä
- Korvat: Liian alas sivuille kiinnittyneet, kärjistään taittuneet, haja-asentoiset tai pehmeät korvat
- Huomattavat pigmenttipuutokset sekä vaaleat silmät
- Pehmeä tai löysä yleisvaikutelma
 - Selän sidokset
 - Välikämmenet
 - Kintereet
- Hampaat: Kaikki poikkeamat leikkaavasta purennasta ja hammaspuutokset (paitsi ne, jotka on erikseen mainittu hylkäävissä virheissä).
 - Reagoi ampumiseen negatiivisesti olematta arka

HYLKÄÄVÄT VIRHEET

- Arkuus, vihaisuus ja pureminen
- Vakava lonkkavika
- Vakavat korva- ja häntävirheet
- Epämuodostumat
- Hammaspuutokset:
 - Yhden P3:n ja jonkin muun hampaan puutos
 - Yhden kulmahampaan puutos
 - Yhden P4:n puutos
 - Yhden M1:n tai M2:n puutos
 - Yhteensä kolmen tai useamman hampaan puutos
- Purentavirheet:

- 2 mm:n tai sitä suurempi yläpurenta / alapurenta
- Tasapurenta koko etuhampaiden alueella
- Albinismi
- Valkoinen väri (vaikka koiralla olisi tummat silmät ja kynnet).

HUOM: Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Hyväksytyn rakenteen osalta koiralta edellytetään, ettei sillä ole rotumääritelmässä mainittuja hylkääviä virheitä.

Viettivoiman, itsevarmuuden ja kuormitettavuuden toteaminen (voimassaolo määräajaksi)

Suoritusten erittely (VIK-arviointi) on ensiarvoisen tärkeää, jotta todella hyvät koirat erottuvat keskitason koirista ja keskitason koirat heikoista koirista.

Suojelutyöskentelyn osalta arvioidaan kaksi hyökkäysharjoitusta: hyökkäys piilosta rintamasuunnassa koiranohjaa kohti ja hyökkäyksen torjunta tarkkailuasennosta.

Hyökkäys piilosta

- Ohjaaja asettuu kytketyn koiran kanssa 20 m piilosta, jossa maalimies on. Koira kytketään irti ja suoritetaan vapaana seuraaminen kohti piiloa. Noin viisi metriä ennen piiloa maalimies - tarkastajan merkistä - hyökkää suoraan koiranohjaajaa ja koira kohti. Koiran tulee välittömästi torjua maalimiehen hyökkäys voimakkaalla, rauhallisella ja täydellä otteella, hyökkäyksen yhteydessä ohjaaja voi antaa koiralleen käskyn kiinnikäymiseen.
- Mikäli koira edistää, voi koiranohjaaja antaa kaksi lisäkäskeyä seuraamiseen. Mikäli käskyjä joudutaan antamaan enemmän, tulee osio keskeyttää. Mikäli koira karkaa, on koiranohjaajalla oikeus yhden kerran noutaa koira piilolta ja käskyllä asettaa koira uudelleen aloituspisteelle. Mikäli tämä onnistuu, voidaan suoritusta jatkaa, muutoin tulee suoritus keskeyttää.
- Koiran pitää mennä määrätietoisesti maalimieheen kiinni, ottaa voimakas, rauhallinen ja täysi ote suojahihasta ja torjua näin maalimiehen hyökkäys.
- Koiran otettua otteen maalimies kuormittaa koira, tällöin koira lyödään pehmeällä patukalla kaksi kertaa. Kuormituksen tulee olla alaosastokokeissa järjestettävän IPO-kokeen tasoa.
- Maalimiehen pysähtyessä tulee koiran irrottaa otteensa maalimiehestä, tässä yhteydessä ohjaajalla on oikeus antaa käsky irrotukseen. Mikäli koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, saa koiranohjaaja tarkastajalta luvan kahteen lisäkäskeyn, mikäli koira ei näistä kolmesta käskystä huolimatta irrota, tulee suoritus keskeyttää.

- Irrottamisen jälkeen koiran tulee jäädä vartioimaan maalimiestä tarkkaavaisesti ja painostavasti. Tarkastajalta luvan saatuaan koiranohjaaja siirtyy koiran viereen ja käskyllä seurauttaa koiran muutaman askeleen päähän jonka jälkeen hänellä on oikeus kytkeä koira.

Hyökkäyksen torjunta tarkkailuasennosta

- Ohjaaja siirtyy kytketyn koiran kanssa kentän päähän keskilinjalle. Perusasennossa oleva koira kytketään irti. Ohjaajalla on oikeus pitää koiran kaulaimesta kiinni.
- Maalimies suorittaa hyökkäyksen piilosta juosten ensin kohti keskilinjaa ja sitten kääntyen kohti koiranohjaajaa ja koira ja huutaa karkotushuudon. Maalimiehen ollessa n. 40 m päässä ohjaaja - tarkastajalta luvan saatuaan - antaa koiralleen kiinnimenokäskyn ja jää itse seisomaan paikalleen.
- Koiran pitää lähteä sekä mennä määrätietoisesti maalimieheen kiinni, ottaa voimakas, rauhallinen ja täysi ote suojahihasta ja torjua näin maalimiehen hyökkäys.
- Koiran ottaessa otteen tulee maalimiehen ottaa koira joustavasti vastaan ja aloittaa välittömästi tämän jälkeen koiran kuormittaminen. Kuormituksen tulee olla alaosastokokeissa järjestettävän IPO-kokeen tasoa.
- Maalimiehen pysähtyessä tulee koiran irrottaa otteensa maalimiehestä, tässä yhteydessä ohjaajalla on oikeus antaa käsky irrotukseen. Mikäli koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, saa koiranohjaaja tarkastajalta luvan kahteen lisäkäskeyn. Mikäli koira ei kolmesta käskystä huolimatta irrota, tulee suoritus keskeyttää.
- Irrottamisen jälkeen koiran tulee jäädä vartioimaan maalimiestä tarkkaavaisesti ja painostavasti. Tarkastajalta luvan saatuaan koiranohjaaja siirtyy koiran viereen ja käskyllä seurauttaa koiran muutaman askeleen päähän, jonka jälkeen hänellä on oikeus kytkeä koira.

Arvostelu

Koiran työskentely arvostellaan VIK-arvosanoilla.

VIK Erinomainen 3 – 5. 5 kuvaa erinomaista arvostelun yläpäästä, 3 täyttää vielä erinomaisen kriteerit.

VIK Olemassa oleva 1. Kuvaa koira, jolla on olemassa olevat viettiominaisuudet, mutta se ei täytä tarkastushetkellä ”erinomainen”- kriteeriä.

VIK Puutteellinen 0. Kertoo, että koiralla on puutteelliset ominaisuudet.

Työskentelyssä arvioidaan

- hyökkäyskäyttäytyminen
- otetyöskentely
- vartiointivaihe
- viettikäyttäytyminen

Hyökkäyskäyttäytyminen

5: Ehdottoman määrätietoinen/nopea.

4: Hieman määrätietoisemmin/nopeammin.

3: Jarruttaa, menee kuitenkin määrätietoisesti kiinni.

1: Jarruttaa voimakkaasti, ei ota heti otetta, irtoaa mutta menee uudelleen kiinni.

0: Väistää, ei ota otetta, irtoaa eikä tartu uudelleen.

Otetyöskentely

5: Ehdottoman voimakas, täysi (voi olla hieman vajaa), rauhallinen. Maalimiehen kuormitus ei vaikuta koiraan. Tasapainoinen ylimenovaihe.

4: Pitää olla hieman voimakkaampi, täydempi tai rauhallisempi. Maalimiehen kuormitus ei vaikuta koiraan. Pitää olla hieman tasapainoisempi ylimenovaihe.

3: Ote on voimaton, rauhaton tai vajaa. Maalimiehen kuormitus vaikuttaa koiran otetyöskentelyyn. Pitää olla tasapainoisempi ylimenovaiheessa tai ei esitä ylimenovaihetta.

1: Erittäin voimaton, rauhaton tai vajaa, irtoaa mutta tarttuu heti uudelleen. Maalimiehen kuormitus vaikuttaa koiran otetyöskentelyyn tai koira ei esitä ylimenovaihetta.

0: Ei ota otetta, irtoaa eikä tartu uudelleen.

Vartiointivaihe

5: Ehdottoman painostava/tarkkaavainen.

4: Pitää olla hieman painostavampi/tarkkaavaisempi.

3: Painostavampi, tarkkaavaisempi, osoittaa ohjaajasidonnaisuutta.

1: Selvästi painostavampi, tarkkaavaisempi, jättämäsillään maalimiehen mutta palaa kuitenkin heti, voimakkaasti ohjaajasidonnainen.

0: Jättää maalimiehen.

Viettikäyttäytyminen

5: Voimakas ja tasapainoinen viettikäyttäytyminen. Luonnollinen aggressiivikäyttäytyminen. Erittäin tasapainoinen vietinvaihdoissa.

4: Voimakas viettikäyttäytyminen. Hieman reaktiivinen joissakin osin, muutoin varma tai hieman epäpuhtaat vietinvaihdot.

3: Hieman puutteita vietin voimakkuudessa. Reaktiivinen, kuitenkin vielä varma.

Epäpuhdas vietinvaihdoissa. (Ei osoita aggressiivikäyttäytymistä!)

1: Selvästi puutteita vietin voimakkuudessa. Epävarma, hallitsee kuitenkin vielä tilanteen.

Ei osoita aggressiivikäyttäytymistä.

0: Voimakkaita puutteita vietin voimakkuudessa. Epävarma/hallitsematon.

Kokonaisviettiarvosanan määräytyminen

5: Koiralla pitää olla vähintään kolmesta kohdasta arvosana 5 ja ainoastaan yksi voi olla arvosana 4.

4/3: Mikäli toisia on enemmän, se määrää kokonaisarvosanan. Mikäli arvosanat menevät tasan, kokonaisuus ratkaisee.

1: Mikäli koira saa kahdesta kohdasta arvosanan 1, tulee sen olla myös kokonaisarvosana.
0: Yksikin kohta tarkoittaa 0.

Viettivoiman, itsevarmuuden ja kuormitettavuuden toteaminen (voimassaolo eliniäksi)

Suoritusten erittely (VIK-arviointi) on ensiarvoisen tärkeää, jotta todella hyvät koirat erottuvat keskitason koirista ja keskitason koirat heikoista koirista.

Suojelutyöskentelyn osalta arvioidaan vartiointi ja haukkuminen piilolla sekä kolme hyökkäysharpjoitusta: hyökkäys piilosta rintamasuunnassa koiranohjaa kohti, hyökkäyksen torjunta tarkkailuasennosta sekä uudelleenhyökkäyksen torjunta.

Vartiointi ja haukkuminen piilolla

- Koiranohjaaja siirtyy kytketyn koiran kanssa kentän keskilinjalle ja kytkee koiran perusasennossa vapaaksi. Tarkastajan merkistä koira lähetetään piilolle, jossa maalimies seisoo valmiina. Koiranohjaaja jää seisomaan paikoilleen.
- Koiran tullessa piilolle sen pitää aloittaa heti määrätietoinen ja painostava vartiointi ja haukkuminen.
- Mikäli koira menee maalimieheen kiinni, kutsutaan koiranohjaaja paikalle ja hänellä on oikeus antaa koiralleen käsky ”tänne/sivulle”. Mikäli koira noudattaa käskyä, voidaan suoritusta jatkaa, muutoin tulee suoritus keskeyttää.
- Tarkastajan merkistä koiranohjaaja siirtyy piilon taakse neljän askeleen päähän koirasta. Tarkastajan merkistä koiranohjaaja siirtyy koiran viereen ja käskyllä ”seuraa” siirtää koiran muutaman askeleen päähän piilosta. Maalimiehen siirryttyä pois piilosta siirtyy ohjaaja koiran kanssa tarkastajan osoittamaan paikkaan. Ohjaaja voi suorittaa siirtymisen kytkettynä. Tällöin kytkeminen tapahtuu ohjaajan siirryttyä koiran viereen.

Työskentelyssä arvioidaan:

- vartiointivaihe
- viettikäyttäytyminen

Hyökkäys piilosta

- Ohjaaja asettuu vapaana seuraavan koiran kanssa 20 m päähän piilosta, jossa maalimies on, ja ottaa perusasennon. (Mikäli koira on kytketty vartioinnin yhteydessä, ohjaaja asettuu kytketyn koiran kanssa 20 m piilosta, jossa maalimies on. Koira kytketään irti ja suoritetaan vapaana seuraaminen kohti piiloa.) Tämän jälkeen suoritetaan vapaana seuraaminen kohti piiloa. Noin viisi metriä ennen piiloa maalimies tarkastajan merkistä hyökkää suoraan koiranohjaajaa ja koira kohti. Koiran tulee torjua maalimiehen hyökkäys voimakkaalla, rauhallisella ja täydellä otteella, hyökkäyksen yhteydessä ohjaaja voi antaa koiralleen käskyn kiinnikäymiseen.

- Mikäli koira edistää, voi koiranohjaaja antaa kaksi lisäkäskeyä seuraamiseen. Mikäli käskeyä joudutaan antamaan enemmän, tulee osion suoritus keskeyttää. Mikäli koira karkaa, on koiranohjaajalla oikeus yhden kerran antaa koiralleen käskey ”tänne/sivulle”. Mikäli tämä onnistuu, voidaan suoritusta jatkaa ja suorittaa yksi uusintayritys aloituspisteeltä, muutoin tulee suoritus keskeyttää.
- Koiran pitää mennä määrätietoisesti maalimieheen kiinni, ottaa voimakas, rauhallinen ja täysi ote suojahihasta ja torjua näin maalimiehen hyökkäys.
- Koiran otettua otteen tulee maalimiehen kuormittaa koira; tällöin koira lyödään pehmeällä patukalla kaksi kertaa. Kuormituksen tulee olla alaostokokeissa järjestettävän IPO-kokeen tasoa.
- Maalimiehen pysähtyessä tulee koiran irrottaa otteensa maalimiehestä, tässä yhteydessä ohjaajalla on oikeus antaa käskey irrotukseen. Mikäli koira ei irrota ensimmäisellä käskeyllä, saa koiranohjaaja tarkastajalta luvan kahteen lisäkäskeyyn. Mikäli koira ei näistä kolmesta käskeystä huolimatta irrota, tulee suoritus keskeyttää.
- Irrottamisen jälkeen koiran tulee jäädä vartioimaan maalimiestä tarkkaavaisesti ja painostavasti. Tarkastajalta luvan saatuaan koiranohjaaja siirtyy koiran viereen ja käskeyllä seurauttaa koiran seuraavan liikkeen aloituspisteelle. Ohjaaja voi suorittaa siirtymisen kytkettynä. Tällöin kytkeminen tapahtuu ohjaajan siirryttyä koiran viereen.

Hyökkäyksen torjunta tarkkailuasennosta

- Kentän päädyssä, keskilinjalla koirakko ottaa perusasennon. Kytketty koira kytketään vapaaksi ennen suorituksen alkua. Ohjaajalla on oikeus pitää koiran kaulaimesta kiinni.
- Maalimies suorittaa hyökkäyksen piilosta juosten ensin kohti keskilinjaa ja sitten kääntyen kohti koiranohjaajaa ja koira ja huutaa karkotushuudon. Maalimiehen ollessa n. 40 m päässä ohjaaja - tarkastajalta luvan saatuaan – antaa koiralleen kiinnimenokäskeyn ja jää itse seisomaan paikalleen.
- Koiran pitää lähteä sekä mennä määrätietoisesti maalimieheen kiinni, ottaa voimakas, rauhallinen ja täysi ote suojahihasta ja torjua näin maalimiehen hyökkäys.
- Koiran ottaessa otteen tulee maalimiehen ottaa koira joustavasti vastaan ja aloittaa välittömästi tämän jälkeen koiran kuormittaminen. Kuormituksen tulee olla alaostokokeissa järjestettävän IPO-kokeen tasoa.
- Maalimiehen pysähtyessä tulee koiran irrottaa otteensa maalimiehestä, tässä yhteydessä ohjaajalla on oikeus antaa käskey irrotukseen. Mikäli koira ei irrota ensimmäisellä käskeyllä, saa koiranohjaaja tarkastajalta luvan kahteen lisäkäskeyyn.

Mikäli koira ei näistä kolmesta käskystä huolimatta irrota, tulee suoritus keskeyttää.

- Irrottamisen jälkeen koiran tulee jäädä vartioimaan maalimiestä tarkkaavaisesti ja painostavasti.

Uudelleenhyökkäyksen torjunta

- Koiran irrotettua ja jäätyä vartioimaan suorittaa maalimies (n. 5 sek.) kuluttua tarkastajan merkistä uudelleenhyökkäyksen koira kohti.
- Koiran pitää mennä määrätietoisesti maalimieheen kiinni, ottaa voimakas, rauhallinen ja täysi ote suojahihasta ja torjua näin hyökkäys.
- Koiran otettua otteen tulee maalimiehen kuormittaa koira, jolloin koira lyödään pehmeällä patukalla kaksi kertaa. Kuormituksen tulee olla alaosastokokeissa järjestettävän IPO-kokeen tasoa.
- Maalimiehen pysähtyessä koiran tulee irrottaa otteensa maalimiehestä, tässä yhteydessä ohjaajalla on oikeus antaa käsky irrotukseen. Mikäli koira ei irrota ensimmäisellä käskyllä, saa koiranohjaaja tarkastajalta luvan kahteen lisäkäskeyn. Mikäli koira ei näistä kolmesta käskystä huolimatta irrota, tulee suoritus keskeyttää.
- Irrottamisen jälkeen koiran tulee jäädä vartioimaan maalimiestä tarkkaavaisesti ja painostavasti. Tarkastajalta luvan saatuaan koiranohjaaja siirtyy koiran viereen ja käskyllä seurauttaa koiran muutaman askeleen päähän, jonka jälkeen hänellä on oikeus kytkeä koira.

Arvostelu

Koiran työskentely arvostellaan VIK-arvosanoilla.

VIK Erinomainen 3 – 5. 5 kuvaa erinomaista arvostelun yläpäästä, 3 täyttää vielä erinomaisen kriteerit.

VIK Olemassa oleva 1. Kuvaa koira, jolla on olemassa olevat viettiominaisuudet, mutta se ei täytä tarkastushetkellä ”erinomainen”- kriteeriä.

VIK Puutteellinen 0. Kertoo, että koiralla on puutteelliset ominaisuudet.

Työskentelyssä arvioidaan:

- hyökkäyskäyttäytyminen
- otetyöskentely
- vartiointivaihe
- viettikäyttäytyminen

Hyökkäyskäyttäytyminen

- 5: Ehdottoman määrätietoinen/nopea.
 4: Hieman määrätietoisemmin/nopeammin.
 3: Jarruttaa, menee kuitenkin määrätietoisesti kiinni.
 1: Jarruttaa voimakkaasti, ei ota heti otetta, irtoaa mutta menee uudelleen kiinni.
 0: Väistää, ei ota otetta, irtoaa eikä tartu uudelleen.

Otetyöskentely

- 5: Ehdottoman voimakas, täysi (voi olla hieman vajaa), rauhallinen. Maalimiehen kuormitus ei vaikuta koiraan. Tasapainoinen ylimenovaihe
 4: Pitää olla hieman voimakkaampi, täydempi, tai rauhallisempi. Maalimiehen kuormitus ei vaikuta koiraan. Pitää olla hieman tasapainoisempi ylimenovaihe.
 3: Ote on voimaton, rauhaton tai vajaa. Maalimiehen kuormitus vaikuttaa koiran otetyöskentelyyn. Pitää olla tasapainoisempi ylimenovaiheessa tai ei esitä ylimenovaihetta.
 1: Ote erittäin voimaton, rauhaton tai vajaa, irtoaa mutta tarttuu heti uudelleen. Maalimiehen kuormitus vaikuttaa koiran otetyöskentelyyn tai ei esitä ylimenovaihetta.
 0: Ei ota otetta, irtoaa eikä tartu uudelleen.

Vartiointivaihe

- 5: Ehdottoman painostava/tarkkaavainen.
 4: Pitää olla hieman painostavampi/tarkkaavaisempi.
 3: Painostavampi, tarkkaavaisempi, osoittaa ohjaajasidonnaisuutta.
 1: Selvästi painostavampi, tarkkaavaisempi, jättämäsillään maalimiehen mutta palaa kuitenkin heti, voimakkaasti ohjaajasidonnainen.
 0: Jättää maalimiehen.

Viettikäyttäytyminen

- 5: Voimakas ja tasapainoinen viettikäyttäytyminen. Luonnollinen aggressiokäyttäytyminen. Erittäin tasapainoinen vietinvaihdoissa.
 4: Voimakas viettikäyttäytyminen. Hieman reaktiivinen joissakin osin, muutoin varma tai hieman epäpuhtaat vietinvaihdot.
 3: Hieman puutteita vietin voimakkuudessa. Reaktiivinen, kuitenkin vielä varma. Epäpuhtas vietinvaihdoissa. (Ei osoita aggressiokäyttäytymistä!)
 1: Selvästi puutteita vietin voimakkuudessa. Epävarma, hallitsee kuitenkin vielä tilanteen. Ei osoita aggressiokäyttäytymistä.
 0: Voimakkaita puutteita vietin voimakkuudessa. Epävarma/hallitsematon.

Kokonaisviettiarvosanan määräytyminen

- 5: Koiralla pitää olla vähintään kolmesta kohdasta arvosana 5 ja ainoastaan yksi voi olla arvosana 4.
 4/3: Mikäli toisia on enemmän, se määrää kokonaisarvosanan. Mikäli arvosanat menevät tasan, kokonaisuus ratkaisee.
 1: Mikäli koira saa kahdesta kohdasta arvosanan 1, tulee sen olla myös kokonaisarvosana.
 0: Yksikin kohta tarkoittaa 0.

Jalostustarkastus on joko hyväksytty, keskeytetty tai hylätty. Tarkastuslausunto julkaistaan kokonaisuudessaan kaikissa tapauksissa. Mikäli tarkastus on hylätty, sen voi uusia yhden kerran. Mikäli jalostustarkastaja on keskeyttänyt tarkastuksen, sen voi myöhemmin uusia.

7.6 Liite y1 SPL-arviointi; ohje ja lomake

SAKSANPAIMENKOIRALIITTO RY. SPL-ARVIOINTIOHJE

HYVÄKSYTTY HALLITUKSEN KOKOUS 26.1.2014

MUUTOS HALLITUKSEN päätöksellä (sähköposti) 6.11.2018
Muutos Hallituksen päätöksellä 15.9.2022

Yleistä

Arvioinnin tarkoituksena on tietoa keräämällä ja julkaisemalla tukea Saksanpaimenkoiran suunnitelmallista jalostusta.

Arviointitilaisuudet ovat avoimia. Alaosastojen tulee anoa tarkastuksen järjestämisoikeutta Saksanpaimenkoiraliitolta viimeistään kahta täyttä kalenteriviikkoa ennen tapahtumaa sähköisen järjestelmän kautta <http://spl.fi/jalostusnetti/>

Tilaisuuksista (julkaistaan) on kaikki tiedot www-sivuilla, <http://spl.fi/jalostusnetti/>

Arvioijina toimivat Saksanpaimenkoiraliiton jalostustoimikunnan esityksestä, hallituksen hyväksymät arvioijat.

Arvioijaksi voidaan esittää koulutuksen suorittanutta SPL-maalimestä.

Koulutus pitää sisällään rinnakkaisarvioinnin tekemistä, jo hyväksytyt arvioitsijan parina.

Mikäli arvioitsija hyväksyy rinnakkaisarvioinnin, esittää hän jalostustoimikunnalle ko. maalimestä nimettäväksi SPL -arvioijaksi.

Arvioinnissa tulee noudattaa Suomen Kennelliiton (SKL) yleistä jääviyssääntöä.

<https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/yleinen-jaaviyssaanto-koskien-navyttelyita-kokeita-ja-kilpailuja>

Arvioinnista täytetään arviointilomake sähköisenä sekä paperiversiona, paperiversio jää tallentamisen jälkeen koiranohjaajalle.

Saksanpaimenkoiraliitto ylläpitää rekisteriä arvioiduista koirista ja säilyttää

arviointilausunnot. Arviointilausunnot julkaistaan liiton nettisivuilla <http://spl.fi/jalostusnetti>

Mikäli koira käyttäytyy luokse päästävydessä tai koko arvioinnin aikana aggressiivisesti/puree/hyökkää ihmisiä tai muita koiria kohtaan, arviointi keskeytetään.

Lomakkeeseen kirjataan syy keskeytykselle ja asia ilmoitetaan Kennelliiton ja

Palveluskoiraliiton ohjeiden mukaisesti.

<https://www.virkku.net//index.cfm?template=dynamic.cfm&sivuld=2>

Eriyistä huomiota tulee kiinnittää sisätilan ja liukkaan alustan toteutukseen.

Alustan tulee olla riittävän suuri (min 1800mm x 2400mm) sekä ehdottoman tukeva.

Pöydän tulee olla ehdottoman tukeva n.70cm korkea, riittävän iso jotta koira pystyy paikallaan kääntymään (pöydän vähimmäis mitat kork. 70cm, leveys 70cm, pituus 100cm)

Pöydän pinta pitävä. Pöydälle hyppääminen suoritetaan sisätilassa pitävältä alustalta.

SPL-arviointiohjeen ja siihen liittyvien ohjeiden tai määräysten hyväksymisestä ja muuttamisesta päättää jalostustoimikunnan esityksestä Saksanpaimenkoiraliitto ry:n hallitus.

Osallistumisoikeus

- Arvioitavan koiran tulee olla rekisteröity FCI:n tunnustamassa koirarekisterissä.

- Koiran tulee olla arviointihetkellä vähintään 12kk ja korkeintaan 96kk ikäinen
- Koira pitää olla rokotettu voimassa olevan rokotusohjelman mukaisesti.
<https://www.kennelliitto.fi/koiran-omistaminen/koiran-rokotusmaaraykset>
- Koira pitää olla tunnistusmerkitty. Tunnistusmerkinnän tarkastamisessa noudatetaan Suomen Kennelliiton (SKL) ohjetta tunnistusmerkinnän tarkastamisesta. <https://www.kennelliitto.fi/lomakkeet/tunnistusmerkinnan-tarkastus-112016-alkaen>
Kaikkien koirien tunnistusmerkintä tarkastetaan. Arvioija omalla allekirjoituksellaan varmistaa lomakkeeseen koiran identifioinnin.
- Sairas koira ei voi osallistua. Tarkastuksessa noudatetaan SKL:n antidopingsääntöä. <https://www.kennelliitto.fi/koiraharrastukset/antidoping>
- Juoksuinen narttu voi osallistua, koira suorittaa osuutensa viimeisenä.
- Kantava tai synnyttänyt narttu ei voi osallistua arviointiin mikäli synnytykseen on aikaa vähemmän kuin 30vrk tai synnytyksestä on kulunut alle 75 vrk.
- Arviointiin voi osallistua yhden kerran. Keskeytynyt/keskeytetty arviointi voidaan uusia kerran.

Arvioinnin kulku

- Luoksepäästävyden arviointi
- Tunnistusmerkinnän toteaminen
- Laukaisupelottomuuden toteaminen
- Käyttäytymisen ja toimintakyvyn arviointi sisätiloissa liukkaalla alustalla, sekä n.70cm pöydälle hyppääminen
- Ominaisuuksien arviointi työskenneltäessä maalimiehen kanssa
- Käyttäytymisen arviointi työskenneltäessä maalimiehen kanssa sisätiloissa ja liukkaalla alustalla

Luoksepäästävyden, id-merkinnän ja laukaisupelottomuuden arviointi ja toteaminen suoritetaan arvioinnin aluksi.

Arviointi suoritetaan harjoituskentän ulkopuolella mahdollisimman neutraalissa paikassa.

Arvioinnissa paikalla on henkilöryhmä ja id-merkinnän tarkastaja arvioijan lisäksi.

Id-merkinnän tarkastuksen suorittaa arvioijan määräämä henkilö. Jonka varmentaa arvioija allekirjoituksellaan arviointilomakkeeseen.

Arvioitava tuodaan ryhmään yksirivisessä ketju kaulaimessa (ilman lukkoa), löysässä taluttimessa ja koira liikkuu arvioijan vaatiman ajan ryhmässä.

Tämän jälkeen ohjaaja pysäyttää koiran arvioijan luo id-merkinnän tarkastamista varten. Koiranohjaaja kävelee koiransa kanssa pois päin ampujasta sekä arvioijasta, n.20 askelta edettyään ampuja ampuu 6mm aseella kaksi laukausta. Mikäli on tarpeellista, laukauksia voidaan ampua useampia.

Esiintyminen henkilöryhmässä, merkinnät arviointiin: luoksepäästävä, varma avoin/ epävarma/ arka /aggressiivinen

ID-merkinnän tarkastaminen, merkinnät arviointiin: neutraali/ levoton/ ärtyisä/ epävarma/aggressiivinen

Suhtautuminen laukauksiin, merkinnät arviointiin: neutraali/ reagoi, +/-reagoi -/ pelokas

Käyttäytymisen ja toimintakyvyn arviointi sisätilassa ja liukkaalla alustalla

suoritetaan ärsykeettömässä tilassa. Ohjaaja liikkuu koiran kanssa arvioijan osoittamaa reittiä.

Liikkuminen suoritetaan alussa ilman ohjaajan antamaa tukea.

Arvioijalta luvan saatuaan ohjaaja voi kannustaa/tukea koira liikumisessa.

Pöydälle hyppäämisessä saa kannustaa koira hyppäämään, ja liikkumaan pöydällä esim. makupalan kanssa.

Sisääntulo, merkinnät arviointiin: varma/vaikeuttaa/ei kykene toimintaan/ei arvioitu

Suhtautuminen liukkauteen, merkinnät arviointiin: ei vaikuta/ vaikeuttaa/ei kykene toimimaan/ei arvioitu

Pöydälle hyppääminen, merkinnät arviointiin: varma/reagoi/ei kykene toimimaan/ei arvioitu

Ominaisuuksien arviointi maalimiehen kanssa

suoritetaan harjoituskentällä. Maalimiehenä toimii arvioija.

Maalimies varustautuu asianmukaisilla suojarusteilla ja saaliina käytettävällä suojarahalla tai muulla saalisesineellä (nahkarätki/purupatukka/tyyny).

Esineenä voidaan käyttää koiran omaa esinettä (hiha/nahkarätki/purupatukka/tyyny).

Koiran varustus on yksi liina tai hihna, kaulapanta (yksirivinen ketju tai nahkapanta) tai valjaat.

Harjoituksen alussa maalimies on piilossa ja ohjaaja siirtyy koiran kanssa kentälle.

Harjoituksen aluksi maalimies kuormittaa koira sitä uhkaamalla.

Kuormituksen voimakkuus asetetaan ottaen huomioon koiran ikä ja aiemmat kokemukset vastaavista tilanteista.

Vaiheen tarkoitus on arvioida koiran puolustuskäyttäytymistä.

Puolustuskäyttäytyminen, merkinnät arviointiin: itsevarma/vielä itsevarma /kuormittuu/ei ilmennä/ei arvioitu

Saatuaan varmuuden koiran puolustuskäyttäytymisestä, maalimies antaa koiralle saalisärsykeitä. Tarkoituksena on arvioida saaliskäyttäytymistä ja sen voimakkuutta.

Vietinvaihto, merkinnät arviointiin: vaihtaa nopeasti/vaatii aikaa ja runsaasti ärsykeitä/ ei

vaihda/ei arvioitu

Vietin voimakkuus saalilla, merkinnät arviointiin: erittäin voimakas/ voimakas/ matala/ ei ilmennä/ei arvioitu.

Arvioituaan saalisvietin maalimies antaa koiralle tilaisuuden purra saaliiseen. Tarkoituksena on arvioida hyökkäyskäyttäytymistä.

Hyökkäyskäyttäytyminen, merkinnät arviointiin: erittäin voimakas ja varma/varma/epäröivä/epävarma/ei arvioitu.

Koiran saatua otteen saaliista maalimies kamppailee koiran kanssa saaliista. Koiraa kuormitetaan kamppailuvaiheessa ottaen huomioon sen ikä ja aiemmat kokemukset vastaavasta tilanteesta.

Oteikäyttäytyminen-voimakkuus, merkinnät arviointiin: erittäin voimakas/voimakas/voimaton/ei pidä/ ei arvioitu

Oteikäyttäytymisen-rauhallisuus, merkinnät arviointiin rauhallinen/hieman rauhaton/rauhaton/ ei pidä/ei arvioitu

Kamppailuvaihe, merkinnät arviointiin: dominoi/varma/ kuormittuu, rauhaton/voimaton/ei arvioitu.

Kamppailuvaihe päätetään saalin antamiseen koiralle.

Saaliin antamisen jälkeen ohjaaja joko liikuttaa koiraa, tai pysäyttää sen paikalleen, antaen koiran pitää (kanavoida) maalimieheltä saamaansa saalisesinettä.

Tarkoituksena on arvioida koiran kykyä kanavoida kamppailun aikana kokemansa stressi saaliiseen ja sen pitämiseen.

Kanavointi, merkinnät arviointiin: rauhallinen, varma/rauhaton/ei kanavoi/ei arvioitu.

Harjoituksen eri osia voidaan tarvittaessa toistaa arvioijan tarpeelliseksi katsoma määrä, antaen koiralle riittävän mahdollisuuden reagoida. Kentällä suoritetusta arvioinnista siirrytään suoraan ilman taukoja seuraavaan osioon.

Käyttäytymisen arviointi työskennellessä maalimiehen kanssa sisätilassa liukkaalla alustalla. Maalimies siirtyy harjoituskentältä suoraan aiemmin käytettyyn sisätilaan siten, että koiralla on tilaisuus nähdä siirtyminen.

Ohjaaja ei saa kannustaa koiraa ja koiran tulee odottaa lupaa maalimiehen perään lähtemiseen rauhallisesti.

Ohjaaja odottaa ennen sisätilaan siirtymistä noin 1 minuutin ja siirtyy luvan saatuaan sisätilaan.

Tarkoituksena on arvioida koiran käyttäytymistä sen vireystilan ollessa korkea ja kykeneekö se rauhoittumaan.

Siirtyminen sisätilaan, merkinnät arviointiin: rauhoittuu / Vaatii aikaa / ei rauhoitu/ei arvioitu.

Sisätilassa maalimies antaa koiralle tarpeen mukaan ärsykeitä ja, tarpeen vaatiessa, voi myös kamppailla sen kanssa.

Toimintakyky sisätilassa, merkinnät arviointiin: varma / vaikuttaa/ei kykene liikkumaan/ei arvioitu

Toimintakyky liukkaalla, merkinnät arviointiin: varma/vaikuttaa/ ei kykene toimimaan/ei arvioitu

Hermorakenne, merkinnät arviointiin tasapainoinen ja varma/tasapainoinen/hieman rauhaton/hermostunut

Temperamentti, merkinnät arviointiin tasapainoinen /aktiivinen/yliaktiivinen/flegmaattinen

Ärsykekynnys, merkinnät arviointiin matala/korkea/erittäin korkea/ei arvioitu

Arvioinnin päätös

Tulokset tallennetaan jalostustietojärjestelmään <http://spl.fi/jalostusnetti>
Arvioija antaa ohjaajalle suullisen palautteen tilaisuudesta sekä kirjallisen palautelomakkeen.

SAKSANPAIMENKOIRALIITTO RY
SPL-ARVIOINTI- ARVOSTELULOMAKE

Alaosasto:		pvä:		Arvioija:	
Rek.Nro:		synt.		ID:	
Sukuoli:		väri:		karvanpituus:	
Nimi:				Ikä:	
Harjoitukset:	ei yhtään	1-10	yli 10	kokeen tehnyt	

Esiintyminen henkilöryhmässä: luoksepäästävä, varma avoin___ epävarma___ arka___ aggressiivinen___

Id merkinnän tarkastus: neutraali___ levoton___ ärtyisä___ epävarma___ aggressiivinen___

Suhtautuminen laukauksiin: neutraali___ reagoi+___ reagoi -___ pelokas___

Toimintakyky ohjaajan kanssa sisätilassa ja liukkaalla alustalla:

Sisääntulo: varma___ vaikuttaa___ ei kykene toimimaan___ ei arvioitu___

Suhtautuminen liukkauteen: ei vaikuta___ vaikuttaa___ ei kykene toimimaan___ ei arvioitu___

Pöydälle hyppääminen: varma___ reagoi___ ei kykene toimimaan___ ei arvioitu___

Harjoitus maalimiehen kanssa kentällä:

Puolustusalue: itsevarma___ vielä itsevarma___ kuormittuu___ ei ilmennä___ ei arvioitu___

Vietinvaihto : vaihtaa nopeasti___ vaatii aikaa/runsaasti ärsykeitä___ ei vaihda___ ei arvioitu___

Vietin voimakkuus saalilla: erittäin voimakas___ voimakas___ matala___ ei ilmennä___ ei arvioitu___

Hyökkäyskäyttäytyminen: erittäin voimakas/varma___ varma___ epäröivä___ epävarma___ ei arvioitu___

Otekäyttäytyminen-voimakkuus: erittäin voimakas___ voimakas___ voimaton___ ei pidä___ ei arvioitu___

Otekäyttäytyminen-rauallisuus: rauhallinen___ hieman rauhaton___ rauhaton___ ei pidä___ ei arvioitu___

Kamppailuvaihe: dominoiva___ varma___ kuormittu/rauhaton___ voimaton___ ei arvioitu___

Kanavointi: rauhallinen ja varma___ rauhaton___ ei kanavoi___ ei arvioitu___

Harjoitus maalimiehen kanssa sisätilassa:

Siirtyminen sisätilaan: rauhoittuu___ vaatii aikaa___ ei rauhoitu___ ei arvioitu___

Toimintakyky sisätilassa: varma___ vaikuttaa___ vaikuttaa voimakkaasti___ ei arvioitu___

Toimintakyky liukkaalla maalimiehen kanssa: varma___ vaikuttaa___ ei kykene toimimaan___ ei arvioitu___

Hermorakenne: tasapainoinen ja varma___ tasapainoinen___ hieman rauhaton___ hermostunut___

Temperamentti: tasapainoinen___ aktiivinen___ yliaktiivinen___ flegmaattinen___

Ärsykekynnys: matala___ korkea___ erittäin korkea___ ei arvioitu___

Arvioinnin tulos: suoritettu___ keskeytetty___ syy:_____

Arvioijan allekirjoitus:_____

7.7 Liite y2 Luonnetesti; rotuprofiili

Luonnetestin profiili: saksanpaimenkoira pvm/tekijä: 18.8.2018 jal.tmk

*) %-osuus havainnoista rodussa

I	Ihanne (sininen)
N	Hyväksyttävä (keltainen)
E	Ei-toivottava (violetti/lila)
H	Hylätty (punainen)

Osasuoritukset	*) %-osuus kaikista havainnoista	Profiilin muodostava kirjainkoodi	Arvo	Arvostelu	Plus- pisteet	Miinus- pisteet	Huomiot
I TOIMINTAKYKY Kerroin 15		I	+3	Suuri	45		
		I	+2	Hyvä	30		
		N	+1a	Kohtuullinen	15		
		N	+1b	Kohtuullisen pieni	15		
		E	-1	Pieni		-15	
		H	-2	Riittämätön		-30	
		H	-3	Toimintakyvytön		-45	
II TERÄVYYS Kerroin 1		I	+3	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	3		
		I	+2	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	2		
		N	+1a	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	1		
		N	+1b	Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä	1		

*) %-osuus

	E	-1	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		-1	
	E	-2	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		-2	
	E	-3	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin		-3	
III PUOLUSTUSHALU Kerroin 1	I	+3	Kohtuullinen, hillitty	3		
	I	+2	Suuri, hillitty	2		
	N	+1a	Pieni	1		
	E	-1	Haluton		-1	
	E	-2	Erittäin suuri		-2	
	H	-3	Hillitsemätön		-3	

IV TAISTELUHALU Kerroin 10	I	+3	Suuri	30		
	I	+2a	Kohtuullinen	20		
	N	+2b	Kohtuullisen pieni	20		
	N	+1	Erittäin suuri	10		
	E	-1	Pieni		-10	
	H	-2	Riittämätön		-20	
	H	-3	Haluton		-30	
V HERMORAKENNE Kerroin 35	I	+3	Tasapainoinen ja varma	105		
	I	+2	Tasapainoinen	70		
	I	+1a	Hieman rauhaton	35		
	N	+1b	Hermostunein pyrkimyksin	35		
	E	-1	Vähän hermostunut		-35	
	H	-2	Hermostunut		-70	
	H	-3	Erittäin hermostunut		-105	
VI TEMPERAMENTTI KERROIN 15	I	+3	Vilkas	45		
	I	+2	Kohtuullisen vilkas	30		
	N	+1	Erittäin vilkas	15		
	E	-1a	Häiritsevän vilkas		-15	
	H	-1b	Hieman välinpitämätön		-15	
	H	-1c	Impulsiivinen		-15	
	H	-2	Välinpitämätön		-30	
	H	-3	Apaattinen		-45	
VII	I	+3	Kohtuullisen kova	24		
	N	+2	Kova	16		

KOVUUS Kerroin 8	N	+1	Hieman pehmeä	8		
	E	-1	Erittäin kova		-8	
	E	-2	Pehmeä		-16	
	H	-3	Erittäin pehmeä		-24	
VIII LUOKSEPÄÄSTÄVYYS Kerroin 15	I	+3	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	45		
	N	+2a	Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen	30		
	E	+2b	Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen	30		
	E	+1	Mieleistelevä	15		
	E	-1a	Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra		-15	
	H	-1b	Selvästi pidättyväinen, yrittää purra		-15	
	H	-2	Hyökkäävä		-30	
	H	-3	Salakavala		-45	
LAUKAUS- PELOTTOMUUS	I	***	Laukausvarma			
	N	**	Laukauskokematon			
	N	*	Paukkuärtyisiä			
	H	—	Laukausaltis			
	H	--	Laukausarka			
			HYVÄKSYTTY			
			HYLÄTTY			
			KESKEYTETTY SYY:			
			Tulos			
			Vähennystulos + -			
			LOPPUPISTEET			

MH-luonnekuvaus (muokattava)		KJTR ohjeen mukaan 19.9.2018/KL								
Käytettävät kirjainkoodit	Käytettävät värikoodit									
I	Ihante (sininen)									
N	Hyväksyttävä (keltainen)									
E	Ei-toivottava (violetti/ila)	Ihanneprofiiliin muodostamiseksi, taulukoiden kentät värjätään värikoodien mukaisesti.								
H	Hylätty (punainen)	Taulukkoon lisättävä koodi on kirjainkoodi ja %-luku on prosenttiosuus arvioitua populaatiosta								
	1	koodi/ %	2	koodi/ %	3	koodi/ %	4	koodi/ %	5	koodi/ %
1a. KONTAKTI Tervehtiminen	Torjua kontaktia, murisee tai yrittää purra	H/	Väistää kontaktia, väistää	E/	Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen, ei väistä	N/	Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen	V/	Mielitelevä kontaktinotossa, hyppiä, vinkuu, haukkuu, jne.	E/
1b. KONTAKTI Yhteistyö	Ei lähden vieraan ihmisen mukaan / Ei kokeilla	H/	Lähtee mukaan haluttomasti	E/	Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta	N/	Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TO:sta	V/	Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut TO:sta	N/
1c. KONTAKTI Käsitely	Torjua murisemalla ja/tai yrittää purra	H/	Väistää tai hakee tukea ohjaajasta	E/	Hyväksyy käsittelyn	I	Hyväksyy ja ottaa kontaktia	V/	Hyväksyy ja vastaa liioitellulla kontaktilla	N/
2a. LEIKKI 1 Leikkialu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	H/	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	E/	Leikkiä - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	N/	Leikkiä - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	V/	Leikkiä - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	V/
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	H/	Ei tartu, nuuskii esinettä	E/	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	N/	Tarttuu heti koko suulla	V/	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	V/
2c. LEIKKI 1 Puroute ja taisteluhalu	Ei tartu esineeseen	H/	Tarttuu viiveellä - irrottaa/pitää, ei vedä vastaan	E/	Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudelleen/ korjaillee otetta	N/	Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TO irrottaa	V/	Tarttuu heti koko suulla, vetää tempoo, ravistaa - kunnes TO irrottaa	V/
3a. TAKAA-AJO	Ei aloita	E/	Aloittaa, mutta keskeyttää	E/	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalistia	N/	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	V/	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	V/
3b. TARTTUMINEN	Ei kiinnostu saalista/Ei juokse perään	H/	Ei tartu, nuuskii saalista	E/	Tarttuu saaliiseen epäroiden tai viiveellä	N/	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	N/	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia	V/
4. AKTIVITEETTITASO	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen	H/	Tarkkaileva, rauhallinen, voi istua, seisä tai maata	V/	Tarkkaileva ja enemmän rauhallinen, yksittäisiä toimintoja	N/	Tarkkaileva, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen	N/	Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana/ Rauhaton kaja ajan	E/
5a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	Ei kiinnostu avustajasta	E/	Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja	N/	Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja	V/	Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöyrityksiä	N/	Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä	N/
5b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	Ei osoita uhkaaseleitä	N/	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkaaseleitä osion ensim. osassa	V/	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkaaseleitä osion ensim. tai toisessa osassa	N/	Osoittaa useampia uhkaaseleitä osion ensim. osassa	E/	Osoittaa useampia uhkaaseleitä osion ensim. tai toisessa osassa	H/
5c. ETÄLEIKKI Utelaisuus	Ei saavu avustajan luo	H/	Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo	E/	Saapuu piilossa olevan puhuvan avustajan luo	N/	Saapuu avustajan luo epäroiden tai viiveellä	V/	Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua	V/
5d. ETÄLEIKKI Leikkialu	Ei osoita kiinnostusta	H/	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	E/	Leikkiä - voi tarttua varovasti, mutta ei vedä	E	Tarttuu, vetää vastaan, voi irrottaa ja tarttua uudelleen	N/	Tarttuu, vetää vastaan, ei irrota	V/
5e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	Ei osoita kiinnostusta	H	Kiinnostuu, mutta keskeyttää	E/	On kiinnostunut leikkivästä avustajasta	N/	Kiinnostunut leikkivästä sekä passiivisesta avustajasta	N/	Houkuttelee myös passiivista avustajaa leikkimään	V/
6a. YLLÄTYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	V/	Kyykistyy ja pysähtyy	V/	Väistää kääntämättä pois katseltaan haalarista	N/	Pakenee enintään 5 metriä	H/	Pakenee enemmän kuin 5 metriä	H/
6b. YLLÄTYS Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkaaseleitä	E/	Osoittaa yksittäisiä uhkaaseleitä	V/	Osoittaa useita uhkaaseleitä	V/	Osoittaa useita uhkaaseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	V/	Osoittaa useita uhkaaseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra	N/
6c. YLLÄTYS Utelaisuus	Menee haalarin luo, kun se on laskeutu maahan/Ei mene ajoissa	H/	Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	E/	Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä	N/	Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	V/	Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua	V/
6d. YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä	V/	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	N/	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienee toisen ohituskerran jälkeen	E/	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	H/	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	H/
6e. YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta haalarin	V/	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla	N/	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria väh. kahdella ohituskerralla	E/	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	H/	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla	H/
7a. ÄÄNIHERKKYYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	V/	Kyykistyy ja pysähtyy	V/	Väistää kääntämättä pois katseltaan	N/	Pakenee enintään 5 metriä	E/	Pakenee enemmän kuin 5 metriä	H/
7b. ÄÄNIHERKKYYS Utelaisuus	Ei mene katsomaan	H/	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	N/	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja seisoo sen vieressä	N/	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	N/	Menee räminälaitteen luo ilman apua	V/
7c. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita tai väistämistä	V/	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	N/	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienee toisen ohituskerran jälkeen	N/	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	E/	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	H/
7d. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	V/	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla	V/	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla	N/	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	H/	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla	H/
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkaaseleitä	N/	Osoittaa yksittäisiä uhkaaseleitä	N/	Osoittaa useita uhkaaseleitä	V/	Osoittaa useita uhkaaseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	V/	Osoittaa uhkaaseleitä ja useampia hyökkäyksiä	N/
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	Yksittäisiä vilkaisuja, ja sen jälkeen ei kiinnostusta/Ei kiinnostu lainkaan	E/	Katselee aaveita silloin tällöin	N/	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolelta ajasta tai koko ajan toista	N/	Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja	V/	Tarkkailee molempia aaveita koko osion ajan	V/
8c. AAVEET Pelko	On ohjaajan edessä tai sivulla	V/	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa	N/	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	N/	On enimmäkseen ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	E/	Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta / Pakenee	H/
8d. AAVEET Utelaisuus	Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois / Ei mene ajoissa	H/	Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	N/	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	N/	Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoleenväliin	N/	Menee katsomaan ilman apua	V/
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	Torjua kontaktia/ Ei mene ajoissa	H/	Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin, mutta ei vastaa siihen	E/	Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin	N/	Ottaa itse kontaktia avustajaan	V/	Innostunutta kontaktinottoa avustajaan, esim. hyppiä tai vinkuu	N/
9a. LEIKKI 2 Leikkialu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	H/	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	E/	Leikkiä - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	N/	Leikkiä - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	V/	Leikkiä - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	V/
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	H/	Ei tartu, nuuskii esinettä	E/	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	N/	Tarttuu heti koko suulla	V/	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	V/
10. AMPUMINEN	Ei häiritse, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön	V/	Häiritsevyyttä lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön	N/	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	E/	Keskeyttää leikin/ passiiv., lukkiutuu yleisöä, laukauksista tms kohden, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen	H/	Häiritsevä pelokas / Yrittää paeta / Ohjaaja luopuu ampumisesta	H/

7.8 Liite z2 HD- ja ED-tilastot

Liite z2. Saksanpaimenkoiran lonkka- ja kyynärtulokset (kpl) vuosina 2000–2021.

Kuvausvuosi	Lonkkanivel, HD, kpl								Kyynärnivel, ED, kpl						
	A	B	C	D	E	Terveitä (A-B)	Sairaita (C-E)	yhteensä	0	1	2	3	Terveitä (0)	Sairaita (1-3)	yhteensä
2000	179	294	232	141	8	473	381	854	536	131	31	17	536	179	715
2001	177	215	185	124	13	392	322	714	603	145	36	18	603	199	802
2002	201	239	198	128	19	440	345	785	589	143	38	24	589	205	794
2003	265	234	242	122	16	499	380	879	652	129	45	34	652	208	860
2004	256	280	194	124	16	536	334	870	699	123	33	24	699	180	879
2005	303	282	302	166	24	585	492	1077	835	156	41	32	835	229	1064
2006	376	303	267	129	17	679	413	1092	819	155	55	27	819	237	1056
2007	357	325	246	162	25	682	433	1115	872	124	76	40	872	240	1112
2008	301	298	233	107	24	599	364	963	796	97	39	29	796	165	961
2009	368	278	244	122	28	646	394	1040	848	101	41	29	848	171	1019
2010	448	258	218	73	20	706	311	1017	797	122	53	36	797	211	1008
2011	336	285	227	108	33	621	368	989	753	121	56	42	753	219	972
2012	333	278	229	82	31	611	342	953	771	113	45	27	771	185	956
2013	247	277	229	88	19	524	336	860	687	94	33	39	687	166	853
2014	217	260	210	96	29	477	335	812	633	90	20	25	633	135	768
2015	230	270	188	94	37	500	319	819	633	97	41	28	633	166	799
2016	267	260	182	83	22	527	287	814	642	86	35	22	642	143	785
2017	235	294	153	83	19	529	255	784	639	91	23	27	639	141	780
2018	252	272	174	63	12	524	249	773	616	80	27	35	616	142	758
2019	293	322	163	66	16	615	245	860	699	100	26	37	699	163	862
2020	256	273	203	72	17	529	292	821	653	95	14	49	653	158	811
2021	279	293	214	57	13	572	284	856	673	99	28	30	673	157	830

Liite z2. Saksanpaimenkoiran lonkka- ja kyynärtulokset (%) vuosina 2000–2021.

Kuvausvuosi	Lonkkanivel, HD, %								Kyynärnivel, ED, %						
	A	B	C	D	E	Terveitä (A-B)	Sairaita (C-E)	yhteensä	0	1	2	3	Terveitä (0)	Sairaita (1-3)	yhteensä
2000	21,0	34,4	27,2	16,5	0,9	55,4	44,6	854	75,0	18,3	4,3	2,4	75,0	25,0	715
2001	24,8	30,1	25,9	17,4	1,8	54,9	45,1	714	75,2	18,1	4,5	2,2	75,2	24,8	802
2002	25,6	30,4	25,2	16,3	2,4	56,1	43,9	785	74,2	18,0	4,8	3,0	74,2	25,8	794
2003	30,1	26,6	27,5	13,9	1,8	56,8	43,2	879	75,8	15,0	5,2	4,0	75,8	24,2	860
2004	29,4	32,2	22,3	14,3	1,8	61,6	38,4	870	79,5	14,0	3,8	2,7	79,5	20,5	879
2005	28,1	26,2	28,0	15,4	2,2	54,3	45,7	1077	78,5	14,7	3,9	3,0	78,5	21,5	1064
2006	34,4	27,7	24,5	11,8	1,6	62,2	37,8	1092	77,6	14,7	5,2	2,6	77,6	22,4	1056
2007	32,0	29,1	22,1	14,5	2,2	61,2	38,8	1115	78,4	11,2	6,8	3,6	78,4	21,6	1112
2008	31,3	30,9	24,2	11,1	2,5	62,2	37,8	963	82,8	10,1	4,1	3,0	82,8	17,2	961
2009	35,4	26,7	23,5	11,7	2,7	62,1	37,9	1040	83,2	9,9	4,0	2,8	83,2	16,8	1019
2010	44,1	25,4	21,4	7,2	2,0	69,4	30,6	1017	79,1	12,1	5,3	3,6	79,1	20,9	1008
2011	34,0	28,8	23,0	10,9	3,3	62,8	37,2	989	77,5	12,4	5,8	4,3	77,5	22,5	972
2012	34,9	29,2	24,0	8,6	3,3	64,1	35,9	953	80,6	11,8	4,7	2,8	80,6	19,4	956
2013	28,7	32,2	26,6	10,2	2,2	60,9	39,1	860	80,5	11,0	3,9	4,6	80,5	19,5	853
2014	26,7	32,0	25,9	11,8	3,6	58,7	41,3	812	82,4	11,7	2,6	3,3	82,4	17,6	768
2015	28,1	33,0	23,0	11,5	4,5	61,1	38,9	819	79,2	12,1	5,1	3,5	79,2	20,8	799
2016	32,8	31,9	22,4	10,2	2,7	64,7	35,3	814	81,8	11,0	4,5	2,8	81,8	18,2	785
2017	30,0	37,5	19,5	10,6	2,4	67,5	32,5	784	81,9	11,7	2,9	3,5	81,9	18,1	780

7.9 Liite z1 Terveyskysely v. 2022

KUVAILEHTI

Julkaisija: Saksanpaimenkoiraliiton jalostustoimikunta Julkaisuaika:

Elokuu 2022

Tekijät: SPL, jalostustoimikunta

Julkaisun nimi: Saksanpaimenkoiran terveys – kyselytutkimus 2022

Sivumäärä: 12 s.

Jakelu: Saksanpaimenkoiraliitto

1. Taustaa

Saksanpaimenkoiraliitto ry:n jalostustoimikunta on päivittämässä saksanpaimenkoirarodulle jalostuksen tavoiteohjelmaa sekä perinnällisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaa. Tavoiteohjelman laatimisen tausta-aineistoksi toteutettiin laaja terveystutkimus rodun terveystilanteen kartoittamiseksi.

Vastaava terveystutkimus on toteutettu edellisen kerran vuonna 2005.

Saksanpaimenkoiraliiton jalostustoimikunta on vastannut terveystutkimuskaavakkeen laatimisesta, tutkimuksen toteutuksesta sekä tutkimustulosten analysoinnista ja raportoinnista.

2. Aineisto ja menetelmät

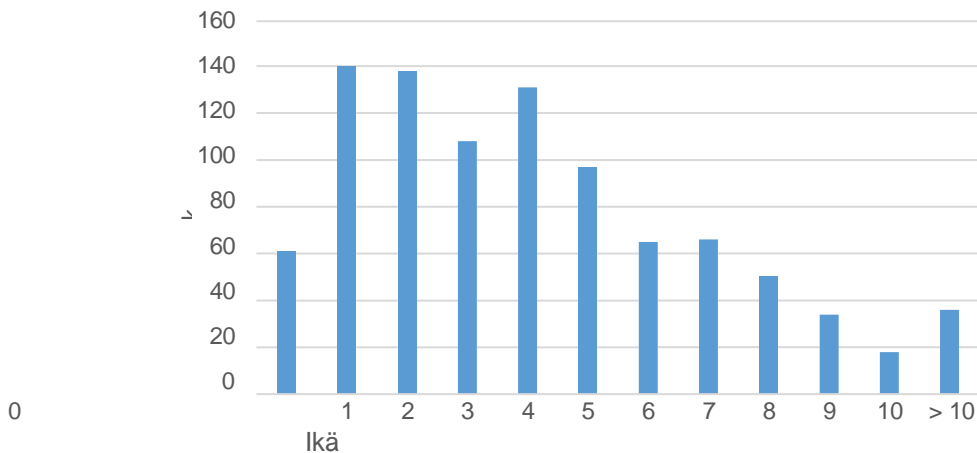
Terveystutkimus julkaistiin Saksanpaimenkoiraliitto ry:n internet-sivuilla huhtikuussa 2022. Tiedotteen mukaisesti tutkimus oli kohdennettu kaikille saksanpaimenkoiran omistajille. Tutkimukseen vastaaminen tapahtui tiedotteessa julkaistun linkin kautta sähköisesti.

Terveystutkimuksesta tiedotettiin lisäksi sosiaalisessa mediassa sekä liiton jäsenistölle suunnatussa jäsenkirjeessä. Tutkimukseen vastaaminen päättyi elokuun alkupuolella.

Tutkimuskaavakkeen kysymykset liittyivät laajalti koiran terveydentilaan (mm. akuutit ja krooniset sairaudet) ja siihen liittyviin asioihin. Taustatiedoiksi tiedusteltiin koiran ikä, sukupuoli, linja sekä koiran elinolosuhteisiin liittyviä asioita.

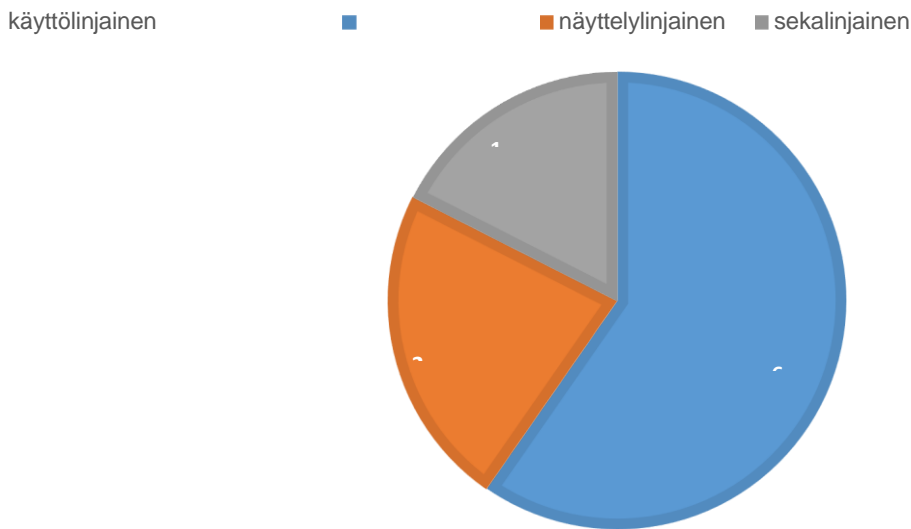
3. Tulokset

Terveystutkimukseen saatiin yhteensä 944 vastausta. Vastaukset jakautuivat urosten (47 %) ja narttujen (53 %) kesken lähes tasan. Sen sijaan koirien ikäjakauma painottui selvästi nuoriin yksilöihin, 4-vuotiaat ja sitä nuoremmat edustivat yli 60 % tutkimusvastauksista (Kuva 1).

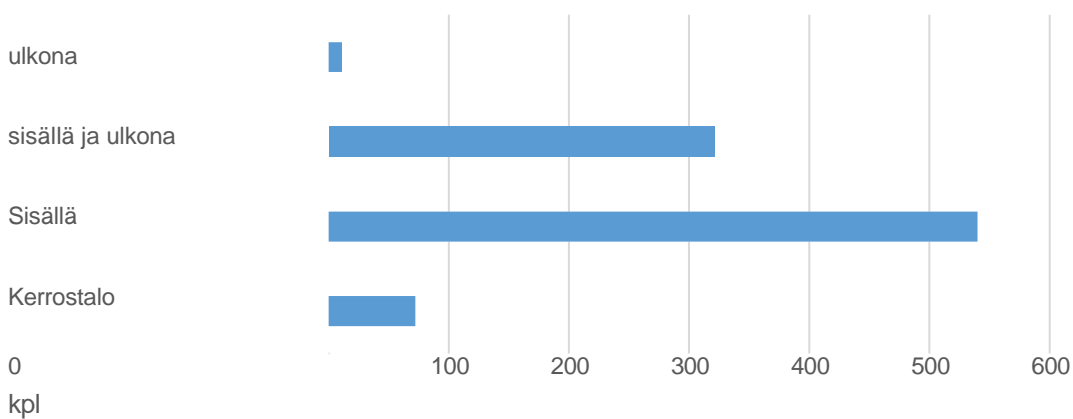
Kuva 1. Terveystutkimukseen vastanneiden koirien ikäjakauma.

Terveyskyselyn saksanpaimenkoirista peräti 60 % oli käyttölinjaisia (Kuva 2).

Kuva 2. Terveyskyselyn saksanpaimenkoirien jakautuminen linjoittain.

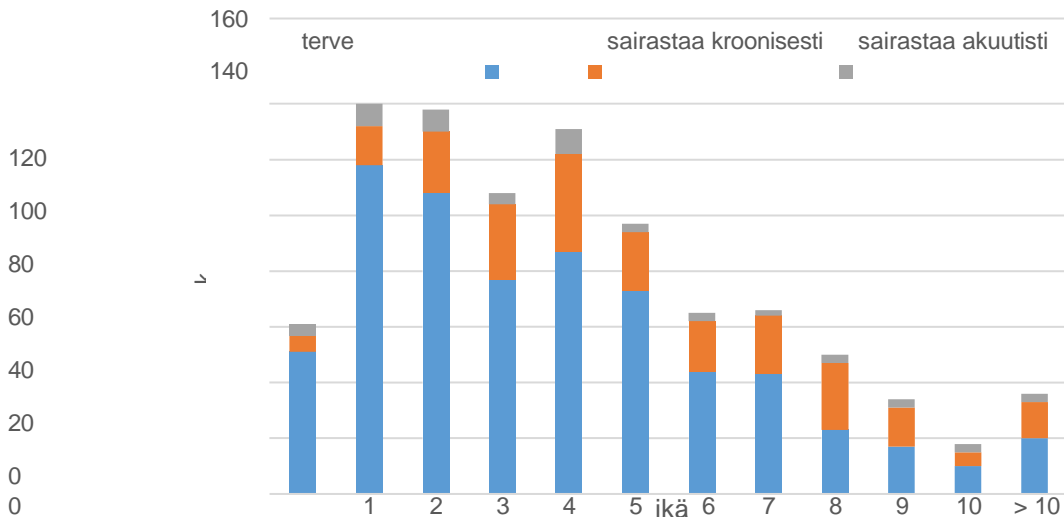
Koirista valtaosa asui sisällä tai vaihtoehtoisesti sisällä ja ulkona (Kuva 3). Vain noin 1 % koirista asustaa yksinomaan ulkona. Kerrostalossa asui 7,6 % kyselyn saksanpaimenkoirista.

Kuva 3. Saksanpaimenkoirien asuinolosuhteet.

3.1 Terveys

Koiran nykyistä terveydentilaa tiedusteltaessa ilmeni, että saksanpaimenkoirista 71 % on terveitä. Vastaavasti kroonisista sairauksista kärsii 23 % ja akuuteista sairauksista 6 %. Jos tarkasteluun otetaan 4-v ja sitä vanhemmat koirat, niin terveiden osuus laskee 64 % ja kroonisesti sairaiden nousee 30 %. Vastaavasti 7-v ja sitä vanhempien koirien osalta terveiden osuus oli enää 55 % ja kroonisesti sairaiden 38 % (Kuva 4).

Kuva 4. Saksanpaimenkoirien terveystilanne ikäryhmittäin.

3.2 Akuutit sairaudet

Kyselyssä tiedusteltiin akuutteja, eli lyhytkestoisia ja ohimeneviä sairauksia, joita koiralla on ollut. Kysymykseen saatiin 895 vastausta. Akuutteja sairauksia ei esiintynyt 53 %:lla vastanneista. Luonnollisesti nuorempien koirien kohdalla akuutteja sairauksia oli ollut vähemmän.

Yleisin akuutti sairaus oli korvatulehdus, jonka oli sairastanut noin 23 % saksanpaimenkoirista. Myös hotspot, kennelyskä ja silmätulehdus olivat melko yleisiä saksanpaimenkoirilla (Taulukko 1). Sen sijaan esimerkiksi nielu- tai kohtutulehdukset olivat suhteellisen harvinaisia.

Taulukko 1. Akuuttien sairauksien esiintyminen saksanpaimenkoirilla. Yhdellä koiralla on saattanut olla useampi akuutti sairaus.

Akuutti sairaus	kpl	%
korvatulehdus	208	23,2
hotspot	108	12,1
kennelyskä	95	10,6
silmätulehdus	78	8,7
virtsatietulehdus	36	4,0
eturauhastulehdus	27	3,0
kohtutulehdus	18	1,8
nielutulehdus	16	1,7
anaalirauhastulehdus	15	1,7
ei akuutteja sairauksia	475	53,1

3.3 Krooniset sairaudet

Kroonisia eli pitkäkestoisia tai uusiutuvia sairauksia tiedusteltaessa saatiin yhteensä 848 vastausta. Kyselyn mukaan noin 70 % koirista ei sairastanut kroonisia sairauksia (Taulukko 2). Myös kroonisten sairauksien kohdalla on hyvä huomioida vastaajien painottuminen nuoriin ikäryhmiin, sillä osa sairauksista puhkeaa vasta vanhemmalla iällä.

Yleisin saksanpaimenkoiran krooninen sairaus oli atopia, jota sairasti kyselyn mukaan noin 14 % koirista. Muita yleisiä kroonisia sairauksia olivat hiiva,

herkkävatsaisuus ja korvatulehdukset. Autoimmuunisairauksien, kuten pannuksen, plasmooman, haiman vajaatoiminnan ja perianaalifistelin osuus kaikista vastanneista oli melko vähäinen (0,4–2,6 %). Epilepsiaa sairastaneita kyselyvastauksissa oli vain kaksi yksilöä.

Taulukko 2. Kroonisten sairauksien esiintyminen saksanpaimenkoirilla. Yhdellä koiralla on saattanut olla useampi krooninen sairaus.

krooninen sairaus	kpl	%
atopia	115	13,6
hiiva	68	8,0
ripuli/herkkä vatsa	58	6,8
korvatulehdus	37	4,4
hotspot	23	2,7
pannus	22	2,6
muu autoimmuunisairaus	21	2,5
plasmooma	20	2,4
oksentelua	12	1,4
haiman vajaatoiminta	9	1,1
eturauhastulehdus	6	0,7
vatsalaukun kiertymä	5	0,6
perianaalifisteli	3	0,4
epilepsia	2	0,2
virtsatientulehdus	2	0,2
anaalirauhastulehdus	1	0,1
ei kroonisia sairauksia	589	69,5

Autoimmuunipohjaisten sairauksien osalta on kuitenkin hyvä huomioida niiden puhkeaminen vanhemmalla iällä. Kyselyaineiston perusteella atopiaa esiintyy jo alle 1-v iästä lähtien, mutta sen osuus kasvaa selvästi 3-vuotiailla ja sitä vanhemmilla yksilöillä (Taulukko 3). 3-vuotiailla ja sitä vanhemmilla saksanpaimenkoirilla atopian esiintyvyys on noin 17 %. Vastaavasti pannusta/plasmoomaa alkaa esiintyä vasta 2-vuotiailla ja sen osuus kasvaa 5-vuotiaista lähtien (Taulukko 3). 5-vuotiailla ja sitä vanhemmilla saksanpaimenkoirilla pannuksen/plasmooman esiintyvyys on noin 8 %.

Taulukko 3. Atopian sekä pannuksen/plasmooman esiintyminen ikäryhmittäin. Ikäryhmäkohtainen osuus on laskettu kysymykseen vastanneista.

atopia			pannus/plasmooma	
ikä	kpl	%	kpl	%
alle 1-v	1	2	0	0
1-v	12	10	0	0
2-v	15	12	2	2
3-v	18	19	2	2
4-v	25	21	3	3
5-v	7	8	4	4
6-v	9	15	5	8
7-v	12	19	4	6
8-v	7	16	6	14
9-v	4	14	1	4
10-v	4	25	1	6
yli 10-v	5	16	4	13
yht.	119	14	32	4

3.4 Allergiaoireet

Allergiaoireista tiedusteltaessa saatiin 902 vastausta. Kyselyn mukaan 63 %:lla vastanneista (565 kpl) ei esiintynyt allergiaoireita. Vastaavasti 37 %:lla (337 kpl) niitä oli. Allergiaoireisista 45 %:lla oli vain yksi oire, kun 55 % allergiaoireita oli useampia.

Yleisin allergiaoire oli kutina/rapsutus, jota esiintyi 56 % oireilevista koirista (Taulukko 4). Muita yleisesti esiintyneitä oireita olivat korvien punoitus/kutina (42 %), atooppinen iho (34 %), ripuli/löysä vatsa (21 %) ja silmien räähkiminen (21 %).

Taulukko 4. Allergiaoireiden esiintyminen (kpl ja %) allergiasta kärsivillä saksanpaimenkoirilla. Yhdellä koiralla on voinut olla useampi oire.

allergiaoire	kpl	%
kutina/rapsutus	190	56
korvien punoitus/kutina	140	42
atooppinen iho	113	34
ripuli/löysä vatsa	70	21
silmien räähkiminen	70	21
ihottumaa	50	15
furunkoloosi	25	7
huono turkki/iho	21	6
muu oire	21	6

Kutisevien koirien hoitomuodoista tiedusteltaessa saatiin yhteensä 394 vastausta. Kutisevia koiria ei hoitanut ollenkaan 42 % (164) vastaajista. Vastaajista 230 hoiti koiransa kutinaa. Hoitomuodoista yleisin oli raapimista ehkäisevät lääkkeet (esim. Cytopoint/ Apoquel), joita käytti 60 % (Taulukko 5). Lääkeshampoolla hoidettiin 52 % ja kortisonilla 37 % kutisevista saksanpaimenkoirista. Kutisevista koirista vain 37 % oli saatu oireettomiksi.

Taulukko 5. Kutisevien koirien hoitomuodot (kpl ja %). Yhdellä koiralla on voinut olla useampi oire.

Hoitomuoto	kpl	%
raapimista ehkäisevällä lääkkeellä	138	60
lääkeshampoolla	119	52
kortisoni	86	37
saatu lääkkeellä oireettomaksi	84	37

Allergia oli diagnosoitu eläinlääkärin toimesta vain 17 %:ssa tapauksista. Allergiatestejä tai eliminaatiodieettejä tehtiin määrällisesti vähän. Vastanneista 81 % ei ollut tehnyt allergiatestiä tai eliminaatiodieettiä. Lisäksi yli puolet eliminaatiodieetin tehneistä ei ollut löytänyt altistajaa.

3.5 Loiset

Sisä- ja ulkoloisia koskevaan kysymykseen saatiin yhteensä 906 vastausta. Kyselyn perusteella vain noin 4 %:lla (39 kpl) saksanpaimenkoirista oli esiintynyt sisä- tai ulkoloisia (Taulukko 6). Yleisimmin oli havaittu ulkoloisia. Sisäloisista giardiaa esiintyi 1,3 % koirista ja matoja 1,0 % koirista.

Taulukko 6. Sisä- ja ulkoloisten esiintyminen saksanpaimenkoirilla.

Loisten esiintyminen	kpl	%
ei sisä- tai ulkoloisia	868	96
ulkoloisia todettu	16	1,8
giardia todettu (laboratorio)	12	1,3
matoja todettu näytteellä	9	1,0
sikaripunkki todettu näytteellä	2	0,2

Kyselyssä tiedusteltiin myös koirien madotuksesta ja punkkilääkityksestä. Kyselyn saksanpaimenkoirista 56 %:lle annettiin säännöllisesti matokuuri. Vastaavasti 52 % sai säännöllisesti punkkikarkotteen.

Kutiseville koirille loishäädön oli antanut 137 vastaajaa ja näistä 33 % se oli tehonnut.

3.6 Geenitestit

Kysymykseen vastasi 888 vastaajaa, joista 13,5 % oli tehnyt geenitestin koiralleen ja vastaavasti 86,5 % ei. Selvästi yleisin geenitesti oli MyDog DNA, jonka oli tehnyt 74 % koiransa testattaneista. Myös DM-testin, joka kuuluu osaksi myös osaa laajemmista geenitesteistä, oli tehnyt 24 %.

DM-testitulokset

DM-testituloksia koskevaan kysymykseen vastattiin 868 koiran osalta. Vastanneista koiran DM-tulos oli tiedossa 25 % koirista. Geenitestin tehneistä 58 % oli geeniperimältään terveitä, 35 % kantajia ja 8 % alttiita (Taulukko 7). Lisäksi 59 saksanpaimenkoiraa oli geneettisesti terveitä, eli vanhemmat on testattu ja terveiksi todettu.

Taulukko 7. DM-testitulosten sekä geneettisesti terveiden (vanhemmat testattu terveiksi) määrä.

DM-tulos	kpl	%
geneettisesti terve	59	
terve	92	58
kantaja	55	35
altis	12	8

Edelleen tiedusteltiin, onko saksanpaimenkoirilla ollut DM-oireita. Kuudessa vastauksessa kerrottiin olleen epäily DM:stä.

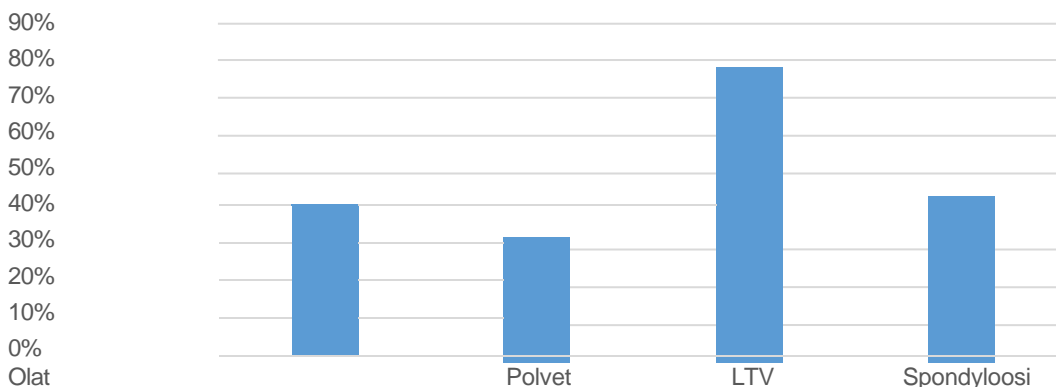
Luustokuvaukset Aktiivisuus

Lonkkien röntgenkuvausta käsittelevään kysymykseen saatiin 928 vastausta. Kyselyn mukaan viralliset lonkkakuvat oli otettu 77 %:sta saksanpaimenkoiria (Taulukko 8). Lisäksi 7 %:sta oli otettu epäviralliset kuvat, joko välikuvina alle vuoden iässä tai myöhemmin. Vastanneista 16 %:sta ei ollut otettu lonkkakuvia. Kyynärien osalta lukemat olivat lähes identtisiä (Taulukko 8).

Taulukko 8. Lonkka- ja kyynärkuvausten aktiivisuus.

	Lonkat		Kyynärät	
	kpl	%	kpl	%
kuvattu virallisesti	718	77	715	78
ei ole kuvattu	145	16	144	16
kuvattu epävirallisesti	28	3	23	3
kuvattu vain välikuvat (alle vuotiaana)	37	4	35	4

PEVISA-ohjelmaan kuuluvana myös selän LTV-kuvia otettiin yleisesti. Kyselyn mukaan LTV-kuvausaktiivisuus on yhtä suurta kuin lonkkien ja kyynärienkin. Sen sijaan spondyloosi- ja olkanivelkuvia ottaa vain reilut 40 %, polvinivelten kuvausaktiivisuuden jäädessä reiluun 30 % (Kuva 5).

Kuva 5. Saksanpaimenkoirien kuvausaktiivisuus.

Lonkat

Lonkkatulosta koskevaan kysymykseen vastattiin 772 koiran osalta. Kyselyn tulosten perusteella 77 % saksanpaimenkoirista on A tai B lonkkaisia. Vastaavasti D ja E lonkkaisten osuus on noin 7 % (Taulukko 9). Nivelrikkoa kerrottiin olevan noin 7 % vastanneista, joka vastaa D ja E lonkkaisten osuutta. Lonkkiaan oirelevien koirien osuus oli noin 6 % kysymykseen vastanneista.

Taulukko 9. Saksanpaimenkoirien lonkkakuvaustulokset.

Lonkkatulokset	kpl	%
A tai B	596	77
C	122	16
D	44	6
E	10	1

Kyynärät

Kyynärtuloksia koskevaan kysymykseen vastattiin 755 koiran osalta. Kyselyn tulosten perusteella 83 % saksanpaimenkoirista oli puhtaita kyynärien osalta. Vakavampien kyynärvikojen (2 ja 3) osuus oli molempien osalta noin 3 % (Taulukko 10). Nivelrikkoa kerrottiin olevan noin 5 % vastanneista. Kyynäriään oireilevien koirien osuus oli noin 4 % kysymykseen vastanneista.

Erikseen tiedusteltiin myös varislisäkesairaus -arvion kennelliitosta saaneita. Vastanneissa näitä oli vain kymmenen, joista kaksi oli tutkittu CT-kuvantamalla ja todettu sairaiksi.

Taulukko 10. Saksanpaimenkoirien kyynärkuvaustulokset.

Kyynärtulos	kpl	%
0	623	83
1	87	12
2	19	3
3	26	3

LTV

LTV-tuloksia koskevaan kysymykseen vastattiin 897 koiran osalta, joista kuitenkin 195 oli kuvaamattomia (22 %). Kuvatuista LTV0 tuloksen sai 74 % ja LTV 1 tuloksen 21 %. LTV 2, 3 ja 4 tulosten osuus oli yhteensä noin 5 %.

Taulukko 11. Saksanpaimenkoirien LTV-kuvaustulokset.

LTV-tulos	kpl	%
kuvattu, terve Ltv 0	519	74
kuvattu, muutos Ltv 1	145	21
kuvattu muutos Ltv 2	9	1
kuvattu muutos Ltv 3	9	1
kuvattu muutos Ltv 4	20	3
ei kuvattu	195	

Spondyloosi

Spondyloosituloksia koskevaan kysymykseen vastattiin 893 koiran osalta, joista kuitenkin 497 oli kuvaamattomia (56 %). Kuvatuista SP0 tuloksen sai 89 % ja SP1 tuloksen 7 %. SP2 ja 3 tulosten osuus oli yhteensä noin 4 %.

Spondyloosituloksen saaneista 3-vuotiaita tai nuorempia oli lähes 80 %. 5- vuotiaiden ja vanhempien osuus oli vastaavasti 13 %.

Taulukko 12. Saksanpaimenkoirien spondyloositulokset.

Spondyloositulos	kpl	%
kuvattu, terve SP0	354	89
kuvattu, muutos SP1	26	7
kuvattu, muutos SP2	11	3
kuvattu, muutos SP3	5	1
Ei kuvattu	497	

Olkanivelet

Olkaniveleä koskevaan kysymykseen vastasi 877 vastaajaa, joista kuvaamattomia oli 58 %. Kuvatuista terveitä oli 95 % (Taulukko 13). Vastanneista 2 % oireili olkanivelten osalta.

Taulukko 13. Saksanpaimenkoirien olkanivelten kuvaustulokset.

Olkaniveltulos	kpl	%
terve	349	95
tulkinnanvarainen	9	2
sairas	11	3
ei kuvattu	508	

Polvet

Polvia koskevaan kysymykseen vastasi 877 vastaajaa, joista kuvaamattomia oli 67 %. Kuvatuista terveitä oli 91 % ja vastaavasti muutoksia esiintyi 9 %:lla (Taulukko 14).

Taulukko 14. Saksanpaimenkoirien polvien kuvaustulokset.

Polvitulos	kpl	%
kuvattu, terveet	262	91
kuvattu muutoksia	26	9
ei kuvattu	589	

Selkäongelmat

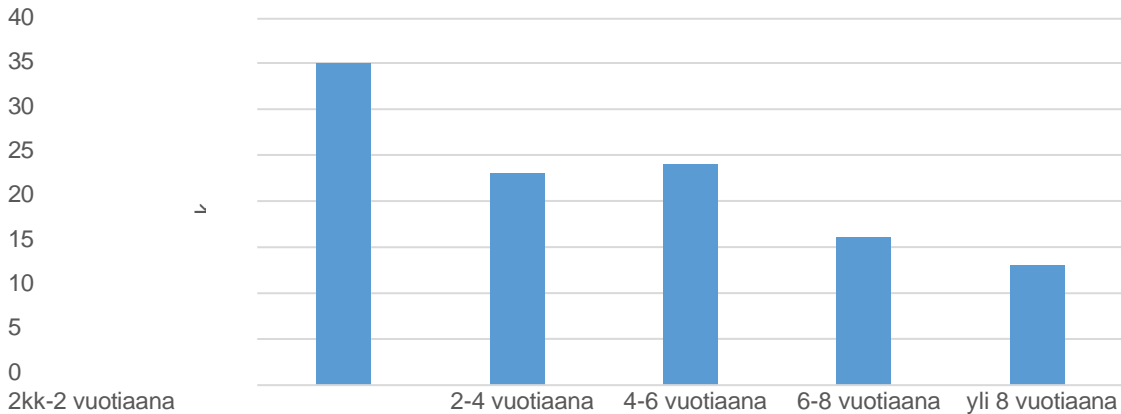
Selkäongelmia koskevaan kysymykseen vastattiin yhteensä 835 koiran osalta. Kyselyn perusteella 85 %:lla saksanpaimenkoirista ei ole selkäongelmia (Taulukko 15).

Yleisin selkäongelma noin 7 % osuudella on spondyloosi. Selkäydinkanavan ahtaumaa esiintyi vastaavasti 2 % saksanpaimenkoirista (Taulukko 15).

Taulukko 15. Saksanpaimenkoiran selkäongelmia.

	kpl	%
Spondyloosi	60	7,2
Selkä kipeytyy, määrittelemätön	29	3,5
Nikamamuutoksia	19	2,3
Ahtauma S7-L1	17	2,0
Vinolantio	12	1,4
Rustoumaa/kalkkeumaa	7	0,8
Välilevyihin liittyviä ongelmia	6	0,7
Hermoratarappeuma	6	0,7
Cauda equina -oireyhtymä	4	0,5
Ei ongelmia	711	85,1

Selkäongelmien alkamisikää koskevaan kysymykseen vastattiin 111 selkäongelmaisen koiran osalta. Kyselyn mukaan tyypillisin selkäongelmien alkamisikä on alle 2-vuotta (Kuva 6). Kuitenkin selkäoireita kehittyi kaikenikäisillä koirilla.

Kuva 6. Selkäongelmien alkamisikä.

Leikkaukset

Leikkauksia koskevaan kysymykseen saatiin 898 vastausta. Näistä 95 %:lle ei ollut tehty leikkauksia. Tyypillisin leikattu nivel oli kyynär (Taulukko 16).

Taulukko 16. Saksanpaimenkoirille tehdyt ortopediset leikkaukset.

Leikkaukset	kpl	%
kyynär	23	2,6
polvet	13	1,4
Selkä	7	0,8
olkanivel	2	0,2
ei ole operoitu	853	95,0

Purenta

Purentaa koskevaan kysymykseen saatiin 753 vastausta. Vastanneista 70 % oli rotumääritelmän mukainen saksipurenta. Peräti 24 % vastanneista kerrottiin olevan tasapurenta (Taulukko 17).

Taulukko 17. Saksanpaimenkoirien purenta.

Purenta	kpl	%
saksipurenta	525	70
tasapurenta	182	24
yläpurenta	41	5
alapurenta	5	1

Hampaat

Hampaiden osalta tiedusteltiin sekä purentaan kehittymistä että hammaspuutoksia/ylimääräisiä hampaita. Kysymykseen saatiin 902 vastausta. Kyselyn perusteella 86 % saksanpaimenkoirista ei ole hampaistoon liittyviä ongelmia. Noin 3 % maitohampaiden irtoamista on jouduttu auttamaan. Vastaavasti kulmahampaiden oikomista (omatoimista tai lääkärin toimesta) on jouduttu tekemään noin 5 % (Taulukko 18).

Hammaspuutoksia esiintyi noin 6 % vastanneista ja ylimääräisiä hampaita vastaavasti noin 2 % vastanneista (Taulukko 18).

Taulukko 18. Saksanpaimenkoirien hampaisiin liittyvät ongelmat.

	kpl	%
ei hampaistoon liittyviä ongelmia	776	86,0
ala/yläkulmahampaita jouduttu auttamaan oikeaan asentoon (omatoimisesti)	39	4,3
hampaita jouduttu oikomaan ell. toimesta	7	0,8
maitohampaiden irtoamista joutui auttamaan	30	3,3
hammaspuutos	55	6,1
ylimääräisiä hampaita	16	1,8

Kivekset

Kiveksiä koskevaan kysymykseen saatiin 438 vastausta. Normaalit kivekset kerrottiin olevan 85 %:lla uroksista (Taulukko 19). Eriasteisia kivesvikoja esiintyi vastaavasti 15 %:lla uroksista.

Taulukko 19. Saksanpaimenkoirien kivekset.

kivekset	kpl	%
normaalit	372	85
toinen laskeutunut	54	12
kummatkin laskeutumatta	12	3

Kiima

Kiimakiertoa koskevaan kysymykseen saatiin 438 vastausta. Säännölliset kiimat oli 92 %:lla saksanpaimenkoirista. Tyypillisesti narttu tulee kiimaan kaksi kertaa vuodessa (76 %), mutta vähäisemmässä määrin esiintyy myös tiheämpää tai harvempaa kiimakiertoa (Taulukko 20).

Taulukko 20. Saksanpaimenkoirien kiimakierto.

Kiimakierto	kpl	%
1krt/vuosi	18	6
2krt/vuosi	231	76
3krt/vuosi	43	14
4krt/vuosi	10	3

Lisäksi tiedusteltiin narttujen kiimaoireista ja mahdollisista valeraskauksista. Nartuista 88 %:lla ei ollut oireita tai oireet olivat niin vähäisiä, etteivät ne häirinneet (Taulukko 21). Sen sijaan 12 %:lla esiintyi häiritseviä oireita ja prosentilla oireet vaativat eläinlääkärin hoitoa.

Taulukko 21. Narttujen kiimakiertoon liittyvien oireiden ja valeraskauksien esiintyminen.

	kpl	%
ei häiritseviä oireita	161	34
häiritsevät oireet	56	12
häiritsevät oireet, tarvitsee ell. hoitoa	4	1
ei oireita	258	54

7.10 Liite z3. Autoimmuuniset silmäsairaudet kasvava ongelma rodussamme (Vatanen)

Jalostustoimikunta toteutti syksyllä 2021 sähköisen kyselyn kasvattajille ja jalostusurosten omistajille. Kyselyyn saatiin 70 vastausta. Vastausten perusteella kasvattajat kokevat autoimmuunisairaudet yhdeksi isoimmista ongelmista rodussamme. Kyselyssä tiedusteltiin myös, että 'onko joku sairaus tai ryhmä sairauksia selvästi yleistynyt saksanpaimenkoirilla'. Vastauksien perusteella yli 70 % ilmoitetuista yleistyneistä sairauksista oli autoimmuuni taustaisia.

Pannus ja plasmooma

Eryteisesti käyttölinjaisten saksanpaimenkoirien kasvattajat nostivat silmäsairaudet yleistyneiden sairauksien joukkoon. Pannus on autoimmuuniperäinen etenevä silmäsairaus, joka havaitaan sarveiskalvon verisuonittumisena, sidekudostumisena ja pigmentoitumisena. Pannuksen oireet voivat alkaa kaiken ikäisillä koirilla, mutta nuoremmilla esiintyvä muoto on ärhäkämpi. Tyypillinen pannuksen puhkeamisikä on 3–5 vuotta. Pannuksen hoitoon käytetään siklosporiini- tai kortisonilääkitystä. Pannus voi erityisesti hoitamattomana johtaa koiran sokeutumiseen. Vastaavan tyyppinen silmäsairaus on plasmooma, jolla tarkoitetaan viikkuluomen reunan paksuuntumista immuunivälitteisen tulehduksen seurauksena.

Diagnosointi ja dokumentointi

Pannus/plasmooma voidaan havaita virallisessa silmäpeilauksessa taudin puhjettua, jolloin se kirjataan automaattisesti Kennelliiton koiranet-tietokantaan. Koska pannus/plasmooma puhkeaa tyypillisesti aikuiselle koiralle, ei nuorien alle 3-vuotiaiden koirien silmäpeilaaminen ilman oireita ole suositeltavaa. Valitettavasti harrastajien keskuudessa on melko yleistä, että tautia ei virallisteta. Eläinlääkärin diagnoosin jälkeen tautiin saadaan lääkitys, mutta virallinen silmäpeilaus jätetään tekemättä. Kokeissa käyvät koirat siirretään tällöin EJ-rekisteriin maininnalla 'immunologinen silmäsairaus', jonka jälkeen ne voivat jatkaa kilpailemista lääkityksestä huolimatta. Jonkun verran pannus/plasmooma koiria on kirjattu myös koiranettiin kuolinsyyksi ja saksanpaimenkoiraliiton jalostusnettiin. Lisäksi yksityisten henkilöiden toimesta on kerätty pannus-koiria epävirallisiin tietokantoihin. Tiedon hajanaisuus ja puutteellisuus on vaikeuttanut taudin periytymismekanismien hahmottamista.

Tutkimustietoa

Hannes Lohen tutkimusryhmässä työskennellyt Päivi Jokinen on tehnyt väitöskirjansa aiheesta 'Identifying Genetic Risk Factors in Canine Autoimmune Disorders'. Osana väitöskirjaa hän on tutkinut saksanpaimenkoiralla esiintyvää pannusta (Chronic Superficial Keratitis) ja sen geneettistä taustaa. Useiden muiden autoimmuunisairauksien tapaan pannuksen puhkeamisen taustalla on todennäköisesti monigeeninen periytyminen, jonka lisäksi myös ympäristötekijöillä on vaikutusta. Jokinen (2011) havaitsi kuitenkin tutkimuksissaan, että pannukseen on yhteydessä eräs DLA-haplotyyppi. Kyseisen riskihaplotyyppin esiintyminen homotsygoottina nostaa koiran sairastumisriskin kahdeksankertaiseksi. Valitettavasti kyseinen riskihaplotyyppi on toiseksi yleisin saksanpaimenkoiralla esiintyvistä DLA-haplotyypeistä (Taulukko 1). Pannukseen tai plasmoomaan ei ole olemassa geenitestiä. Embark-geenitestissä määritetään koiran DLA-haplotyytit, joten sitä saattaisi olla mahdollista hyödyntää jalostuksessa, jottei yhdistäisi kahta saman haplotyyppin omaavaa koiraa keskenään. Talvella 2022 tehtyyn tiedusteluun annetun vastauksen perusteella geenitesti ei kuitenkaan tunnista pannuksen riskigeeniä.

Jalostustoimikunnan tietokanta

Jotta ymmärtäisimme taudin periytyvyyttä paremmin, laadimme jalostustoimikunnassa tietokannan, johon on yhdistetty tiedossa olevat pannukseen tai plasmoomaan sairastuneet koirat. Tietokannassa on yhteensä 187 koiraa, jotka on koottu koiranetistä, SPL-jalostusnetistä, facebookin autoimmuuniryhmän listauksesta, sähköisestä nettikyselystä sekä kasvattajien nettisivuilta

(taulukko 2). Sähköistä nettikyselyä lukuunottamatta kaikki sairastuneet koirat löytyvät siis

kaikkien
saatavilla olevista julkisista tietokannoista.

Valitettavasti emme tiedä kuinka isoa osaa pannukseen/plasmoomaan sairastuneista koirista dokumentoidut koirat edustavat.

Mitä tietokannasta selvisi?

Tietokannassa olevat koirat jaettiin linjakohtaisesti. Pannus/plasmooma vaikuttaisi olevan ensisijaisesti käyttö- (41 % aineistosta) ja sekalinjaisten (36 % aineistosta) saksanpaimenkoirien sairaus, mutta myös näyttelylinjaisissa (23 % aineistosta) sairautta esiintyy. On myös mahdollista, että näyttelylinjaisten keskuudessa kyselyihin osallistumisaktiivisuus on heikompaa (katso esim. laaja terveystutkimus 2022). Sen sijaan toinen autoimmuunisairaus, jolle on löydetty tutkimuksissa DLA-riskihaplotyyppi (perianaalifistelia) vaikuttaisi olevan yleisempi näyttelylinjaisilla. Pannus/plasmooma on myös selvästi yleisempi nartuilla (68 %) kuin uroksilla (32 %). Tämä on tyyppistä autoimmuunisairauksille.

Tietokannasta tarkasteltiin sairastuneiden koirien lisäksi niiden vanhempia. Aineistosta oli löydettävissä useita narttuja ja uroksia, joilla pannukseen/plasmoomaan sairastuneita jälkeläisiä oli useita ja/tai useassa eri pentueessa (Taulukot 3 ja 4). Myös seuraavissa sukupolvissa oli havaittavissa tiettyjen urosten esiintyminen melko yleisesti. Mahdollisesti näiden yksilöiden geeniperimä edistää taudin puhkeamista. Edelleen, kun tietokannan koiria tarkasteltiin linjakohtaisesti, oli sieltä havaittavissa noin kymmenen narttulinjaa, joissa pannusta/plasmoomaa esiintyi useammassa sukupolvessa (Taulukko 5). Parhaimmillaan periytyminen pystyttiin seuraamaan kahdeksan sukupolven päähän. Tunnistetut narttulinjat ovat yleisesti käytössä olevia käyttö- ja sekalinjoja. Kaksi näistä linjoista on lisäksi vahvasti edustettuna tämän hetken jalostusuroksissa.

Aineiston perusteella periytyminen vaikuttaa suhteellisen vahvalta, mutta vaikeaksi asian tekee se, että vain pieni osa sairastuu. Sairastuneita ei myöskään välttämättä esiinny kaikissa sukupolvissa. Tyyppisesti tauti kuitenkin palaa linjaan takaisin terveeseen sukupolven jälkeen. Vaikka pannusta/plasmoomaa onnistuttiin seuraamaan nimenomaan narttulinjoissa, ei periytyminen välttämättä ole narttuihin sidoksissa. Tietokannasta tunnistettiin myös muutamia sisaruspareja (uros/narttu), joilla oli sairastuneita jälkeläisiä.

Mukaan pevisaan?

Pannus/plasmooma on vaikeasti vastustettava sairaus, sillä se puhkeaa tyyppisesti vasta aikuiselle koiralle 3–5 vuoden iässä. Usein sairastuneita koiria on jo ehditty käyttää jalostukseen. Silmätaudit eivät saksanpaimenkoiralla ole myöskään pevisa-ohjelmassa, joten luotettavaa dokumentointia asiasta ei isossa kuvassa ole. Vuosittain silmäpeilataan vain alle 100 saksanpaimenkoiraa. Koska pannuksen/plasmooman riskihaplotyyppi on rodun toiseksi yleisin, lienee selvää, ettei kaikkia riskitaustaisia koiria voida jättää jalostuksen ulkopuolelle. Oleellista olisi välttää DLA-haplotyyppiltään samaperintäisiä koiria. Tätä tukee myös Jokisen (2011) väitöskirja, jossa havaittiin, että homotsykotia ylipäätään DLA-haplotyypeissä lisää autoimmuunien tautien esiintymistä. Myös pentuerajoitusten asettaminen alle 5-vuotiaille koirille lisäisi mahdollisuuksia taudin leviämisen rajoittamiseen.

Yksi mahdollinen ratkaisu jalostukselliseen ongelmaan voisi olla niin sanottu 'pannus-luku'. Suomenpystykorvilla on epilepsiaan kehitetty epi-luku. Epi-luku on matemaattinen suure, joka on kehitetty apuneuvoksi jalostukseen, jotta saadaan kartoitettua mahdolliset riskit koiran suvussa piilevästä epilepsiasta. Menetelmällä on saavutettu käytännön tuloksia, joka näkyy tilastoissa sairastuneiden koirien vähenemisenä rodussa. Pannus-luvun kehittäminen edellyttäisi kuitenkin runsaasti lisää aineistoa pannuksen esiintymisestä. Käytännössä taudin lisäämistä saksanpaimenkoiran pevisa-ohjelmaan.

Tämä tarkastelu pannuksesta/ plasmoomasta on jalostustoimikunnassa laadittu jotta seuraavan pevisa-kauden päätösten taustaksi olisi olemassa. Jalostustoimikunta on yksimielisellä päätöksellä päättänyt aineiston julkistamisesta.

Taulukko 1. Eri DLA-haplotyyppien yleisyys saksanpaimenkoirilla (Jokinen 2011, Kennedy ym. 2008). Huomioitava, että Suomen otos on valikoitunut, sillä se on kerätty tutkimuksessa, jossa tutkittiin pannusta ja perianaalifisteliaa.

DRB1 DQA1 DQB1	Briteissä (322 koiraa)	Suomessa (82 koiraa)	Huom.
01101 00201 01302	37,0 %	40,0 %	Pannuksen riskihaplotyyppi
01501 00601 00301	21,0 %	34,0 %	
00101 00101 00201	11,0 %	14,0 %	Perianaalifistelian riskihaplotyyppi
00102 00101 00201	6,9 %	2,4 %	
01501 00601 02301	6,5 %	1,2 %	
01201 00401 013017	3,8 %	1,8 %	
00201 00901 00101	2,1 %	2,4 %	
01502 00601 02301	2,1 %	1,2 %	
01502 00601 00301	1,5 %	0,0 %	
00601 005011 00701	1,2 %	0,0 %	
Muut	7,2 %	3,0 %	

Taulukko 2. Pannus/plasmoomatietokannan lähdemateriaali. Osa koirista esiintyy useammassa lähteessä, jolloin "virallisin" on huomioitu.

Lähde	kpl
Koiranet, silmäpeilaus	112
Koiranet, ej-rekisteri	17
Kuolinsyy koiranetissä	13
SPL-jalostusnetti	18
Facebook, autoimmuuniryhmän listaus	13
Nettikysely	8
Kasvattajan nettisivut	6

Taulukko3. Käyttö-ja sekalinjaiset urokset,joilla on enemmän kuin yksi pannukseen/plasmoomaan sairastunut yksilö

Isä	sairastunutta jälkeläistä	pentueita, joissa sairastuneita esiintyy	yhteensä pentueita/pentuja
Xorro vom Smaragdwald	4	4	16/110
Evergrey´s Uzo	5	3	4/22
Cisco vom Wolfsdreieck	4	3	26/171
Cashan vom Cap Arcona	3	3	19/131
Sissinheimon Sabel	3	3	9/53
Kustmarken´s Dax	4	2	6/33
Custer Vom Wolfsblut	4	2	8/53
Disco aus der Königshöhle	3	2	19/112
Georgy vom Körbelbach	3	2	43/268
Ben vom Elzbachtal	2	2	2/5
Lynxfelsen Arek	2	2	6/43
Nerdo von Metunaj	2	2	17/82
Sissinheimon Haka	2	2	17/117
Tom vom Wanderer	2	2	11/54
Vito vom Schwartenzwinger	2	2	17/118
Wito vom Weinbergblick	2	2	3/12
Sejn Eqidius	2	1	16/103
Aldo vom Haus Cismar	2	1	4/23
Einstein zum Ingobertuzwinger	2	1	2/10
Gimli Axel Jackson	2	1	2/14
Hausdiener Sergei	2	1	1/7
Irving Fasanerie	2	1	29/175
Vincos Natz	2	1	1/7
Willenskraft Uruk	2	1	1/11

Taulukko 4. Käyttö- ja sekalinjaiset nartut, joilla enemmän kuin yksi pannukseen /lasmoomaan sairastunut yksilö

Emä	sairastunutta jälkeläistä	pentueita, joissa sairastuneita esiintyy	yhteensä pentueita/pentuja
Fluss-Strand Judith	3	3	3/25
Stoneman´s Aurora	4	2	3/20
Darri vom Schwartenzwinger	3	2	3/17
Tira vom Fissenberg	3	2	3/29
Eviloves Montana	2	2	3/13
Odett Vom Lehrbacher Schloss	3	1	5/52
Amy von den Nornen	2	1	1/7
Andra von der Knappenmühle	2	1	2/26
Evergrey´s Brunette	2	1	2/13
Evergrey´s Essen	2	1	2/21
Evergrey´s Xeba	2	1	1/7
Powerpfote Cebada	2	1	1/8
Sissinheimon Zaramani	2	1	2/10
Sonorian Despina	2	1	2/16
Triwindas Mercedes	2	1	3/25
Vigoroso Kristelle	2	1	2/21
Bacteroides Bommi	2	1	3/20

Taulukko 5. Käyttö- ja sekalinjaiset narttulinjat, joissa havaittiin esiintyvän pannusta/plasmoomaa useammassa sukupolvessa.

Narttulinjan ”juurikoira”	Pannusta/plasmoomaa sairastavia	Sukupolvien määrä, joissa sairastuneita voidaan seurata
Bacteroides Carol	10	6
Dascha von der Franziskushöhe	7	8
Alyn Sennertal	8	5
Willenskraft Afrodite	5	7
Gisa Löwenwappen	4	4
Bacteroides Agil	2	4
Alexa vom Swartenzwinger	4	3
Noma Leipheimer Moor	3	3
Pussi Eqdidius	2	3
Emjoy Vikar	2	3

8.Lähteet

Fischer M. S. & Lilje K. E. Dogs in Motion. VDH Service GmbH. Bonifatius GmbH, Paderborn. 2011.

Jokinen P. Identifying Genetic Risk Factors in Canine Autoimmune Disorders. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. 2011.

Jokinen P., Rusanen E. M., Kennedy L. J. & Lohi H. MHC class II risk haplotype associated with Canine chronic superficial keratitis in German Shepherd dogs. Veterinary Immunology and Immunopathology 2010, 140: 37–41.

Kennedy L. J., O'Neill T., House A. et al. Risk of anal furunculosis in German Shepherd dogs is associated with the major histocompatibility complex. Tissue Antigens 2008, 71: 51–56.

Lohi H., Tiira K., Hakosalo O. Saksanpaimenkoiralinjat ovat perinnöllisesti erilaisia. 2012. Saatavilla: <http://www.spl.fi/keskustelu/keskustelu/download/file.php?id=569>

Meyer, R. Steering, monitoring and encouragement of the breeding and training of the German shepherd dog as a working dog, part 1. WUSV Aktuell 2010, 13: 20–31. Saatavilla: <http://www.wusv.de/wusv-aktuell/>

Meyer, R. Steering, monitoring and encouragement of the breeding and training of the German shepherd dog as a working dog, part 2. WUSV Aktuell 2011, 14: 14–25. Saatavilla: <http://www.wusv.de/wusv-aktuell/>

Mäki, K. Jalostusindeksien laskentaa. 2011. Saatavilla: http://katariinamaki.com/artikkelit/indeksilaskenta_tammi2011.html

Ondreka N., Amort K. H., Stock K. F., Tellhelm B., Klumpp S. W., Kramer M. & Schmidt M. J. Skeletal morphology and morphometry of the lumbosacral junction in German shepherd dogs and an evaluation of the possible genetic basis for radiographic findings. The Veterinary Journal, 2012.

Sherak. SV Bundessieger Zuchtschau Ulm 2009. <http://www.sherak.cz/fotografie-sv-bszs-2009/>

Awano et al. 2008, Tsai et al. 2011